

planinski

V E S T N I K

REVUJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

111. LETO / APRIL 2006 / 760.ŠIF / 3,13 EUR

Društvo
planinskih ljubiteljev
Slovenije

4

Gorska spletišča

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

106. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak

Lektoriranje: Mojca Volkar

Oblikovanje: Zvone Kosovelj, Aljoša

Markač

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljate po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 7.500 SIT (31,3 EUR), 55 EUR za tujino, posamezna številka 750 SIT (3,13 EUR). Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fotografija na naslovnici:

Teloh

Zoran Gaborovič

Pomlad v gorah

Pride naenkrat, kot duh. Ko človek ves začuden stopi na balkon in gleda, zakaj so vendar kitajski zvončki tako znoreli v vetru. V nosnice se zaleze nek znan spomin, ki se spremeni v vonj po mokri zemlji, gnijočem listju, ki se je skrivalo pod snegom še od pretekle jeseni, po toploti, ki napne vodne žile s hribov in dviga rečni vodostaj, okrašen z vso nesnago minulih mesecev.

Tudi v nas ljudeh se dogajajo pretresi. Nikdar nismo tako polni energije in volje do življenja kot v pomladnih mesecih. Toliko obljub samim sebi in smelih načrtov za prihodnost se zgodi le še morda v času novoletnih praznikov, le da so tisti namenjeni bolj asketskemu življenju v prihodnjem letu.

Spomladanska utrujenost? Prazne marnje o pomanjkanju vitaminov po dolgi zimi. Kaj pa bi na to rekli severnjaki? Pol leta smo imeli zimo, naslednje tri mesece nas bo dajala spomladanska utrujenost, preostale tri pa bomo sekali drva za naslednjo zimo. Ne, ne, kje pa! Pojav občutka pomanjkanja energije pride zaradi evforije, ki nastaja v človeški podzavesti kot posledica Vesninega prihoda. Narava eksplodira z vso močjo in skoraj čez noč. Kipenje drevesnih listov, »prasketanje« travnikov, ko se rastoča trava tepe z regratom za svoj prostor na vrhu neke krtine, šumenje gorskih potokov, motnih od spenjene snežnice in odjedene prsti. Človek hoče temu slediti. Čeprav se ima za gospodarja nad vsem, vedno bolj pozablja, da je tudi on delček te narave. Življenje pa ga vsako pomlad neusmiljeno potegne v nov krog, mu ponudi nove izzive in razkriva nove poti.

V gore pomlad prihaja z zamudo. Ko se v dolinah že zdavnaj vse duši v poplavi klorofila, so severne strani in globoke grape še vedno obtežene s tonami mokre zimske dediščine. Tudi izkušena planinca včasih preseneči, koliko snega se je ponekod še ohranilo. Pogled od doma nam planine kaže v skoraj »poletni« izvedbi, hodimo v kratkih majicah in anoraki so spravljeni v nahrbtniku, kjer potrpežljivo čakajo do vrha, da se jih usmilimo. Kje pa so v tistem času dereze in cepin? Verjetno še bolj »na varnem«, v domači kleti ali v garaži. In mi smo se znašli tu, na nekem mestu, brez njih, čeprav se imamo in smo se vedno imeli za odgovorne do sebe in posredno tudi do drugih. Seveda pa se nam je to zgodilo »slučajno«, kar zgodilo, mar ne? Potegnili nas je, ker je bila želja večja od razuma, ker so oživelj prijetni spomini na mnoge prehojene poti in smo po dolgem času spet do obisti začutili življenje. In potem na nekem prehodu, na primer pod Boštjanco med Tursko goro in Brano, razmišljamo, da je tistega nevarnega prehoda v strmem snegu kvečjemu kakšnih trideset metrov. Vsak desetletnik dlje zabiše kamen!

Smo se kdaj v toplem pomladnem dnevu zapeljali v Bohinj? Sprehod ob jezeru nam je popestrilo bobnenje silno težkega južnega snega, ki se je v slapovih pretakal po grapah s Pršivca in kljub relativni majhnosti ruval skale na svoji poti.

V ne tako oddaljeni preteklosti je obstajal dogodek, ki se mu je reklo Titova štafeta. Ne bi o njej kot dogodku. Sredi aprila se je podala na enomesečno, par tisoč kilometrov dolgo cikcakanje po nekdanji državi, najbolj zanimivo pa je bilo, ko je bil njen začetek na vrhu Triglavja (kar je v PV opisal tudi pokojni Tine). Razmere so bile kljub visoki pomladi v dolini v visokogorju katastrofalno slabe. Vse je bilo v napetosti, ali se bo šlo gor ali ne. Na Kredarici so se kresala mnenja med alpinisti, reševalci in novinarji, prisotna pa so bila tudi »ušesa notranje varnosti«. Kdo si bo prvi upal reči ne? Tako je bilo, vse dokler ni eden od novinarjev poročal, da so razmere nemogoče in da se na vrh sploh ne da. Pravili so, da je Šrauf takrat znorel in rekel, da se bodo do vrha pregrizli tudi z zobmi, če bo treba. In so se. Brez žrtev, kljub nekaj posutim od plazov na povratku. Ampak koliko je v nekem trenutku vredna taka zmaga? Veliko, če je vse v redu, in nič, če se zalomi. Vse je v dveh črkah: ČE. Tudi Šraufu se je odvila varnostna matica, ker niti najbolj izkušeni ne delujejo vedno najbolj odgovorno. Odgovorno ravnanje pa nam bo nudilo še mnogo novih pomladi in oddaljilo »zaključne storitve v zdravstvu«!

Dušan Škodič

TEMA MESECA 4-12

Gorska spletišča

Marjan Bradeško

Pogovor s Francijem Savencem urednikom spletnih dveri Gore-ljudje.net

Marjeta Keršič-Svetel

Nakupovanje gorniške opreme v tujih internetnih trgovinah

Boštjan Virc

NA TURO 13-33

Zagorske poti

Franci Razpet

Kucelj je bil čisto v redu

Matej Bulc

Kucelj, 1237 m

Irena Mušič

Prvega aprila okoli Široke peči

Vladimir Habjan

Dovški križ pozimi, 2542 m

Vladimir Habjan

Spogledovanje s spečimi kačkarskimi lepoticami

Irena Benedik

Kako v Kačkar?

Andrej Stritar

PLANINSTVO 34-49

Za medorjem čez Kočevski Rog

Roman Mihalič-Grič

Na Roglo brez smučī

Mojca Luštrek

Na smučeh do zatrepā Doline

Milka Bokal

Bil je zeleni sneg pod Triglavom

Gregor Lobe

Redne letne meritve Triglavskega ledenika v letu 2005

Miha Pavšek

Teden alpinističnih filmov

Boris Strmšek

PLANINSKI PORTRET 50

Tonka Zadnikar

Ivana Valjavec

PESMI 51

ALPINIZEM 52-62

Nun

Matej Kovačič

Zlati cepin 2006 v živo

Dejan Ogrinec

Plezalski medeni tedni v Južni Afriki

Tadej Debevec

Predstavljamo: AK Vertikala

Katja Podergajs

NAŠA SMER 63-66

Matjaževa gora

Marta Krejan

NOVICE IZ VERTIKALE 67

PISMA BRALCEV 68-69

LITERATURA 70-72

NOVICE IN OBVESTILA 73-80

KAKO POZNAME NAŠE GORE? 80

Andrej Stritar

Gorska spletišča

Planinske informacije v svetu interneta

✍ Marjan Bradeško

Kdo že spet nekaj spleta? In to v gorah? Nič ni spleteno, pa tudi ne tako zapleteno, kot se sprva sliši. Tokrat bomo namreč govorili o Internetu in o planinskih vsebinah, ki so dosegljive preko tega sodobnega medija. Četudi nekateri na internetu vidijo marsikaj slabega, se bomo pri našem pregledu osredotočili predvsem na dobre strani, ki jih ni malo. Že če samo pogledamo, kako težko je bilo nekoč priti do informacij o trenutnih razmerah in vremenu v gorah, vidimo današnji položaj povsem drugače. Kar nekaj spletnih strani v Sloveniji iz prve roke ponuja podatke o tem, kakšen je kje sneg, kakšna je določena gorska pot – in vse to zapišejo tisti, ki so se s tistega gorskega območja ravnokar vrnili. Odlično!

Seveda pa se moramo zavedati, da informacijam na internetu ni mogoče povsem zaupati, različni avtorji imajo pač različne poglede na stvari. Posebej to velja za informacije, ki jih ljudje prispevajo v razne »forume«, »diskusije«, skratka neke vrste javnim »klepetalnicam« - po eni strani je to najbolj demokratičen kraj, kjer se krešejo mnenja, kjer bobu rečejo bob, po drugi strani pa vendarle kaj hitro lahko tja zaide tudi netočna informacija. Veliko pa je seveda takih strani, za katerimi stoje preizkušene organizacije, podjetja, trgovine, ugledna imena ...

Preden si pogledamo, kako je z gorami na internetu danes, na kratko pokukajmo v preteklost. Leta 1994 se je internet iz akademskega okolja (univerze) v Sloveniji razširil tudi v poslovne kroge in do končnih uporabnikov. Med prvimi strankami je bil tudi Franci Savenc in spominjam se, kako sem kot predstavnik podjetja (Nil), ki je prvo nudilo dostop na internet, Franciju hodil nastavljal njegovo povezavo. Takrat stvari še zdaleč niso bile enostavne in včasih sva presedela kar nekaj časa pred njegovim računalnikom. Najprej je internet uporabljal predvsem za elektronsko pošto,

ščasoma pa je bilo na disku njegovega računalnika vse več gradiva s planinsko tematiko (o tem, da se mu je disk kar nekajkrat »sesul« in se je kaj tudi izgubilo, tu ne bomo govorili). Potem se je rodila Francijeva spletna stran Gore ... ljudje (takrat še na www.gore-ljudje.net), danes so to slovenske planinske dveri ali malo bolj učeno spletni portal. To so pač »vrata« v svet elektronskih informacij o gorah. Seveda pa so strani s podobno vsebino obstajale že pred internetom. V omrežju SLON, nekdanjem akademskem omrežju Slovenije, je v prvi polovici prejšnjega desetletja obstajala konferenca Gore – mesto, nekakšen forum, preko katerega smo planinski navdušenci (kar nekaj članov današnjega uredniškega odbora PV) izmenjevali informacije, povezane z gorami (o tem je pod naslovom Gore na elektronski način pisal tudi PV 7-8/1993). Vsebina takratne konference je dostopna še danes in sicer preko prej omenjenih spletnih dveri Gore-ljudje.net.

In kaj imamo danes? Samo v Sloveniji je vrsta spletnih strani posvečena goram, tu omenimo samo strani Planinske zveze Slovenije (www.pzs.si) in Turnega kluba Gora (www.turni-klub-gora.si), slednje omenjamo predvsem zato, ker so, kolikor nam je znano, poleg že omenjenih tudi nastale med prvimi v Sloveniji. Naš namen ni naštevati vseh spletnih mest, sodobni internetni iskalniki jih bodo hitro našli. Povejmo pa, da poleg informacij in razprav o gorah lahko danes preko spletnih strani kupujemo planinsko in alpinistično opremo, planinske knjige, vodimo pezalne dnevnike, zbiramo namige za izlete. Brez števila je možnosti, ki jih ta sodobni medij ponuja – in če ga primerno »zgrabimo«, nam je predvsem v korist. Internet tako lahko pomaga doživeti gorsko turo še globlje, varneje, obenem pa enostavno omogoča deliti spomine na prehojene poti. ●

Dela je več kot za en »šiht«!

Pogovor s Francijem Savencem, urednikom spletnih dveri Gore-ljudje.net

✍ Marjeta Keršič-Svetel

Alpinizem je dejavnost, ki je močno povezana z željo drugim povedati ali pokazati, kako je bilo na nekem vzponu, odpravi ... Že od vsega začetka alpinizma je tako. Vi ste se srečevali z različnimi oblikami tega pripovedovanja o alpinizmu in gorništvu: s pisanjem za časopise in revije, s filmom in zadnje čase seveda s svetovnim spletom. Kako se vam je porodila želja, da bi alpinistične in gorniške zgodbe približali javnosti?

Začetki te želje pri meni pravzaprav segajo v začetke mojega alpinizma. Tam nekje sredi 50. let 20. stoletja sem začel ugotavljati, da se o alpinizmu bolj malo poroča. Planinski vestnik je bil edini, ki je pisal o tem. Moram povedati, da ni pri meni nikoli šlo za kakšno literarno opisovanje ali kaj podobnega – bila je želja po poročanju, posredovanju stvarnih dejstev. Začel sem s pisanjem o alpinizmu v Planinskem vestniku. Pri tem sem nekako nasledil Ljuba Juvana. On je imel pred menoj rubriko z novicami iz alpinističnega sveta. Potem sem leta 1966 začel pošiljati prispevke v razne časopise in leta 1967 sem najprej začel v Delu z rubriko Planine in ljudje, mesec dni kasneje pa so začele izhajati Alpinistične novice. To sem potem počel skoraj dvajset let. Pa še tudi potem sem občasno pomagal naslednikom, ki so prevzeli to delo.

Pri alpinizmu je pogosto tako, da se vzponi dogajajo odmaknjeno od oči opazovalcev, in tisti, ki opravijo neko dejanje, so pogosto edine priče. Kako v takih okoliščinah zagotoviti objektivno poročanje?

Ja, to pa je ravno zdaj zelo aktualno! Na zadnji podelitvi zlatega cepina so spet prišle na dan dileme oziroma nestrinjanje s podatki, kot so jih o nekaterih vzponih dajali plezalci. Ob ponovnem oživiljanju dvomov v zvezi z Mae-

Franci Savenc v Boliviji leta 1964

strijem in njegovim vzponom na Cerro Torre so oživele tudi polemike o nekaterih drugih vzponih – in treba je priznati, da gre tudi za nekaj naših, slovenskih. Jaz sem se ves čas držal načela, da verjamem na besedo – dokler ni res zelo resnih razlogov za dvom. Od alpinistov nikoli nisem zahteval dokazov. Tako ravna večina kronistov: zanašamo se na podatke, ki jih o vzponu daje akter. Imel pa sem primer

Nekdanja spletna stran GORE ... LJUDJE

hrvaškega plezalca, ki je poročal o vzponih v Paklenici – pa so potem dokazali, da tistega ni splezal. Moram priznati, da sem bil večinoma preveč zaposlen, da bi lahko preverjal vsako poročilo. Vse to sem namreč počel ob svoji redni službi! Vmes sem tudi vodil INDOK službo Planinske zveze Slovenije, kjer smo želeli arhivirati vse podatke. Žal je to delo zamrlo in podatki so se porazgubili ... Z vsem tem je bilo res veliko dela!

Je naša planinska organizacija res ena redkih na svetu, ki ne skrbi za arhiv alpinističnih vzponov in dokumentiranje svoje pretekle dejavnosti sploh?

in arhivih posameznikov ... Po dveh mandatih nisem več želel voditi INDOK službe pri PZS, in potem je pač vsa stvar šla v pozabo.

Vrniva se k vašemu delu. Začelo se je z Alpinističnimi novicami. Kako pa se je rodila ideja o spletnih straneh Gore-ljudje.net?

Sprva so pri elektronskem pogovarjanju, če lahko tako rečem, sodelovali samo ljudje, ki so se poklicno ukvarjali z računalniki. Ni bilo »amaterjev«. Začelo se je v času, ko domači računalniki še niso bili razširjeni. Zelo hitro so se pojavile elektronske konference, ki so imele za temo gore. Zanimivo! Ko pa se je začelo obdobje spletnih strani, sem nekaj časa poskušal v okviru spletnih strani PZS. Toda ugotovil sem, da bi moral za vsako stvar iskati soglasja in dovoljenja ... Odločil sem se in ob pomoči Branka Ivanka smo 21.12. 1998 predstavili GORE...LJUDJE, ki so razrasle v sedanje "slovenske planinske dveri" Gore-ljudje.net.

Današnja spletna stran Gore-ljudje.net

Koliko vam zdaj pri vašem delu stoji ob strani PZS?

Trenutno prav nič. Sem in tja pošljejo kaj, kar želijo objaviti. Drugače pa ni kakšne podpore. Gore-ljudje.net so samostojna, neodvisna tvorba. V tem je seve-

da določena prednost. Odnos vrhov planinske organizacije do naših spletnih strani in dela pa mi ni povsem jasen. Nedavno mi je nekdo rekel: »To je konkurenca PZS!« Takemu odnosu se čudim ...

Vsebina Gore ... ljudje je precej drugačna od vsebinske zasnove strani PZS. V čem je bilo vsebinsko razhajanje?

Moja želja je zbrati čim več ali pa kar »vse« o planinstvu v najširšem pomenu. Tudi o spremljajočih pojavih in dejavnostih. Od dela planinske organizacije do alpinizma, od ekoloških problemov gora do mednarodnega dogajanja, čeprav gre marsikdaj za stvari, ki se dogajajo izven planinske organizacije. So pa del zanimanja za gore in tudi del zahajanja v gore. Ideja leksikona in kronike o gorah je pri meni prisotna že od vsega začetka. Ko sem pred dvaindvajsetimi leti kupoval prvi računalnik, sem samo slutil, da je to dobro orodje za kronista – ampak takrat so bili sistemi popolnoma drugačni. Zdajšnji splet pa za tako kroniko ali zbirke podatkov ponuja fantastične možnosti. Seveda pa je s tem ogromno, ogromno dela. Moram reči, da je tako univerzalnih spletnih strani, kot so Gore ... ljudje, še danes pravzaprav zelo malo. Seveda obstajajo posamezne bolj specializirane strani, ki imajo bogatejše podatke – recimo o vzponih na osemtisočake. Toda Gore-ljudje.net imajo zelo pester nabor vsebin! Taka širina drugod ni ravno pogosta.

Koliko ljudi je pravzaprav za stranmi Gore-ljudje.net?

Imamo preko 1700 članov. Registriranih. Neregistriranih obiskovalcev je seveda več. Velikanska večina se registrira s pravimi podatki. Sem in tja se pojavi kdo, ki se prijavi z lažnimi podatki, da bi zakril svojo identiteto. Navadno jih hitro razkrinkamo! No, ampak toliko članov še ne pomeni, da vsi sodelujejo. Nekateri sodelujejo v diskusijah, veliko se jih registrira zaradi malih

oglasov ... Mnogi pišejo pripombe na članke. Mislim, da je prav ta interaktivnost, to, da lahko vsak pošlje svoje pripombe, mnenja, ena od velikih prednosti spletnih strani. Pripomb na objave je večasih kar veliko in v glavnem so konstruktivne. Tistih, ki objavljajo strani oziroma avtorske rubrike, ki jih vlagajo v strežnik, je pa seveda mnogo manj.

Vi ste v eni osebi urednik in »deklica za vse«. Kdo vam pomaga po tehnični plati?

Spletni mojster v smislu programiranja je Branko Ivanek, ki mi je programsko postavil že prve spletne strani. Zdaj imamo namreč že drugo verzijo. Prva verzija je bila še statična. Zdaj imamo dinamične strani, ki delujejo z bazo podatkov in se kreirajo na zahtevo. Zdaj pa Branko že zaključuje dela na tretji verziji, za katero delamo že več kot leto dni.

Koliko vašega časa je v teh spletnih dverih Gore-ljudje.net?

Ja, kot ponavadi rečem: več kot za en »siht«! Osem, pa tudi deset ur dnevno. Ni sobot in nedelj. Da kak dan sploh ne bi delal, pa sploh ne pomnim!

Kaj pa hribi? Imate sploh še čas, da greste v gore?

Sem in tja še, seveda! Ko pridem s ture domov, se je pa treba zvečer usesti za računal-

Spletna stran Planinske povezave

nik! Tisti dan seveda ne delam deset ur, ampak morda tri ali štiri – toda primanjkljaj pa je treba nadoknaditi naslednji dan.

Seveda se pri takem delu človek sreča tudi z etičnimi vprašanji in dilemami: kaj povedati, kaj zamolčati? Kako rešujete take dileme?

Take dileme seveda so. Zmeraj bo tako. Čudežnega splošnega recepta za rešitev teh vprašanj ni. Ob zelo občutljivih stvareh pač samo poobjavljamo poročila drugih. Zlasti je tako na primer ob nesrečah. Za ostale članke pa je tako: ko dobim od nekoga članek, ga pripravim za objavo, morda kaj popravim, mu sporočim naslov, da si ga ogleda – potem pa, če se le da, sporočim naslov strani za predogled, da lahko predlaga še kakšno spremembo ali kaj doda.

Česa Franci Savenc kot urednik spletnih strani ne bi nikoli objavil?

Eno je objaviti, drugo pa poobjaviti. To je velika razlika. Poobjaviti poskušam vse, kar se kakor koli tiče planinstva. Tu ni omejitev. Ne-

kateri so zaradi tega včasih malo hudi, češ da ne bi smel objaviti kritičnih člankov, ki na primer mečejo slabo luč na PZS. Ampak moje stališče je, da je to bilo nekje objavljeno, šlo je v javnost in prav je, da na to opozorimo oziroma to prikažemo tudi pri nas. Predstavljam si, da bo namreč nastal arhiv, ki bo celovito odražal vse dogajanje v zvezi z gorami in planinstvom. Dostopen bo vsem in bo lahko služil za analiziranje našega planinstva. V diskusijah pa se občasno pojavi kakšen prispevek, napisan zelo žaljivo, surovo ali s prizvokom neresnic ... Nekaj takih prispevkov smo tudi že brisali.

Pred nekaj leti je bil v okviru filmskega festivala v Trentu posvet o spletnih straneh in alpinizmu. Zanimivo, da so se tam zelo kresala mnenja o vlogi osebnih spletnih strani in spremljanju ekstremnih podvigov v gorah. Postavilo se je vprašanje etike, vprašanje stiske posameznika, ki se znajde v primežu javnosti, sponzorjev in dejstva, da njegovo agonijo na gori lahko preko spleta spremljajo tisoči ljudi v foteljah ... Kako gledate na to?

V teh primerih gre običajno za osebne strani posameznikov ali odprav. Mi nudimo samo povezave na njihove strani. Poobjavimo seveda precej. Ampak marsičesa, kar ti posamezniki tlačijo na svoje spletne strani, jaz osebno ne bi dajal na splet. Je pa internet omogočil nekaj povsem novega: sediš doma ob računalniku in spremljaš alpinista, ki prav tisti hip visi nekje v steni. Zdaj se jasno kaže, da je spletno poročanje pred drugimi: celo pred radijskim, pred televizijskim pa sploh. Vsak hip lahko od koder koli interaktivno in multimedijsko poročate. Tega nima noben drug medij. Prej so ta medijski pritisk doživljali recimo nogometaši ali pa smučarji na tekmovaljih. No, zdaj to doživljajo tudi alpinisti. Seveda tisti, ki to hočejo. Pred nekaj leti smo imeli okroglo mizo o poročanju o alpinizmu in o stikih z javnostjo. Takrat so strokovnjaki opozarjali alpiniste, da čisto gotovo s po-

Spletna stran Planinske zveze Slovenije

Franci Savenc

smo ustanovili planID, d. o. o., da lahko manipuliramo z reklamami. Toda te reklame ne pokrijejo niti vseh stroškov – kaj šele, da bi lahko prispevke honoriral! Ne vem, kako bomo shajali – morda bi morali dobiti kakšnega pokrovitelja ...

Imate občutek, da drži mnenje, da Slovence premalo zanima preteklost in večina meni, da se je svet začel z njimi?

Ja, to pa popolnoma drži in zdi se mi, da je v zadnjem času tega vse več. Za alpinizem je vsaj včasih veljalo, da je pomembno poznati tudi zgodbe, take in drugačne, povezane z gorami, plezalnimi smermi, osebnostmi, pa rastlinstvo, pa zgodovino ... Dandanes se dogaja, da se odprave namenijo nekam, pa o svojih ciljnih poznajo manj podatkov, kot jih imam jaz v spominu. Ne raziskujejo, ne seznanjajo se s tem, kaj se je tam doslej dogajalo. To me res malo preseneča. Današnji alpinisti so vse bolj samo športniki. Zato je od njih velikokrat dandanes tudi težko dobiti izčrpnjše podatke, opise ... Še težje je od njih pričakovati, da bodo kaj naredili za skupno dobro.

Pri drugih narodih je zelo uveljavljeno širše gledanje na gorništvo in gore: organizirajo festivale, imajo znanstvene ustanove, ki se posvečajo goram, alpinizem je dejansko zanje samo eden od elementov široke gorske kulture ... Pri nas je to malo drugače?

☞ Vladimir Habjan

je dobro, da naziv alpinist dobiš po določenem šolanju, ko imaš neko znanje in izkušnje. Toda dandanes se z alpinizmom ukvarja marsikdo izven alpinističnih vrst. Nekateri niso niti člani planinskih društev. Zanimivo, da včasih taki malo bolj podjetni gorniki o gorah vedo precej več kot marsikateri alpinist.

Vi dejansko investirate večji del svojega življenja in energije v spletne strani Gore-ljudje.net. Kaj je vaše zadovoljstvo pri tem? Zakaj to počnete?

Prav gotovo le iz osebnega zadovoljstva, da uresničujem ideje, zaradi katerih sem se z informacijami začel ukvarjati.

Kakšne pa so želje za naprej?

Želja je, da bi spletno mesto še razvili. Imamo novičarsko stran, ki se precej hitro ažurira, poleg tega imamo že zbirko skoraj tisoč povezav z drugimi spletnimi stranmi. Rad pa bi, da bi nastal še register alpinističnih tur – vodniško pripravljene predstavitve alpinističnih tur z opisi in vsemi zanimivimi podatki. Že zdaj imamo leksikon – ampak rad bi, da bi vse te informacije, ki jih objavljamo, vgrajevali v leksikonsko zgradbo pod posameznimi gesli. Menim, da bi bilo to zelo koristno za prihodnost. Tako bi nastala ogromna zbirka podatkov o posameznih geslih – recimo kočah, posameznih gorah, območjih, osebah in tako naprej. Tudi preteklost bi radi bolje predstavili, s kroniko... Rad bi, da bi bilo vse to dosegljivo na spletu. ●

Kupovanje gorniške opreme v tujih internetnih trgovinah

✎ Boštjan Virč

Nakupovanje gorniške opreme prek interneta zveni sila mamljivo. Lahko si izberemo trgovino kjer koli v svetu, pri iskanju izdelkov nam v hipu pomagajo iskalniki, izbira je veličanska, cene na prvi pogled mikavne. Ampak šele ko se čisto zares odločimo za nakup, po navadi vidimo, da vendarle ni vse tako preprosto in privlačno.

Nakupovanje različnih dobrin (ne le gorniških) prek interneta je zelo razširjeno, vendar skriva tudi precej ovir in pasti. Prva je izbira spletne trgovine. Do nje po navadi pridemo na dva načina. Prvi način: v iskalnik (Google, Yahoo ...) vpišemo želeno blago in med zadetki bodo gotovo prevladovali trgovine. Drugi način pa je, da v kakšni večji, že znani spletni trgovini brskamo po ponudbi in izberemo želeni izdelek.

Načelno vsaka spletna trgovina ponuja osnovne informacije, največkrat le prepisan opis proizvajalca, so pa tudi trgovine, v katerih ponudijo svoje mnenje o izdelku, ki ga dopolnjujejo še ocene kupcev. Poleg fotografij lahko ponekod dobimo tudi 3D interaktivno fotografijo izdelka ali celo videoposnetek funkcionalnosti. Posebno ko gre za dražje kose opreme, lahko z malo potrpljenja najdemo na internetu veliko ocen, komentarjev in informacij, ki nam pomagajo pri nakupu. Skoraj vsaka spletna trgovina ima tudi različne tabele za izbiro ustrezne številke oblačil in po mojih izkušnjah to deluje.

Prvo razočaranje je, ko ugotovimo, da velika večina spletnih trgovin sploh ne dobavlja izdelkov zunaj matične države, pa tudi če

jih – na spisku navadno manjka Slovenija. No, z malce truda lahko najdemo tudi trgovine, ki dostavljajo kamor koli, naslednja postavka pa je razmeroma visoka poštnina. Ameriške spletne trgovine imajo po navadi za dostavo minimalno tarifo 50 ameriških dolarjev, tudi če kupimo le par nogavic. Pri večjih nakupih se seveda poštnina relativno zmanjša in v najboljšem primeru znaša 10 % vrednosti nakupa. Tu in tam (glej spisek) najdemo kako spletno stran, na kateri je začetna poštnina le 25 ameriških dolarjev.

Plačuje se skoraj vedno na varen način s kreditno kartico, plačila po povzetju v mednarodnem poštnem prometu ni. Le stari dobri avstrijski Alpenverein, ki na svojih straneh ponuja dobro izbiro zemljevidov, najprej po navadni pošti (!) pošlje lepo izpisan in žigosan predračun. Potem ta predračun plačamo na banki ali z orodji elektronskega bančništva. Potrdilo o plačilu jim moramo faksirati (!) in ko dobijo denar, po pošti pošljejo naroč-

ene izdelke. No, očitno je pri njih tradicija na prvem mestu.

Glede varnosti transakcij in možnih zlorab seveda vedno obstaja nekaj tveganja, ampak če izberete večjo, ugledno trgovino, se po mojih izkušnjah nimate česa bati. Na Ebayu najdete tudi komentarje in ocene različnih spletnih trgovin.

Naročeno blago pride po pošti oz. s takšno ali drugačno paketno dostavo (UPS, DHL ...), odvisno od dogovorjenega in plačanega načina. Če je blago naročeno v trgovinah znotraj Evropske unije, nimate nobenih dodatnih stroškov, razen dostave. Če pa naročate iz ZDA, Kanade oz. držav zunaj EU, je zraven še odkupnina slovenske carinske pošte za znesek davka in carine. Ko vse skupaj seštejete, ugotovite, da je končna cena izdelka v večini primerov višja kot pri nakupu v slovenskih trgovinah. Posebno ob upoštevanju popustov, ki jih priznava večina slovenskih trgovcev.

Poudariti moram še način reševanja reklamacij oz. vračanja blaga, ki vam ne ustreza.

Načelno je to vaša pravica, ampak problem je, da morate spet plačati poštnino tako za vračanje blaga kot za vnovično pošiljanje nadomestnega. Vsekakor pred nakupom preučite splošne pogoje in »drobni tisk«.

Nekateri posamezniki pomerjajo blago v »pravih« trgovinah, potem pa prek interneta poiščejo najnižjo ceno. Vprašanje je, koliko se to spodobi, je pa to legitimna pravica kupca.

Vse doslej naštetu na prvi pogled odvrča od nakupa v tujih internetnih trgovinah. Seveda pa ima tak nakup tudi dobre plati. Tudi v teh trgovinah so razprodaje in trgovine o njih obveščajo prek elektronske pošte (če jim pač zaupamo svoj naslov oz. če smo že kupovali pri njih). Popusti so včasih tudi do 60-odstotni, za pregled ponudbe pa je dovolj nekaj klikov z miško. Nakup prek interneta je smiseln tudi takrat, ko v »pravih« trgovinah ne dobimo zelenega artikla, velikosti ali barve.

Vsekakor pa pred nakupom priporočam, da preverite tudi ponudbo slovenskih gorniških internetnih trgovin, pri katerih je sicer nekaj manjša ponudba, vendar odpade veliko skrbi in stroškov. Ne nazadnje pa lahko vedno zakorakate v »pravo« trgovino ter si »živo« izberete, plačate in odnesete zeleni izdelek. ●

kibuba

Največja spletna trgovina z gorniško opremo pri nas!

WWW.KIBUBA.COM
 email: info@kibuba.com, tel: 040 166 484

Velika znižanja!

**Dvoslojna Goretex
 Jakna namesto 58.950 SIT / €215,99
 že za 35.990 SIT / €150,18!**

ponudba velja do 30.4. oz. razprodaje zalog

požagal je smreko
 zdaj šteje letnice –
 gozdar
 * * *
 vonj po smoli –
 še en gozd umira
 za avtocesto

po nevihti –
 v tišino zažvižgata
 kos in planinec
 * * *
 vihar je utihnil
 izruvan hrast je zdaj
 brv čez potok

Alenka Zorman

Zagorske poti

Na Čemšeniško planino ali naprej - za vsakogar in za vsak dan

✍ in 📷 Franci Razpet

Le 15 minut vožnje z avtomobilom po novi avtocesti iz Ljubljane ali približno prav toliko iz Celja je oddaljen eden najlepših delov slovenskega predalpskega sveta. Razgibani in razgledni hribi nad Zagorjem ponujajo neomejene možnosti za sprostitev v vseh letnih časih. Pohodništvo je tam najbolj priljubljeno, strme vzpone in spuste ter dolga prečenja v bližini mesta pa vse bolj izkoriščajo tudi kolesarji, tekači, turni smučarji, jadralni padalci, športni plezalci ... Zanesenjaki in ljubitelji teh aktivnosti, predvsem iz osrednje Slovenije, imajo še neslutene možnosti užitkov pri odkrivanju zagorskega hribovja tako rekoč pred domačim pragom. Če imate le kakšno urico časa, že lahko skočite na Čemšeniško planino, Sv. goro, Sv. planino, Vrhe, Klančiše, Prvine, Marelo, v

Ravensko vas, na Kalanov hrib ... Zagorje je tudi odlično izhodišče za hribe, ki ne sodijo v to občino (Kum, Mrzlica, Kal, Ostrež ...). Seveda je cilj odvisen od vrste aktivnosti, ki jo gojite, ne glede na to pa se za vsakogar najde dovolj izzivalnih možnosti. Če imate prost dan, se lahko odločite za prečenja prek vrhov in mimo planinskih postojank. Kamor koli greste, ostanete blizu izhodišča, saj hribi kot krona obkrožajo mesto pod njimi. Tudi če se uštejete in greste predaleč, se preprosto usmerite v zagorsko dolino in kmalu boste naleteli na naselja in prijazne ljudi.

Najbližja in najprimernejša pot (1/2h) za kolesarje ter jadralne padalce vodi na Čemšeniško planino (1204 m) iz Prvin (5 min vožnje iz Trojan). Turni smučarji, gorski tekači in

Čemšeniška planina, 1204 m

Informacije o zagorskih poteh lahko najdete v številnih planinskih vodnikih. Poti so po zaslugi planinskega društva Zagorje dobro označene. Za informacije o preostalih aktivnostih pa se lahko obrnete na tele domače strani:

Kolesarjenje: www.koloklub.si (admin. Matjaž Manfredo), na voljo je tudi zelo dober kolesarski vodnik po zasavskem hribovju. Informacije o vodniku dobite pri administratorju.

Turno smučanje in športno plezanje: www.ao-litija.com (admin. Peter Zupančič).

Na izpisanih domačih straneh najdete tudi pomembne povezave ter forume, na katerih lahko sodelujete oziroma so vaši komentarji zaželeni. Se vidimo na Čempli (ČEMŠENIŠKA PLANINA).

Opozorilo: Pri svojih aktivnostih v gorah bodite obzirni do drugih. Kolesarji naj se poskušajo izogniti planinskim potem. Kljub vse večjim polemikam o tej temi smo prepričani, da se bomo morali v prihodnosti vsi sprijazniti s tem, da se nekateri po hribih pač gibljejo drugače od nas in da lahko kljub temu vsi

uživamo vsak v svojem načinu. Da pa bi to dosegli, se moramo vsi potruditi in prevzeti kodeks lepega obnašanja na poteh, ki jih na različne načine uporabljajo ljubitelji narave. Hribi naj ne bodo merilo za kazanje mišic ali priložnost za izživiljanje nad počasnejšimi, temveč prostor, v katerem različni med seboj nimajo nikakršnih težav – še več, so dobri prijatelji in zavezniki.

drugi pa imajo na voljo veliko pristopov. Po mnenju večine je najlepši tisti iz Jesenovega mimo križa po strmini naravnost navzgor. Na sredini strmine je klopca, za katero se zdi, da ima sedišče namazano z lepilom. Razgled s tega kraja ter mir človeka prikujeta na mesto in mu ne pustita naprej. Od kočice na Čemšeniški planini pelje markirana pot proti Vrhem in Sv. planini, s katere se spustimo v dolino (Trbovlje ali Zagorje). Lahko pa na Vrhah zavijemo na levo proti Mrzlici in Kalu, vendar je to zelo dolga pot, tudi za gorske kolesarje. Včasih se na Vrhah obrnem in se po krožni poti, ki vodi na savinjsko stran, mimo Krvavice vrnem na Čemšeniško planino. Ob ugodnih razmerah se s prijatelji ob petih zjutraj s smučmi odpravimo na Čemšeniško planino, ob svitu smučamo prek strmine, skočimo na jutranjo kavico in smo ob osmih že na delovnem mestu. Enkrat na leto pa se praviloma odpravimo na 10-urno turnosmučarsko prečenje, ki ga začnemo na Izlakah in končamo v Zagorju.

Težko se je odločiti, ali je tukaj lepše pozimi ali poleti. Vedno je neomejeno število možnosti. Upam, da boste tudi vi radi zahajali v naše hribe v vseh letnih časih in da se bomo pogosto srečevali. ●

Piz Boe

Z zanosom doživetega
iščem s pogledom
tisto belo goro na obzorju,
nikoli do kraja izhojeno,
do kraja raziskano ...
Skrita za megleno tančico,
kot drhteče ženske prsi,
poželjiva, čaka,
nikoli do kraja izpolnjena,
nikoli do kraja razgaljena.

Čaka.

V nedrjih ji vre,
pritajeno se ji po žilah pretaka življenje,
sili ji skozi vse špranje.
Poistovetila sem se z njo,
hotela sem biti ona.
Hotela sem odtise tvojih rok,
razbijanje tvojega srca,
tvoje moči,
tvojega močnega oprijema,
tvojega slanega potu,
tvojih sokov,
da mi hladijo pregreto telo,
hotela sem,
hotela sem ti dati vse
in hkrati vse imeti zase.

Vse to se je zgodilo.

Bila sem ona, skrivnostna,
kruta in neizprosna hkrati.
Z zanosom sva plezala
preko najinih mehkih src
proti nebesni modrini
in pozabila,
kako zelo sva ranljiva,
kako zelo se hočeva zase ...

Olga Kolenc

Kucelj je bil čisto v redu

Vzpon iz vasi Vrtovin v Vipavski dolini

✍ Matej Bulc
📷 Mojca Luštrek

Pogled s Kuclja proti zahodu

Na Pristovškem Storžiču sva z Andrejem uživala ob prelepih razgledih in obujala spomine na Kucelj v začetku januarja. Daj, napiši! je navdušeno vztrajal prijatelj. Pa kaj potem, če se malo pošališ na moj račun. Andrej se kljub svojim muham rad pošali na svoj račun. Beseda je dala besedo in lotil sem se pisanja. Torej:

Bil sem na vrsti, da povem, kam greva. Zadnjič me je Andrej vprašal, kam bi šla, in predlagal sem Polhograjske Dolomite. Gladko je preslišal moj predlog in zapeljal avto pod Rašico. Zakaj me sprašuje za mnenje, če potem vedno naredi po svoje?! sem tuhtal, ko sva se vračala z Rašice. Čez nekaj dni me je znova poklical. »Kam greva? Ti lepo do jutri premisli in naredi načrt, ob osmih pridem pote!« je končal ... Bom že potrpel, saj tako ali tako zelo redko grem z njim, sem si mislil. Naredil sem rezervni načrt in se sprijaznil s tem, da ga naslednje jutro tako ali tako ne bom potreboval, ker ne bo uresničen, ker je brez pomena, da mu ga predlagam, ker bo Andrej spet hotel nekam po svoje, ker ... ker ... in ker Andreja ... predobro poznam ... Ko sem z očmi švigal po zemljevidu, se mi je kazalec ustavil

na vrhu Nanoške planote, Pleši. Že samo ime pove, da je verjetno gol, pravzaprav plešast, in da je z njega verjetno očarljiv pogled. Nanj naj bi se povzpela z Gradišča po Gradiški Turi. No, pa je ta »neverjetni skupek posesivnih elementov« že na prvem ovinku pred obvoznico začel popravljati in spreminjati moj skrbno pripravljene načrt. Hotel je, da greva kam, kjer bo več sonca in bo razgled boljši, skratka, kamor bo hotel ON. Tisti, ki so rojeni v astrološkem znamenju leva, tako kot Andrej, imajo najraje, če gre vse po njihovih zamislih, sem se spomnil besedila iz neke astroliterature.

Vdal sem se v usodo, ko je predlagal Čaven in usmeril avto proti Predmeji. Tudi če bi predlagal kako drugo turo, bi naju odpeljal po svoje. Tolažil sem se s tem, da bova kmalu na izhodišču, a žal ni bilo tako. Peljala sva se skozi Logatec, Hrušico, Podkraj, Col, Gozd, Kovk, Otlico in po 70 kilometrih ovinkov prispela do Predmeje. Izhodišče je obetalo zanimivo turo. Predlagal sem, da avto pustiva tam in začneva hojo proti koči Antona Bavčerja na Čavnu. V uri in pol naj bi prišla do nje. Potem bi se lahko povzpela na Kucelj, Mali ali morda Veliki Modra-

sovec. Žal je tudi ta predlog naletel na gluha ušesa. Njegovi samovolji še ni bilo videti konca. Kam bo hotel zdaj, sem se spraševal, ko sem ob svojem predlogu zaslišal odklonilno mrmanje. Odgovor na vprašanje sem poskušal poiskati v znameniti stari, a še vedno zeleni pesmi »Blowing in the wind«. Upam, da mi Bob Dylan ne bo zameril, da sem si za ta kos poti izposodil njegov znani, zame takrat odrešilni verz: »How many times must man look up, before he can see the sky, how many ears must one man have, before he can hear people cry?¹« ... S Predmeje, torej okoli 800 m n. v., naju je odpeljal mimo vasi Lokavec do vasice Vrtovin na skoraj 0 m n. v. Od tam naprej je bila cesta vse slabša. Togotno, kot blaznež, je pritiskal na plin in rinil v klanec, dokler je šlo. Njegova trmasta neizprosnost je spominjala na primorsko burjo in njegov značaj na trdi primorski kras. Nisem zloben, a takrat sem si zaželel, da bi se mu pokvaril avto ali da bi mu vsaj zmanjkalo goriva. Pa sva še kar poskakovala po slabi gozdni cesti in se ustavila šele, ko res ni šlo več naprej, na približno 400 m n. v. Končno, po treh urah vožnje, sva bila prav res na izhodišču in v ušesih so mi brnele od avtomobilskih tresljajev popačene besede: »How many roads must a man walk down, before you call him a man?²«...

Ko sem se stresel iz avtomobila, sem se počutil kot razsut tovor. Drugače sem precej zgovoren, včasih še preveč. Kar naenkrat pa sem postal zadržan, skoraj nekomunikativen. Pa ne zato, ker bi bil tako osupel nad prelepo naravo, ki je medtem brzela mimo mene. Kar koli bi takrat rekel, vem, ne bi zvenelo poveza-

no. Obhajala me je slabost, imel sem težave z ostrino, prizori so bili zamaknjeni, jaz pa sem se odmaknil v svoj svet. Marsikaj se mi je motalo po glavi. »Najbolje se putuje, kada putuješ sam!« sem si pel in s pospešenim korakom preganjal slabe misli. Začetni del poti je bil udobno usmerjen na desno, po južnem pobočju domnevnega Čavna. Kmalu pa se je steza postavila tako strmo navkreber, da je z mene kar škropilo. Andreja in njegove muhe sem pustil za seboj. Upanje na lep (razburljiv je bil že

tako) izlet mi še ni splavalo po znoju. Ko je pot spet postala nekoliko bolj položna, sem ob njej opazil smerokaz, ki jo je razdelil na dve smeri. RAZGLED na desno in KUCELJ na levo sta bila podatka, ki name nista naredila kakšnega posebnega vtisa. Tako ali tako sem predlagal Plešo, te pa v tem pogorju ni bilo, razen tiste, ki se sveti pod mojimi vse redkejšimi lasmi. Andrej je zbegano pogledoval po napisih in poteh. Smerokaza za Čaven, na katerega je želel on, prav tako ni bilo videti. Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima, sem pomislil in

se vprašal, kdo je ta tretji, ki bo imel dobiček. Največjo korist ob spoznanju, da greva na Kucelj in ne na Plešo ali Čaven, je imel najin EGO. Ampak ne jogurt, ki ga je dala Andreju mama za popotnico, temveč tisti, zaradi katerega ima večina ljudi težave. Ego, zaradi katerega smo ljudje egocentrični, je splahnel ... Pot je ob tem spoznanju postala lažja. Ni se bilo težko odločiti, v katero smer oditi. Vsaka pot je lahko lepa in vsaka družba dobra, če le ego ni premočan. Zavila sva na levo, sprva hodila še po južnem pobočju Kucelja, nato pa sva se povzpela na desno strmo navzgor in skozi teman bukov gozd prišla na njegovo severno stran. Od tam sva dobro uro hodila po polede-

¹ Kolikokrat moraš pogledati navzgor, preden vidiš nebo, koliko ušes moraš imeti, da slišiš ljudi jokati?

² Koliko cest moraš prehoditi, preden ti lahko rečejo človek?

Slika na naslednji strani: Čaven nad Vipavsko dolino

neli cesti. Da je smer določil Andrej, je bilo takrat pravzaprav že čisto vseeno. Vladal je spokojen mir. Na tleh med mogočnimi bukvami je že ležal prvi sneg. Iz mračnega gozda je večkrat pokukal poraščeni in skrivnostni Modrasovec. Po dveh urah sva iz gozda pokukala tudi midva in se povzpela na razgledni Kucelj. Poleg skale na vrhu je stal križ z vpisno knjigo. Onkraj prostranega hribovja so na severni stra-

ni kraljevali Julijci, ki so se na zahodu nadaljevali v Dolomite. Južna stran je bila poplavljena z meglenimi jezери. Jadranskega morja in Tržaškega zaliva se kljub bližini ni dalo videti. Iz goste megle sta štrlela Snežnik in Nanos. Andrej je s prstom kazal na sosednji hribeček: »Ali ni tisto Čaven?«

»Kaj je že Čaven?« sem debelo gledal ... ○

Kucelj, 1237 m

✍ Irena Mušič

Čaven je skupno ime za južni rob Trnovske planote, ki se strmo dviga nad Vipavsko dolino. Vrh Čaven je približno 40 metrov nižji od **Kučlja**, 1237 m. Z roba planote in samega Kuclja imamo izreden razgled na Vipavsko dolino, Tržaški zaliv, Goriško ravan in Furlansko nižino. Južna pobočja Trnovske planote med Novo Gorico in Colom so zavarovana kot krajinski park z imenom Južni obronki Trnovskega gozda. Na robu planote je zanimiva podnebna ločnica med osrednjo in primorsko Slovenijo, na katero kaže prepletanje različnih rastlinskih vrst, alpske in višinskih sredozemskih. Kucelj je zato tudi botanično zanimiv cilj. Na vrh vodi več poti iz doline ter razgledna grebenska pot od koč.

Koča: Koča Antona Bavčerja na Čavnu, 1242 m, stoji na velikanski jasi med Velikim Modrasovcem, 1353 m, na severu in Malo goro, 1034 m, na jugu. Že leta 1908 je Ajdovsko-vipavska podružnica SPD uredila planinsko zavetišče v obliki najemne sobe v gozdarski koči. Po II. svetovni vojni pa je PD Ajdovščina gozdarsko kočo odkupilo ter jo poimenovalo po A. Bavčerju. Od koč vidimo le Otliško planoto na jugovzhodu, za lepši razgled pa se moramo povzpeti malo višje, na bližnje razgledišče. Koča je odprta od začetka maja do konca septembra ter ob sobotah, nedeljah in praznikih.

Od Koče Antona Bavčerja do Kuclja. Pred domom nas tabla usmeri proti Kuclju. Po široki poti, ki vodi proti zahodu, se rahlo spustimo čez travnike in gozd in mimo odcepa za Kamnje na levi. Kmalu dosežemo nekoliko bolj odprto dolino, od tam pa nas pot znova pripelje v gozd. Po kratkem vzponu stopimo na rob planote in pod nami se odpre Vipavska dolina. Prek travnikov nato dosežemo bližnji vrh. Nezahtevna markirana pot, 45 min.

Iz Vrtovina do Kuclja. Iz vasi Vrtovin nas pot vodi najprej po ozki asfaltirani cesti skozi vas, nato pa se usmerimo proti severu ter še dvakrat prečkamo asfaltirano cesto. Potem nas pot vodi najprej po makadamski cesti, nato pa po kolovozu, ki pri odcepu proti Kuclju zavije v grapo. Po njej ali desno ob njej po krajšem vzponu stopimo na stezo; ta nas v okljukah strmo vodi po pobočju Kuclja do grebena in nato v zložnem vzponu do vrha. Nezahtevna markirana pot, 3 ure.

Do Koče Antona Bavčerja se lahko po dobri makadamski cesti pripeljemo iz Predmeje (8 km), do katere pridemo iz Ajdovščine, Cola ali Čepovana, ali iz Trnovoga (11 km); tja se pripeljemo iz Nove Gorice ali Čepovana. Nezahtevni markirani poti po južni strani Kuclja do koč vodita iz Ajdovščine skozi Lokavec (3 ure 30) in iz Stomaž (3 ure). Iz Potoč pa skozi Kamnje pridemo kar na vrh (3 ure 30).

Vodniki: Jože Dobnik: Vodnik po planinskih postojankah v Sloveniji in Slovenska planinska pot (Planinska založba); Vladimir Habjan, Peter Skoberne: Naravne znamenitosti Slovenije (Sidarta).

Zemljevida: Vipavska dolina – mali slovenski eden, 1 : 50.000 (Geodetska uprava Ajdovščina); Goriško, 1 : 50.000 (Geodetski zavod Slovenije).

Markacije na Dovškem križu!

Prvega aprila okoli Široke peči

in Vladimir Habjan

Kar vleče me k tlom, tako težak nahrbtnik imam. Neprijetni znoj mi teče tja do ... Ampak druge ni, treba se je pomučiti. Že v temi pridemo do Bivaka Za Akom. Tu si le oddahnem. Dan je bil za znoret. V bajti se mi je za velikonočno soboto zamašila kanalizacija! Pa kako ravno za praznik! Na srečo mi je uspelo dobiti dežurno ekipo, ki je umazano delo uspešno opravila, tako da sem lahko šel na turo. Darko je tudi utrujen, prejšnji dan je imel vodeno turo na Storžič. Le Irena je videti spočito.

Večer je res lep. Skozi veje se na obzorju kaže kulisa martuljških vršacev. V dolini je že pomlad, tule pa je ni še prav nič čutiti. Na klopi razložimo hrano, tešimo si lakoto, razpravljamo o jutrišnji turi, predvsem pa se zabavamo.

Zgodaj zjutraj smo že nared. Nekaj opreme pustimo v bivaku in krenemo. Zgoraj že sveti sonce, mi pa smo še globoko v senci. Sneg v strugi je trd, ne udara se, za hojo je to dobro. Gore so se že odkrile, tik pred nami je kraljica Široka peč. Po dolgi ravnini dokaj hitro napre-

dujemo, na koncu pa zavijemo v široko grapo. Brez drez naprej ne gre več. Grapa je v kopnem precej zahtevnejša, zdaj pa skokov sploh ne čutimo. Pred skalno zaporo zavijemo levo. Tu nas preseneti strm skok, vendar je sneg trd, kot bi plezal v ledu, zato smo hitro čez. Za robom se odpre dolgo snežišče, ki vodi pod steno Široke peči. Zdaj je treba pridobivati višino. Teža in strmina naredita svoje, sopiham, počivam, spet krenem in spet se ustavim ... Takšne dele poti moraš enostavno miselno izpreči.

In tu mi kapne! Danes je vendar prvi april! OK. Ampak česa le naj se spomnim, da bi ju potegnil? No, pa poskusimo!

»Včeraj sem bral pri Savencu, da bo eno planinsko društvo letos markiralo pot na Dovški križ ...«

»A daj, nehaj! A so znoreli? Pa kaj mislijo! A zdaj bodo pa markirane poti že vsepovsod! ...«

Darko se kar ne more umiriti.

Tudi Irena se razburja: »Kako morejo? To je pa treba nekaj narest, pisat komu, se pritožit! ...«

Krnica za Akom; na začetku krožne poti: v sredini Široka peč, levo Škrmatarica in Kukova špica

»Ja, res je to obup. Še tisto malo vrhov, ki so brez poti, nam bodo uničili. Ne vem, kaj bo iz tega ...«

»Potem bodo tu cele množice ljudi! Pa kako ravno Martuljkova skupina. Ta mora ostati nemarkirana! Potem nam ne bo nič več ostalo ...«

Nikakor se ne moreta nehati pritoževati. Jaz se držim skrajno resno, vendar se z zadnjimi močmi zadržujem, da ne bruhnem v smeh. Potem grem spet v napad: »Aja, pa po radiu sem slišal, da bo danes ob desetih na vrhu neka proslava s slovesnimi govori, kjer bodo naznanili, da bodo poleti markirali, in baje, da bo igrala celo harmonika ...«

»Daj nehaj! Zdaj pa še veselica s harmoniko! Pa saj so čisto znoreli!«

gačno, navaditi se moraš na občutek, da te držijo samo zobje. Snemam sisteme, prvega, drugega, tretjega ... potem jih pa ni več! Pa za zadnjim klinom je ravno najtežje, varovanja pa nobenega! Gladki požlejeni skoki, brez pravih stopov in oprimkov. Kako le je Darko prišel tu čez? Zaradi boljšega občutka snamem rokavice. Napaka! Totalno se mi »zanohta« in na vrhu skoka tulim od bolečin.

«Štrikamo» celo uro. Treba pa bo naprej, tura je še dolga. Midva potegneva še do naslednjega roba, potem pa pospravimo opremo. Od tam prečimo v veliko grapo, ki vodi v krnico. Zdaj je pred nami le še hoja. Nič ne govorimo, saj nas »tlačič« teža. Amfiteater se vse bolj odpira, na pol je v senci, pol pa v soncu. Čudovit dan je! In čas je za ponovni napad:

V zasneženem Amfiteatru

»Če se prav spomnim, naj bi približno tam, kjer je dvojka, potem postavili planinsko kočjo ...«

»Kočo? Tam, kjer je bivak? Pa saj to bodo procesije ljudi potem tukaj ...« Kar vre iz njiju, nobeden niti najmanj ne posumi ... Šele na sedelcu pod vzhodnim stolpom Široke peči nehata. Zresni nas skok pred nami. Opisujem nadaljnjo pot, saj sem edini, ki sem tod že hodil. Snega je precej, skok bo začinjen. Malo počivamo.

Nato gre Darko naprej. Tu smo navezani. V spodnjem delu skoka hitro napreduje, višje pa počasneje. Končno zatuli, da varuje. Zdaj je na vrsti Irena. Čakanje je sitno, stopicam in se skušam ogreti, vedno bolj trd sem. Čez je tudi ona! Poženem se še sam. V derezah je plezanje dru-

»Čudno, čez deset je že, pa se od zgoraj še nič ne sliši ... Zdaj bi se pa že moralo. Morda se bolj sliši na ono južno stran ...«

»Presneta banda, naj to delajo v dolini in ne v gorah! Hribi za to niso primerni! ...«

»A zdaj bodo pa še harmonike nosil' v hribe? Vse je že markirano ...«

Odziv je spet buren in ne pojenja ves Amfiteater. Ne vem, ali mi je kdaj uspelo koga bolj naplahtati, hahaha. Prav zabavno. To bo še smeha na ta račun. Pa kako jima ne kapne?

Spet nas streznijo težave. Sneg je tu slabši, zato gazimo. Priti moramo na najnižje mesto grebena Dovški križ-Široka peč. Od konca krnice do skoka vodi strmo snežišče. Poženem se gor, saj Darko nosi težko vrv. Naklonina je

---

do 50°, sneg pa je vlažen, kaj lahko bi se splazilo ... Končno sežem po odrešilni skali, kjer se lahko varujemo. Darko kombinira snežne jezike in skalo. Od zgoraj spet nekaj tuli, pa ga ne slišiva. Šele ko mu slediva, spoznava zakaj. V skoku je naletel na pravo vrvno ograjo! Kako pripravno. Le kdo jo je pustil tu? Po dveh raztežajih smo čez in priplezamo na greben. Za robom se odkrijejo novi vrhovi, Oltar, Škrlatica, Ponce ... Objame nas toplo sonce. Prav lepo je, samo še vedno smo v zahtevnem svetu.

»Kam gre pot naprej?« sprašuje Darko.

Tu še nisem hodil, vse poznam zgolj iz opisov. »Kar po grebenu. Po opisu ne bi smelo biti več težav ...«

»Ampak tule še nič ne kaže na to ...« V Darkovem odgovoru zasledim senco nervoze. Prvič, odkar se poznavata, drugače je vedno »skuliran«. Tudi pozna ura nas priganja, skoraj tri je že. V grebenu je res skok, naprej pa se nič ne vidi. Bomo videli ... Darko spet potegne raztežaj. Tako smo najhitrejši. Najprej do skoka, drugega pa čez. Spet nekaj tuli za robom, ampak midva ga ne slišiva. Slediva mu. Za robom, za gladko ploščo, je samo še snežno pobočje! Hura! Zato je tulil, ker smo na vrhu!

Kratek počitek, malo za malico, malo za razgledovanje. Prav lepo se vidi naša gaz kot vijugasta črta skozi Amfiteater. Jaz pa ponovno usekam: »Hej, pa kje je kaj stopinj? Saj bi moralo biti vse shojeno, če je bilo tu toliko ljudi? Kaj pa, če so odpovedali zaradi slabih razmer? Verjetno so zadevo prestavili ...«

*Slika desno: Sestop po Jugovi grapi
Slika na naslednji strani: Amfiteater
(kmica Za Široko pečjo) z vrha
Dovškega križa; v snegu se vidi naša sled.*

Dovški križ pozimi, 2542 m

✎ Vladimir Habjan

Ko je na Dovškem križu sneg, je najbolj v rabi pristop na vrh s severa po Jugovi grapi, ki je v članku opisan kot sestop. Seveda je možno na vrh priti tudi z južne strani, in sicer po običajnem pristopu iz Vrat po grapi Rdečega potoka in mimo Bivaka 2 (glej opis v Severnih pristopih, Julijske Alpe, Tine Mihelič, Sidarta). Jugova grapa se začne ob steni Široke peči in se zajeda v greben v bližini Dovškega križa. Tura je glede na zahtevnost alpinistična, vseeno pa je težavnost zmerna. Pot nas iz Gozda – Martuljka vodi nad Martuljško sotesko in pripelje v idilično krnico Za Akom. Tu je postavljen mali Bivak III, kjer lahko prespimo, saj je tura dolga in naporna. Naslednja "postaja" so Trije macesni, prijazna ravnica z redkimi macesni prav pod steno Široke peči. Nad snežišči nad macesni se počasi oblikuje strma grapa, ki čez več skokov pripelje prav pod rob stene in tudi čezenj. Do vrha Dovškega križa potem ni več daleč. Razgled je obsežnejši na gore na drugi strani Vrat, čudovit pa je pogled v Amfiteater pod Široko pečjo. Sestopimo lahko tudi na drugo stran v Vrata. Grapa je plazovita, zato pazno izberimo čas vzpona.

Opis: Izhodišče je Gozd – Martuljek. Po cesti gremo do odcepa levo v Martuljško sotesko. Mimo smerokaza se po kolovozu strmo vzpnemo do ravnine. Nadaljujemo ob markacijah dokaj vodoravno mimo odcepa desno (Bivak pod Špikom) in levo (planina Jasnje) čez več stopenj do križišča (Zgornji Martuljkov slap). Sledi zahtevnejši del poti. Strmo se vzpnemo pod kratko steno na desni in izpostavljenno prečimo po skalnatem svetu nad sotesko na levi (klini, jeklenice) do začetka krnice Za Akom. Ta del je pozimi zelo zahteven, zato pozor! Desno zgoraj na hribčku (10 minut hoje) stoji Bivak Za Akom. Do sem so markacije, naprej ne več. Pri razcepu dveh strug nadaljujemo po desni. V začetku je ozka, naprej pa se razširi. Pred zatrepom doline zavijemo levo in se vzpenjamo po desni strani grape po ruševnatem grebenčku v smeri proti levemu boku skoka, nad katerim stojijo Trije macesni. Grapa vodi čez strme skoke v ovinkih navzgor in privede na levo stran uravnave Pri treh macesnih (30°). Nadaljujemo po neizrazitem snežnem rebu do položnejšega sveta. Usmerimo se desno proti prvemu strmemu skoku, ki je vstop k sedlu Grlo in v Jugovo grapo. Preplezamo ga kar naravnost (do 35°). Če je snega manj, ga v

loku preplezamo od desne proti levi. Višje se grapa obrne v levo (desno proti Grlu) in se zoži. Čez več krajših skokov pridemo do zadnjega skoka. Izstop je strm žleb na desni strani in je večkrat kopen (II, do 45°). Na vrhu grape zavijemo levo in prečimo nekoliko navzgor, da se nam pokaže vrh in odpre pogled na južno stran. Čaka nas še neroden in izpostavljen sestop v škrbino, na vrh pa pridemo po skrotstem slemenu. Sestopimo po isti poti ali na južno stran. Kakšna je **težavnost**? Tura šteje za zimski plezalni vzpon, višina smeri 300 m, naklonina 40°, izstop 45°, v izstopu skalno plezanje II. Za neizkušenega je nujno varovanje!

Časi: 13-15 ur.

Zavetišče: Bivak III Za Akom, 1340 m, 8 ležišč

Vodniki: Tine Mihelič, Julijske Alpe (PZS), Tine Mihelič, Julijske Alpe, Severni pristopi, Andrej Stritar, 111 izletov po slovenskih gorah, Igor Jenčič, Slovenija, turnosmučarski vodnik (vse Sidarta), Igor Mezgec, Martuljek, plezalski vodničec (PD Postojna, PZS), Andraž Poljanec, Turni smuki (PZS), Vladimir Habjan, Zimski vzponi v slovenskih gorah (Sidarta)

Zemljevidi: Kranjska Gora, 1 : 30.000, Kranjska Gora, 1 : 25.000, Julijske Alpe, vzhodni del, 1 : 50.000.

Tik nad najtežjim skokom pred Amfiteatrom

»Presneta banda, kako morejo, naj grejo nekam ...« je spet odziv. Spet sta nasedla. Neverjetno, da ne ugotovita.

Hitimo dol, saj je pozna ura. Sestopimo po grebenu, namesto na južno stran zavijemo na severno do škrbine. Zgornji del je skalnat, zato se kratek del do snega varujemo. Jugova grapa je lepo zalita, torej ne bo več težav. Tudi Darko ima zdaj »normalen« ton glasu. Je pač »ziheraš«, zaupa le samemu sebi, za opis pa sem bil zadržan jaz ... Sestopamo, delajo pa se neverjetne cikle. Čas je, da doživim trenutek zmagoslavja, razodetje. Naj jima kapne, da sem se ves čas delal norca! Zato nadaljujem: »A vesta, da bosta Ksenja in Maja šli letos v alpinistično šolo? Pa Slavica bo izstopila iz vodniškega odseka, pa ... « Izmišljam si najbolj neverjetne ideje, da bi se jima le posvetilo, pa nič, samo vzkliki presenečenja. Vendar jima sam nočem povedati.

Irena je počasna, ker nima ščitnikov proti coklam, zato se Darko odloči, da naju ne bo čakal. Poslavljam se. Kaj naj zdaj, kako naj mu povem?

»Je bila fajn tura, a ne? Divji, zahteven svet. Samo tile cepci s to kočo in markacijami ...«

»Ma ni za povedat ...«

»No ja, se bo že nekako uredilo.«

»Ti, tole bomo šteli kot alpinistično turo, a ne? Do kdaj že veljajo zimski vzponi? Katerega pa smo danes?«

»Ja, seveda, tole bo še zimski vzpon ... Čakaj, marec, april, aha, prvega smo! ...«

Nekaj trenutkov tišine ...

»O ti pi...!«

Končno trenutek zmagoslavja! Darko pa pokaže le kisel obraz, se takoj obrne in odide. Irena mi privoščiči precej več zadoščenja, saj mi priznava odličan »nateg«.

»Pa kako nisva nič posumila? Pa saj bi to bilo res čudno. Pa kako si mogel? In toliko časa ...«

Sestop je bil še dolg, najprej ta del z neverjetnimi »coklami«, nižje pa se je neskončno vlekla ravnina. Plazovina pod Tremi macesni je bila ogromna.

Darko je bil hitro v dolini. Kasneje je še preveril, ali je z nama vse v redu.

In midva? Vsake toliko časa sva se spogledala in bruhnili v smeh. Čudovita tura, kaj naj rečem, pa še zabavna za povrh.

Tega je zdaj že dolgo. Naše poti so se medtem že razšle. Pa kaj zato, ostali so spomini. In med njimi je zame prvoaprilski med boljšimi ... ●

Spogledovanje s spečimi kačkarskimi lepoticami

Na obisku v vzhodnoturških višavjih

in Irena Benedik

Ob desetih dopoldne je sonce že močno žgalo v hrbet, sključen pod težo 45-litrskega nahrbtnika. Sprva zložno vzpenjajoča se pot preko visokega travnatega platoja se je pričela postavljati pokonci. Pojavljati so se pričeli prvi možici, ki so kmalu postali edina orientacijska točka v nepreglednem skalnatem svetu. Po skopih opisih Lonely Planeta, in skicah, snetih s svetovnega spleta, bi morala kmalu doseči jezero Deniz Gölu. Tu in nič prej, sem se zaklela, se bom ustavila za malico, preden se zagrizem v drugo polovico poti. Do vrha me je ločilo še slabih tisoč metrov višinske razlike. Prvak gorovja Kačkar se je zakril z oblaki in mi tako prihranil pogled na vzpon, ki je bil še pred

Med kačkarskimi vrhovi se pogosto podijo slikovite megljice

Andrej Stritar

menoj. K sreči, kajti moja predstava o svetu se je v tistih dolgih urah, preživetih v turškem visokogorju, skrčila na podobo mravljice, ki se je namenila na Šmarno goro.

Potovalni načrt in vprašanje Kurdov

Bistvo štiritedenskega druženja s turško deželjo je bilo, zanimivo, za kratek čas odložiti hribolazenje in poskusiti nekaj novega, drugačnega. Potovati v tuje dežele, recimo. Od vseh destinacij, ki so se mi podile po glavi, je Turčija delovala nekako najbolj ... civilizirano. No, med potovanjem sem ugotovila, da obstajata civilizacija in CIVILIZACIJA. Prva kot nivo razvitosti družbe v materialnem in tehničnem smislu, druga kot stanje človekovega duha.

Doma sem v pripravah na potovanje iskala predvsem podatke o varnosti potovanja na redko poseljeni jugovzhod države, dom kurdske etnične manjšine. Spletne strani našega Ministrstva za zunanje zadeve so individualnim popotnikom odsvetovala prekoračitev geografske črte med turškim zahodom in vzhodom ter priporočale dodatno preverjanje. Pisala sem torej na elektronski naslov slovenskega veleposlaništva v Turčiji. Prijazna gospa na ministrstvu me je opozorila, da bi lahko odgovor zamujal, ker je bil veleposlanik prav tisti čas na dopustu v turških gorah. Odgovora res ni bilo, zato pa je želja v meni, doživeti vsaj kanček turških višavij, ponovno privrela na plan.

Divji svet kačkarskih gora

Kačkar je najbolj severovzhodna gorska skupina Pontskih Alp, blizu tisoč kilometrov dolge gorske pregrade ob Črnem morju. Bolj

Gorska vasica in njena stisnjena terasasta polja

proti severovzhodu, tik ob meji z nekdanjo sovjetsko republiko Gruzijo, leži le še gorovje Yalnizçam. Se mi je samo zdelo ali sem zares zasledila mehke slovanske poteze na obrazih domačinov kačkarskih vasi? Do njih sem prispela po osmih urah vožnje v poskakajočih, s potnimi človeškimi telesi natlačenih minibusih, ko smo se kilometre dolgo počasi vzpenjali skozi zavite soteske v drobne kačkarskih gora.

Končno smo prispeli v vas Barhal. Neučakano sem skočila iz minibusu, si s hlač otresla lupine sončničnih semen, s katerimi so me radodarno hranili med vožnjo, in v pljuča globoko potegnila sveži gorski zrak. Presrečna sem bila, da sem ušla vonju kolonjske vode. Turčija še od časa sultanata ohranja tradicijo poškopitve gostovih rok s kolonjsko vodo. Sprva me je ta malce eksotična navada zabavala, po nekaj dneh neprestane vožnje s kombiji v soparnem priobalnem podnebjju pa sem spremenila mnenje. Stisnjena med domačini, dišečimi po cigaretah in kebabu, nad nami pa soparen

zrak z vonjem po človeškem znoju ... sem pričela odklanjati ponujene dišeče kapljice. Že brez njih sem se počutila precej onemoglo, pač zaradi neuspešnih poskusov, da bi raztegnila svoje okončine na volumen, ki bi zagotavljal minimalen pretok krvi po telesu, vonj po kolonjski pa mi je vso kri namesto v telo pognal naravnost v glavo.

Samotni Altiparmak

Barhal je izhodiščna točka za vzpon na Altiparmak, 3330 metrov visok vrh na severovzhodnem koncu kačkarskega gorovja. V eni od hiš sem pustila odvečno prtljago, kar me je stalo nemalo kriljenja z rokami. Domačinom je angleščina španska vas, moje znanje turščine pa je bilo omejeno na nekaj osnovnih fraz iz Lonely Planeta. Očitno sem napačno naglašala besede ali pa so bili stavki preveč iz konteksta, kajti vaščanom so se usta vse bolj razlezala v nasmeh in na koncu v že kar očitno hahljanje. Dobrodušnih obrazov so se ustopili okoli mene in zavedela sem se, da jim predstavljam

popestritev enoličnega vsakdanjika. Človek bi kar obupal. Razmišljala sem že, da bi pustila odvečne stvari v najbližji hiši, pa kar bo, bo, ko se je skozi gručo prirnil mladenič in se ponudil za tolmača. V minuti je bilo vse zmenjeno, prtljaga je romala iz rok v roke, pospremil me je nekaj sto metrov ven iz vasi ter z roko pokazal na sedlo v oddaljenem gorskem grebenu. Za njim je ležalo jezero Karagöl, kjer sem želela kampirati pred vzponom na vrh. Poslovil se je in ostala sem sama. Trenutek, ki sem ga tedne željno pričakovala, je z vso silovitostjo butnil v mojo zavest.

Gorovje Kačkar: prvo bivakiranje

Še pred jezerom me je ujela tema. Bivakiram pod veliko nagnjeno skalo, ki bo, upam, dajala spalni vreči zavetje pred nočno vlago. Noč je tu. Zvezde postajajo vse svetlejše, pozdravljajo me z neba. V odgovor jim mežikam s čelno svetilko, ki je privabila roj večšč, da se mi zaletavajo v obraz in sedaj na pisalni blok. Počasi bom odšla spat.

Pogled na južno stran gorovja z vrha Kačkarja

Jutranja zora me je našla napol budno na kamnitih tleh. Zahomotana v toplo spalno vrečo sem vdano trpela nespečnost in se spraševala, ali se niso po nekem naključju kosti v mojem telesu podvojile. Čutila sem namreč tudi tiste, za katere sploh nisem vedela, da jih imam. Medtem sem na spodnjem koncu doline opazila skupino ducat pohodnikov. Pospravila sem prenočišče ter jim od zadaj sledila. Nemarkirana stezica se je zagrizla v neskončna melišča črnih skal. Proti vrhu se je pričela izgubljeti med navpik štrlečimi kamnitimi bloki, pokazali so se redki možici in zgodaj popoldne sem dosegla svoj prvi turški tritisočak! Skupina se je medtem že spuščala in zapletli smo se v pogovor. Predstavili so se za člane gorniškega kluba iz Izmirja. Jutri se bodo povzpeli na sosednji Marsis, so dejali, ter me povabili zraven. Stežka sem odklonila, bolj me je mikalo prečenje grebena na nasprotni strani jezera.

V oddaljenosti je pričelo zamolklo grmeti. Nekaj sto metrov pod vrhom sem v steni odkrila zavetje v obliki prostorne suhe jame s pravcato majhno teraso in s pogledom na jezero!

Gorovje Kačkar: drugo bivakiranje

Pod mano leži Karagöl ali Črno jezero po naše. Vode je tod res veliko. Južno stran gorovja močno obseva sonce in ogromne količine snega, ki zapadejo čez zimo, med poletjem izginejo v deročih hudournikih. Poleti v naših gorah vse presahne, tu sem pri prečenju melišč poslušala brbotanje in šumenje skrite vode – hodila sem nad čisto pravimi podzemnimi rekami! Sneg se na južni strani ne obdrži niti na najvišjem vrhu kačkarskega gorovja, mogočnem masivu Kačkarja, ki sili kvišku 3937 metrov nad morsko gladino (gora ima

sicer ledenik na severni strani). Sezona pristo-pov nanj je relativno kratka, od sredine maja do sredine septembra. Najlažji je pristop z južne strani, medtem ko je redni spremljevalec severnih pristopov gosta popoldanska megla, ki je posledica vlažnega oceanskega podnebja. Domačini imajo navado reči, da je veliko pre-senečenje, če ima severna stran pet jasnih dni v mesecu, in še večje, če ima južna stran pet deževnih dni v istem obdobju.

S prečenjem grebena naslednje jutro ni bilo nič. Preutrjena za vsak resnejši podvig sem se spustila v dolino. Tu sem doživela prvo lekcijo iz pregovorne gostoljubnosti domačinov. Ob

Kako v Kačkar

✉ Andrej Stritar

Kačkar (po turško Kaçkar), tudi Pontske gore, je razmeroma obsežno gorovje na severovzhodu Turčije. Zadnja leta postaja vedno bolj priljubljeno med tujimi ljubitelji gora, tako da ga je tudi vedno lažje obiskati. V gorskih vasicah pod njim je vedno več gorskoturistične ponudbe, tako da se da potepanje po tem gorovju izpeljati brez pretirano zahtevnih priprav. Ker je pogorje razpotegnjeno vzporedno s črnomoško obalo, pomeni pregrado za vlažne zračne mase in je žal deležno precejšnjih padavin. Kačkar ima več gorskih podskupin, najbolj znan pa je osrednji del okoli najvišjega Kačkar Daga, ki je opisan tudi v članku.

Markiranih poti ni, prav tako ni dobrih zemljevidov! Še kar uporabni se dobijo kar na internetu.

Koč ni, zato moramo v gore nositi šotor in spalno vrečo.

Mule lahko najamemo za prenos tovora po običajnih poteh, ki jih ne preveč izkušeni mulovodci poznajo. Najbolje se je zanje dogovoriti kak dan ali dva prej z lokalnim lastnikom penziona ali restavracije. Cena najema je bila poleti 2005 približno 30 evrov na dan.

Vodnike se tudi da najeti, vendar so razmeroma dragi (približno 100 evrov na dan), pa še ni jih prav veliko.

Skupinske ture so najboljša rešitev za tiste, ki se hočejo izogniti logističnim težavam. Najbolje je pobrskati po spletu in izbrati sebi primerno. V vaseh pod pogorjem je teže najti tako ponudbo!

Dostop na najvišji vrh: Ker je na južnih pobočjih manj padavin, jih je najbolje obiskati s te strani. Do velikega mesta Erzurum v vzhodni Turčiji se pripeljemo bodisi z avtobusi ali z letalom. Od tam nadaljujemo pot z avtobusom v manjše mesto Yusufeli. Tam moramo poiskati oz. počakati na prevoz s kom-

bijem po dolgi, slikoviti dolini do zadnje vasi Olgunlar, v kateri lahko prenočimo v dveh penzionih in tudi najamemo vodnika ali mulo. Od tam na vrh in nazaj moramo računati najmanj dva dni. Najprej dve do tri ure hodimo po dolgi dolini do jase Dilberdüzu na višini 2900 m, ki je nekakšen bazni tabor s številnimi šotori, od tam pa je še 500 m strmega vzpona do zelo slikovitega jezera Deniz Golu, ob katerem je le nekaj primernih mest za šotor. Do vrha preostane še dobri dve uri zmerno zahtevne plezarije (ponekod 1. stopnje). Smer je označena z možici.

Severni pristop: tam je sicer slabše vreme, vendar je po svoje še bolj zanimivo. Izhodišče je mesto Trabzon ob črnomoški obali, iz katerega se z avtobusom odpeljemo na vzhod v Pazar, od tam pa s kombijem v gorski turistični kraj Aydar. Nato je s posebnim kombijem po cesti še dobro uro do najvišje planine Kavron. S Kavrona, ki sicer leži pod severnimi ostenji najvišjega vrha, ni lahke poti naprej, zato je treba prvi dan čez glavni prelaz Çaymakçur v že omenjeno vasico Olgunlar na južni strani, potem pa po zgoraj opisani poti na vrh.

Gorski biser pod najvišjim vrhom Kačkarja: jezero Deniz Gölü

 Andrej Stritar

poti je čepela družinica, ki je pravkar zaključevala s kosilom. Z živahnimi kretnjami so me povabili na skodelico toplega čaja. Po treh dneh mrzle in suhe hrane mi je neznansko zadišal in zamaknjeno sem opazovala obred natakanja močne temne tekočine v steklene kozarčke. Mož je kmalu vstal in nadaljeval s sekanjem drv, žena pa je na pladnje naložila ostanke kosila in me s kretnjami povabila k jedi. Vesela, da se ji lahko vsaj malo zahvalim, sem ženi podarila nekaj pisalnih blokov in svinčnikov za otroke. Preden sta mi njena sedeča pojava ter v pisano ruto zavita glava, iz katere so kukale

tople nasmihaajoče se oči, izginili za ovinkom, sem si izprosila posnetek. Nastala je ena mojih najljubših fotografij.

Priprave na drugi vzpon

Utrujena, a neznansko zadovoljna sem pozno popoldne dosegla Barhal. Večer je minil v lagodnem kramljanju s pisano popotniško družino našega penziona. Od lastnika sem izvedela, da je pot na Kačkar označena in da tehnično vzpon nanj ni zahtevnejši od vzpona na Altiparmak. Le spletna vremenska napoved je obeta-

la popoldanske nevihte. Vseeno sem se naslednji dan odpeljala v vas Olgunlar, 2000 metrov visoko izhodišče za vzpon na Kačkar z njegove južne strani. Ko smo se po slabih dveh urah guganja po ozki kamniti cesti skozi prepadne soteske pripeljali do nekaj razmetanih kamnitih hišk, sem pomislila, da je takole videti konec sveta. Namestila sem se v vaškem penzionu in se pričela pripravljati na 1900-metrski vzpon naslednjega dne. Vedela sem, da bo v primeru lepega vremena sonce čez dan neusmiljeno pripekalo in da moram s hojo pričeti pred svitom. Ko sem lastnika penziona pobarala, kakšno vreme si lahko obetamo naslednji dan, se je zarežal, da je pokazal svoje močne bele zobe, usmeril kazalec roke v nebo in znil: »Alah.«

In Alah mi je stal ob strani.

Želja se je uresničila

Noč se še ni poslovila, ko sem se že vzpenjala čez visoko travnato planoto. Na njenem vrhu je ležal Dilberdüzü, priljubljeni bazni tabor odprav na Kačkar. Od tod naprej se je pot pričela postavljati pokonci, sonce je vedno bolj žgalo in moja predstava o svetu se je pričejala krčiti ...

Naenkrat mi je korak obstal in zazrla sem se v najlepše gorsko oko, kar sem jih kdaj videla. Na dnu kotanje je počivalo ogromno jezero¹ barve soške lepotice. Po kratkem počitku ob obali sem odhitela naprej, vreme

se je pričenjalo kvariti. Prestopila sem spodnjo mejo oblakov, zajela sta me pršeč dež in močan veter. Čez razrite skale, mimo snežnih zaplat, po strmih meliščih, pa zopet skale ... hoja se je vlekla v nedogled. »Kaj se tam svetlika v megli? Na drogu plapolajoča turška zastava? Končno!« Tako prekleto sem bila utrujena, da mi je šlo na jok. V tistem je veter pregnal meglo in vrh je zasijal v soncu.

Gorovje Kačkar: tretje bivakiranje

Pozno popoldne. Vreme se zopet nekaj kvari. Za spust do kampa še ni prepozno, a vse kaže na to, da se bo ulil dež, ki bo pot spremenil v neprijetno drsalnico. In doli ni nobenega pravega zavetja za mojo spalno vrečo. Ne, kar tu se bom utaborila, v razpoki razklanega skalnega bloka. Ocenjujem, da sem na višini 3500 metrov. Dolga, mrzla noč bo.

Ponoči sem se ničkolikokrat zazrla v zvezdno nebo v upanju, da bom zasledila jutranjo zoro. Brez uspeha. In ta neskončna tišina. Zalotila sem se, da pogrešam mujezinove klice z minareta, ki so me spremljali od prvega dne potovanja. Še pred zoro sem bila pokonci, pospravljajoč mali bivak. Čakal me je spust v Olgunlar.

Slovo

Samo še po datumih v dnevniku vem, kateri dan je danes. Sedim na avtobusni postaji v Yusufeliju. Osem zjutraj je in vse je že v polnem razmahu: avtobusi prihajajo in odhajajo, šoferji kričijo in premetavajo kose prtljage z ene strehe avtobusa na drugo, moški se hrupno pogovarjajo in njihove žene jezno krilijo z rokami. Kaos. Mine ena ura. Mehko valovita, brezkončna anatolska pokrajina kot Van Goghov pejzaž drsi mimo avtobusnih oken, ko na sedežih vdihavamo težak, soparen zrak. Grozno vroče je, vsi potniki sedimo na senčni strani avtobusa. Kar ne morem verjeti, kako me je zeblo dan prej v kačkarskih skalah. V spečih kačkarskih lepoticah. ●

¹ Turki so ga poimenovali Deniz Gölu, kar po naše pomeni Morsko jezero. Je ledeniškega izvora in leži na nadmorski višini približno 3300 metrov.

Za medorjem čez Kočevski Rog

S kolesom po Roški pešpoti

✍ in 📷 Roman Mihalič-Gric

Jesen je že v polnem teku. Gozdovi se barvajo v ritmu Bolera, začnejo čisto potihno, z rahlim odtenkom okra, rumene, rdeče, čokoladnorjave in nato stopnjujejo do velikega finala, kot da je nebeški malar prevrnil vse barve čeznje. Skoraj po službeni dolžnosti moram prehoditi Roško pešpot. Za take stvari pa najraje vzamem s sabo Miška, s katerim sva v nekaj letih, kar se pozna, prekolovratila že marsikateri košček predvsem gorate slovenske zemlje. Skupaj sva kot rit in srajca. Največkrat ga jaham jaz, včasih on mene, ko je treba, ga porivam ali celo nesem, če mu preveč težim, me zna mrha vreči čez balanco.

Šapica, ki nas vodi skozi Rog

Tako ga neko jesensko nedeljo naložim na prtljažnik in odbrzimo proti Kočevju - Gottschee, nekoč kočevsko središče. Spremlja naju, kot vedno, Diana, ki skrbi za logistiko. Pri Rudniškem jezeru zastoj iščeva informativno tablo. Od nje sta ostala samo dva stebra. Kaj se je zgodilo s tablo? Najverjetneje je končala v jezeru, pod udarci mišičastih mladcev, in da ne bo spolne diskriminacije, mladenk. Vseeno najdem začetek Roške pešpoti na veliki lipi. Markacije ne morete zgrešiti; zelena medvedja šapa na beli podlagi. Diana se odpelje do Onek-a (Hohenegg), midva pa čez kočevsko predmestje prihajava do regionalne ceste Kočevje – Koprivnik (Nesesselthal), kjer jasno zgrešiva prvo neoznačeno makadamsko cesto na desno in se peljeva naprej proti Cvišlerjem (Zwischlern). Na srečo kmalu opaziva napako in se zapodiva na dobro makadamsko cesto, ki se po 500 m spremeni v »navgravžarijo«, ki ji gozdarji rečejo gozdna cesta. Blato skoraj do kolen in Miška komaj vlečem za sabo. Da ne bo pomote, po horoskopu sem RAK, se pravi, obožujem vodo, še bolj pa blato in njegove zvarke. Nekajkrat na leto me »ornog našprica« z blatno podlago in to na Mišku ali peš, nimaš lepšega. In kaj narediš, da te žena ne vrže čez balkon? Ja, stvar je taka: narediš se Francoza in zasvinjaš celo stanovanje - če si upaš. Sem se pa domislil še ene stvari, ki vedno vžge. Tako lepo svinjsko oblečen in obut odkorakaš pod tuš in kos po kosu speješ s sebe umazanijo. Na koncu ostane v kadri kolikor toliko čist hribovec in pol samokolnice peska.

Medvedi

Ko se tako mučim z Miškom čez blato, najprej sploh ne opazim, da so na tleh enake

markacije kot na smrekah. Vseeno mi po nekaj metrih kapne, da so to ta prave medvedje sledi. Super, slikal bom medvedje šape, da se bom lahko hvalil pred prijatelji. Fotka na fotko in kmalu ugotovim, da so ene stopinje bistveno manjše. Jeee, zadetek, mama Gunda z mladičem. Le kje sta, mogoče ju dobim v objektiv? Aparat obesim okoli vratu in nadaljujem kolesarjenje po cesti. Medvedjih markacij v blatu pa še vseeno noče biti konec. Hmm, »tastar«, ne bi bilo nič neumno, če bi ti začel malo žvižgati ali peti. Bilo bi zelo neprijetno, če bi v naslednjem ovinku dobil mamo Gundo na »štango«. Tako začnem s svojim lepim glasom najprej malo brundati, kmalu pa že prešerno pojem. Prijatelji mi pravijo, da krasno pojem, takrat baje še mrličji vstajajo. Neverjetno, le od kod dobim asociacije za »komade«, ki jih tolikokrat brundam po hribih. Sedaj namreč na ves glas tulim: »Majolka ti si kriva, da si fante napojila,« ko na levi strani gozda zaslišim lomastenje. Ravno toliko sem še hiter, da vidim mamo Gundo in mladiča, kako bežita globlje v gozd. To sem ti »kerlc«, še medvede spravljam v beg. Vseeno nadaljujem v »rahlo«

pospešenem tempu naprej po cesti, ki se kmalu konča. Čez nekaj dni v časopisu berem, da so si medoti v okolici Cvišlerja in Oneka privoščili za pozno večerjo eno kravico. Kdo ve, mogoče pa je bila to moja mama Gunda? Sedaj pa prihajam na svoj teren, blaten kolovoz z velikimi lužami, kamni, drseče korenine in po možnosti še navkreber. Saj veste, bolj kot se mučiš, lepše je.

Jeleni

Po užitkih take in drugačne vrste pridiham na asfalt malo pod vasjo Onek (Hohenegg). V vasi, jasno, ni več Kočevarjev, živijo pa v njej po 2. svetovni vojni priseljeni Prekmurci, ki delajo na kravji farmi. Pred mano se dviga Lovski vrh (820 m) ali Sv. Ana, kot se je včasih hrib imenoval. Hrib ima lepo sončno lego in milo podnebje, saj so tu še do 1. svetovne vojne, verjeli ali ne, rasli vinogradi skoraj do vrha, da, sredi Kočevskega Roga. Na koncu vasi naju medvedja šapica povede v levo navkreber med nekdanje vinograde. Miško odpove in moram ga s silo riniti pred sabo, mrha nemarna. Med

Širni gozdovi Kočevskega Roga

 Stane Klemenc

Stvaritev narave in umetnika
(Stane Jarm)

📷 Marjan Bradeško

grmovjem, drevesi in visoko travo komaj lovim pravo stezo, saj je vse pobočje prepredeno s stezami in stezicami. Le kdo jih je imel čas delati? Na odgovor mi ni bilo treba dolgo čakati. Sto metrov nad sabo zagledam lep trop košut, ki se mirno pase. Ko me opazijo, prestrašeno odskakljajo, za njimi pa sam šef s ponosno dvignjeno glavo in mogočnim rogovjem. To pa ni bil cel trop, kot sem najprej mislil, saj sem malo višje splašil še ostalo polovico tropa. Nato pa presenečenje, šef se naenkrat vrne, jezno povesi glavo, popraska z nogo ob tla in puhne skozi nozdrvi proti meni, kot bi mi hotel reči: »Pusti moje košute pri miru«. Hitim mu razlagati, da me njegove košute ne zanimajo, saj me moja čaka pri lovskem domu, seveda, če jo niso jagri v svoji vnemi že odstrelili. Vidno potolažen se odpravi za svojim haremom, ti »beštija« ti. To pa ni bil prvi tak primer, ki sem ga doživel z razboritimi samci. Ko smo lansko leto sestopali z Weissshorna, nas je na planini Jatz (2266 m) pričakal kozel, ki se nikakor ni hotel umakniti z ozke steze. Jezno je kopal z

nogami po tleh in otresal s svojo kozjo glavo, celo zaletaval se je proti nam. Prijatelji so kar malo odstopili. »Ti bom že dal vetra,« si mislim, pobrem par kamnov in jih zalučam v zlobo rogato. To ga je prepričalo, da se je malo odmaknil s steze, vendar se je še kar naprej nekaj usajal in važil pred svojimi kozami. Sicer, če dobro premislim, smo »dedci« prav tako neke vrste kozli, ki se važimo in postavljamo pred svojimi ... khm ...

Sedaj, ko je pot prosta, nadaljujeva z Miškom navkreber proti vrhu, ja, skoraj prosta. Tik pod vrhom je pas kopriv, ki mi segajo do popka, jaz pa v kolesarkah. Blagor Mišku, on jih ni čutil, ko sva se pehala čez. No, vsaj revme ne bom imel. Ves opečen pririnem na vrh. In to kakšen vrh! Če je včasih na njem raslo grozdje, je sedaj na njem grozd anten vseh velikosti in oblik. Ne obiram se dolgo, saj vreme ne dopušča pretiranega razgleda, pa tudi antensko sevanje mi najbrž ne bo pomagalo do boljšega zdravja. Ustavim se samo pri kapelici, ki so jo postavili Kočevarji v spomin na družino Trampusch - to so bili kmetje in mežnarji pri Sv. Ani od leta 1755 do leta 1941. Nato pa hitro v dolino do lovske koč, kjer naju čaka spremljevalna ekipa. Za danes imam dovolj zanimivih srečanj, zato naložim Miška na prtljažnik in se predam bolj prijetnemu opravilu: vsi trije se odpravimo na mošt in kostanj na Mirno goro, kamor so nas povabili planinski prijatelji iz PD Črnomelj.

Drugi del

Do nadaljevanja poti je minilo je malo več časa, kot sem si želel. Tako se po dveh tednih na sončno nedeljo odpravimo čez Kočevski Rog na Lovski vrh. Pri koči me lovci že kar prijateljsko pozdravijo: »A danes pa naprej, kam pa?« me sprašujejo, ko v miru mrevarijo ubogega jelena, ki so ga ustrelili.

»Čez koliševko in Rajhenav do Podstene,« jim razložim.

»Mirkaj, da ti ne bo medved pregriznil gumo,« me zbadljivo svarijo. Ko se že oddaljujem od koč, pa slišim za sabo opazko:

»Jutri bodo našli samo še »bicikel« pred kakšno luknjo«. Seveda se ne dam motiti in se pogumno poženem po cesti do prvega ovinka, kjer prestrašim jato krokarjev (in oni mene), ki se gosti z drobovino ubitega jelena. Velič-

asten prizor: skoraj meter široka krila so plahutala nad mano, počutil sem se, kot da bi bil v filmu Ptiči. Kmalu zavijem na gozdni kolovoz. Proti - kako zanimivo ime - Medvedjemu gozdu. Na tleh je še več listja kot pred štirinajstimi dnevi, tako da so posamezne skalce in veje lepo skrite pod njim. Nekajkrat me je pošteno pretreslo, ko sem nabasal na njih, dvakrat pa me je Miško vrgel čez balanco. Na sumu ga imam, da se je zelo zabaval pri tem. Tako sem se nekako prikotalil do gozdnega rezervata Prelesnikova koliševka, zanimive jame udornice, v katero se lahko spustimo po strmi grapi, ki je zarezana v prepadne stene. Do Rajhenava (661 m, Reichenau) je od koliševke še 4 km po makadamski cesti, ki povezuje Kočevsko cesto in Koprivnik. Od nekoč največje kočevarske vasi v Koč-

evskem Rogu, s cerkvijo, šolo in, jasno, gostilno, ni ostalo nič, saj so jo, kot večina ostalih vasi, požgali - ne partizani, ampak Italijani v veliki ofenzivi leta 1942. Na mestu nekdanje vasi stoji velika kmetijska farma živine, kjer me sprejme lep trop koz in simpatičen kaj je to?. Na koncu vasi zavijem levo navkreber proti Žagi Rog.

Do Janezove kočje na križišču je 2 km in po dobrem makadamu gre brez problema, nato pa nikakor ne najdem nadaljevanja. Iščem gor, dol, levo, desno, na zemljevidu je pot napačno vrisana, vseeno me instinkt povede navzgor po gozdni stezi na Brezovo gorico, kjer zopet zagledam šapico. Na vrhu pobočja naletim na opuščeno traso gozdne železnice, po kateri poteka Roška pešpot, in Miško poslušno požira kilometre po njej. Vsega lepega je enkrat konec in zopet me Miško izkoristi za porivanje navkreber. V globači splašim jelena s košuto, revež se mi

Med prostranimi kočevskimi gozdovi je veliko nenavadnih kraških pojavov

kar smili, saj ima samo eno, v primerjavi s harambašo s prejšnje ture. Med premlevanjem misli, kaj je bolje - ali več košut ali samo ena, pririneva na greben, od koder je samo kratek spust do gozdne kočice Podstene (850 m), kjer naju že nestrpno čaka spremljevalna ekipa - Diana in rdeč clio. Untersteinwand, kot se je nekoč imenovalo kočevarsko naselje, je imelo leta 1890 štirinajst hiš in 67 prebivalcev. Na nekdanjo vas nas spominjajo podivjana sadna

drevesa, katerih plodove obožujejo medoti, divje svinje, jelenjad in srnjad. V gozdni koči lahko prespimo po predhodnem dogovoru z upravljavcem poti - Zavodom za gozdove Slovenija, območna enota Kočevje.

Prihaja zima in z njo nove razsežnosti in užitki. Kaj bom doživel na naslednjih potepanjih po medorjevi poti, bom pa še napisal, seveda, če Miška ne najdejo kje samega pred kakšnim brlogom. ●

Pobuda za botanično pot Karla in Žiga Zoisa

Člani rodbine Zois, med njimi Žiga in še zlasti njegov mlajši brat Karel, so bili med prvimi naravoslovci, ki so raziskovali naše alpsko rastlinstvo. V znameniti rokopisni beležki Karla Zoisa, ki jo hrani Arhiv Republike Slovenije, so se ohranili terenski zapiski in v njih omenja botanične izlete na Storžič, Kalški Greben, Grintovec in Kočno, rastline so mu najeti nabiralci nabirali tudi v dolini Kokre. Planinska kočica na Kokrskem sedlu je dobila ime »po kranjskih naravoslovcih Karlu in Žigi Zoisu«. Tako so jo poimenovali prvotni lastniki kočice, in sicer Kranjska sekcija Nemško-avstrijskega planinskega društva. Po prvi svetovni vojni slovenski planinci niso spreminjali imena kočice, saj sta bila oba Zoisa po materi Slovenca.

Storžič pa je rojstni kraj Zoisove zvončice, znamenite slovenske rastline, ki je bila krščena po najditelju Karlu Zoisu. »Prvo poznanje zelo redke rastline dolgujem slavnemu gospodu Karlu pl. Zoisu, ki se posveča ves botaniki, ki ji žrtvuje vso pozornost, trud in čas, pa gotovo ne malo denarja.« Po ugotovitvah Franceta Malešiča je bil celovški botanik Franc Ksaver Wulfen na Storžiču in Grintovcu leta 1762 in 1763. V Zoisovi beležnici iz let 1785 do 1792 pa je največkrat omenjen Jurij Pinc, ki je kot Zoisov nabiralec rastlin obiskal Storžič, Kalški Greben in Grintovec. Prav on je »na Uratah kir se na hudem graben gre ktir se u Konz Bisterze sazhne« (omenjena imena Na Vratah, kar je staro ime za Kokrsko sedlo, Hudi graben in Konec v Kamniški Bistrici) našel novo vrsto zvončice, ki je zaslovela kot Zoisova zvončica (*Campanula zoysii*). Sam Karel Zois je ime najdišča cvetlice v beležnici napisal v slovenščini in jo ljubkujooče imenoval »*Campanula mea*« (moja zvončica), pravi Malešič.

Zoisova zvončica se od drugih vrst istega rodu jasno razlikuje že po obliki venca modre barve. Ostale zvončice imajo zvonast cvetni venec, pri Zoisovi pa je zožen, na vrhu ima ljub-

ko zvezdico iz petih zobčkov. Spada med zelo stare, terciarne rastline in med endemite naših Alp, saj je najbolj razširjena prav v skalnih razpokah visokogorskega pasu v Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alpah ter Karavankah. Res je prava »hči slovenskih planin«, kakor jo je imenoval botanik Viktor Petkovšek. Če bi izbirali cvetlico, ki naj bi predstavljala slovensko, sončno stran Alp, bi se odločili za Zoisovo zvončico, ki se je na naših tleh ohranila še iz časov pred ledennimi dobami in »dočkala sonce današnjih dni«.

Ko sem se podrobneje seznanil s to dragoceeno zapuščino in z delovanjem »brdskih« botanikov (z gradu Brdo, ki so ga gradili »preddvorski« plemiči rodbine Egkh od leta 1510), ki so raziskovali tudi alpsko rastlinstvo, sem predlagal, da vendarle pripravimo botanično planinsko pot, ki naj bi potekala tudi po območjih raziskovanja zlasti botaničnega barona Karla Zoisa: Bašelj-Gradišče-Kozjek-Kališče-Storžič-Bašeljki vrh-Mačensko sedlo-Mali Grintovec-Srednji vrh-Cjanovca-Zaplata-gozdni rezervat Hudičev boršt-Javorov vrh-Cemšenik-Suhadolnik-Suhi dol-Spodnji Dolci-Dolški plaz-Kokrska Kočna-Jezerska Kočna-Dolška škrbina-Grintovec-Ovnov čer-Jame-Kokrsko sedlo-Kalški Greben-Veliki Zvoh-Dolga njiva-Kokra. Vezna ali točkovna pot bi potekala po slikovitih gorskih botaničnih območjih po sončnih pobočjih bašeljsko-preddvorsko-kokrskih gora. Namen poti bi bil ohranjati bogato naravno in kulturno dediščino, jo spoznavati in se seznanjati tudi z zgodovino naravoslovnih raziskovanj, ki je del kulturne zgodovine. K sodelovanju pri pripravi te namere - izdelavi pohodniškega dnevnika, žigov, znaka - še posebej vabim komisijo za varstvo gorske narave PZS, PD Kamnik, PD in PS Kranj, pa tudi Občino Preddvor in Kamnik ter MOP, Pripravljalni odbor za ustanovitev regijskega Kamniško-savinjskega parka in mladinsko komisijo.

Pobudnik in predlagatelj Franc Ekar

Na Roglo brez smučī

Velika sobota na Pohorju

✍ in 📷 Mojca Luštrek

Kdor si za pohodništvo lahko utrga le en (seveda dela prost) dan v tednu, mu dostikrat ukazuje vreme. Včasih si mora izbrati pot, po kateri je mogoče tudi z dežnikom, ali pa cilj, ki je bolj od rok, kot bi si želel, ker je tam »obljubljen« lepši dan. Za veliko soboto so napovedali »uporabno« vreme le na vzhodu. Kam torej? Nekam na Pohorje, kjer z Janijem še nisva bila. Na primer na Roglo. Ob njej vedno najprej pomislim na smučanje; najbrž zato še ni prišla na vrsto. Pa praznik? Ko se spodobi speči potico? Praznike doživljam kot dni, ko si odpočijemo, se razvedrimo, se ukvarjamo drug z drugim in s sabo ter razmišljamo o stvareh, ki so jim posvečeni. Tam zunaj pod soncem ali pod oblaki, na mehki gozdni poti ali na skali, v zelenju, kjer vse brenči in žvrgoli, ali v beli tišini globokih gazi je vse to mogoče. Torej dan kot nalašč za pohod!

Do svetega Jakoba na Resniku

Tik preden cesta nad Loško Goro prečka Dravinjo, se na levi pokaže Ošlakova domačija

Pri svetem Jakobu

z žago, mizarsko delavnico in kovačijo – zaščiten kulturni spomenik. Ošlaki so bili kovači že v 18. stoletju. Da zdaj spet pojejo repači ter da izdelujejo orodje in spominke, kot piše na spletu, sicer (še) ni res, kovačijo in žago venecijanko pa si je vendarle mogoče ogledati. Morda v poletni vročini, ko bo senca v slikoviti soteski Dravinje in Ločnice gotovo prijala. Tokrat pa sva pri Ošlaku le parkirala. Takoj čez cesto se v breg požene pot, »označena« s kašipotom, na katerem ni napisa. Sicer pa domačini pravijo, da od tod vse poti vodijo k svetemu Jakobu na Resniku.

Ves čas sva se držala najširšega kolovoza, ki se v ključih vzpenja v breg. Stara pot (o njej priča še nekaj obledelih markacij) je bila bolj strma in veliko ožja, zdaj pa je že precej zaraščena in zasuta. A tudi nova, čeprav široka in prijetno mehka, naju je čisto dovolj upehala. Zimske tišine vajena ušesa je božalo žvrgolenje in pernati pevčki so švigali čez pot. Tu in tam so se belile kronice in beli repuh se je izvijal iz popkov, sicer pa še ni bilo veliko cvetja.

Ko sva prišla do opuščene domačije Resnik 2, jo je pravkar zapuščal mlajši moški. Samo zračit hodijo in zalivat rože, je povedal. Na tistem ozkem kolovozu je kar težko obrnil; zanimalo naju je, kako je s prevoznostjo pozimi. »Samo s traktorjem se lahko vozimo,« se mu je zdelo samoumevno. Vozilo je odsopihalo navkreber in čez nekaj minut naju je višje gori pred svojo hišo pričakal z domačo slivovko, v katero so bile namočene suhe slive. »Za barvo,« je pojasnil. Pridružila se nam je še gospodinja, otroci pa so se držali bolj ob strani. Lepo je videti otroke v tako odročnem kraju. Malo smo poklepetali, tudi o tem, kako daleč je do drugih domačij. Res so zelo raztresene. Se vsaj s sosedi ne prepirajo. »Preden prideš do katerega, te že mine vsa jeza!« se je nasmejal gospodar.

Pohorsko nebo

Pri naslednji domačiji nisva bila tako dobrodošla; lastnik je zagradil pot ravno pri markaciji ob robu gozda. Pretaknila sva se med žicami in nad hišami stopila na asfaltno cesto, ob kateri so nama mežikali rumeni cvetki lapuha. Pripeljala naju je k svetemu Jakobu. Zraven stoji domačija Lipnik-Jereb in lepo prenovljena dolga stavba. Od sosede, ki je pospravljala v zakristiji, sem izvedela, da je bila v tej zanimivi stavbi še v 60. letih prejšnjega stoletja šola; zdaj jo obnavljajo za turistične potrebe, maloštevilne otroke pa vozijo v šolo v Zreče. Medtem ko sva klepetali, je mož »nasedel« velikemu črnemu psu, misleč, da enkrat ni nobenkrat, mrcina pa se ni hotela naveličati lučanja storža in ga je prizadevno prinašala nazaj. Z Velikim je bil še Mali, kuštravec, pri katerem je bilo kar težko razločiti, kje ima gobček in kje rep. Tako sva dobila spremstvo.

Štirje proti vrhu

Za naseljem počitniških hišic nad vasjo sva se napotila po makadamu v breg. Vrh prvega klančka v gozdu stojijo tri granitne smrečice v spomin osmim padlim borcem XIV. divizije. Po prijetnih gozdnih poteh sva sekala cestne ovinke. Ko sva se po daljšem času znova znašla na cesti, se je Mali, ki se je bil nekam izgubil, spet prikazal, Veliki pa si je poiskal kamen, saj je storž že popolnoma zgrizel. Skušala sva ju prepričati, naj se vrneta domov, ker se midva ne bova vračala po isti poti, a očitno ne spadata med pse, ki so »tako pametni, da samo govoriti

ne znajo«. Dotlej ni bilo veliko snega, tu pa sva že kar pošteno gazila. Veliki je vsakič, ko je izgubil svojo igračo, zavrtil z glavo v sneg in ril po njem, dokler ni zmagoslavno položil kamna k najinim nogam. Markacij je zmanjkalo in to je v snegu do kolen, v katerem ni nobene gazi, še nekoliko neprijetno. Pa naju je še pravi čas rešil kažipot, tako da smo se vsi štirje kmalu srečno prikazali iz gozda pri hotelu Planja. Tam je bilo veliko smučarjev in izletnikov, ki še niso vedeli, v kaj se podajajo, zato najina spremljevalca, navdušena nad veliko izbiro voljnih za igro, sploh nista opazila, da sva odšla naprej, in se nismo niti poslovili.

Kar po asfaltu mimo smučišč sva se odpravila še k razgledniku. Smučarji so se trudili po mokrem snegu, a zdeli so se kar zadovoljni – tudi oni so imeli svoj praznik. Po zasneženem gozdu sva prigazila do razglednega stolpa. Zgoraj je precej pihalo in ozračje ni bilo naklonjeno kakim širnim razgledom, prav dobro pa sva videla, kar me na Pohorju vedno očara: smreke smreke smreke, polne češarkov, nad njimi pa čudovite oblake, hvaležne predmete in spodbujevalce domišljije. Med smrečjem so se belili jeziki snega, skozi reže v oblakih je pronikala sončna svetloba. Najinemu prazniku ni manjkalo nič. Pa če bi bilo nebo sinje modro in razgledi razločni do obzorja? Ne vem, ali bi bilo res lepše – samo drugače lepo bi bilo. Ta filozofija dobro dene: s pohoda se vedno vrnem židane volje.

Nazaj v dolino pa spet sama

Dodobra sva se naučila krepcilnega zraka in spominom na Pohorje dodala še enega prijetnega. Kar nerada sva se odpravila od tam in še po cesti je bilo treba. Kažipot v gozd naju je odrešil asfalta. Med drevesi sva za hip opazila plašni srnici. Pot se je ponekod srebrnkasto lesketala od odlomkov granita. Pripeljala naju je mimo Ločnikarja do Arbajterja. Tam se v velikanski ogradi pase več kot sto jelenov; postrelijo jih in sami izdelujejo klobase in salame. Nisva moralizirala. Za "safari" je bilo že pozno in videla sva le enega jelenčka. Pod kmetijo sva se spustila desno v dolino Ločnice. Eden njenih pritokov priskaklja do nje v prav prikupnih brzicah. Vode jim v teh krajih res ne manjka.

Kar precej asfalta je treba potrpeti do Skomarja ali Coklpurga, kakor je tu rojeni bukovnik, pohorski pesnik, sicer pa tudi cerkovnik, tkalec in živinozdravnik Jurij Vodovnik (1791–1858) šaljivo poimenoval svoj kraj, kjer so izdelovali cokle. Na začetku vasi je vrsta počitniških hišic. Ni čudno: modrina in zelenje, hribi in doline se menjavajo v ritmu, ki se lepo ujame z dihanjem in utripom obiskovalca, željnega miru in lepote, da se zlahka udomači. Poleg taborniškega doma in mladinskega kluba stoji spomenik Juriju Vodovniku, nasproti pa spomeniško zaščiten več kot 200 let stara skomarska hiša (št. 30); razkaže vam jo Mirko Beškovnik (št. 28), če je le doma. Pri podružnični cerkvi svetega Lamberta počiva tudi domači pesnik.

Pri turistični kmetiji pri Medvedu sva se spustila po cesti mimo kapelice. Nekoliko niže so domači fantje postavili po bregu pol ducata precejšnjih možnarjev. Kar nekaj pokanja sva

že slišala ta dan; že od jutra se je oglašalo zdaj s te, zdaj z one strani in včasih se je izza drevja prisukljaj dim. Ko sva bila že daleč pod vasjo, je počilo. Kaj počilo – zagrmelo, da je kar odmevalo od bregov! Fantje so bili gotovo zadovoljni z učinkom svojega podjetja: če se zli duhovi že niso na smrt prestrašili, so gotovo vsaj oglušeli.

Steze so postale nejasne, oznak tudi ni bilo, zato se nama je zdelo najbolje ravnati po kmetijah. Od ene do druge sva sestopala v dolino, tu in tam vprašala za pot in povsod dobila prijazne napotke. Spuščala sva se med prežami, po močvirnih bregeh, kjer je kar čmokalo pod nogami in so se zlatili šopki kalužnic, po travnikih in sadovnjakih in nazadnje po razdrtem kolovozu, ki naju je “odložil” pri mostu čez Srednjo Dravinjo. Do Ošlaka je bilo le še nekaj minut hoda. Začelo se je mračiti.

Večer je bil prijetno utrujen. In celo potico smo imeli. Mamino. ◉

Zahod pod Pohorjem

Za soncem

Na smučeh do zatrepa Doline

✍ Milka Bokal 📖 Marjan Bradeško

Sama sivina. Sivo nebo, siva občutja. Pa vendar nekje mora biti sonce, neko prepričanje je govorilo o tem. Tisto svetlo, veselo, ne preveč žgoče sonce na belih planjavah, na katerih smuči enakomerno, lahko drsijo in drevesa in skale naglo bežijo pred očmi.

Avto je enakomerno brnel in belo-črna pokrajina se je lovila med seboj. Kraj se je vrstil za krajem, a sivina dneva ni pojenjala. Zdelo se je celo, da je čedalje močnejša. Mar se bo začelo usipati izpod neba, cilj dneva – planiti v sončen zimski dan – pa ne bo dosežen? Gozdni rob je segal skoraj do ceste. Tam je po navadi meja temačnosti. Če obzorje za njim ne bo svetlejše, potem mračne koprane ne bo konec. A zdelo se je, da se tančica megle redči, da postaja svetleje. Čez nekaj kilometrov je bila že pretrgana in sončna bela planjava se mi je razprostrela pred očmi. V daljavi so se po njej spuščale črne pike. Smučarji. Nekaj veselega, toplega se mi je razlilo po obrazu. Bo, dan bo! Na parkirišču se je med sodobno pločevino le našel prostor. Še smuči ven in palice v roke.

Na koncu doline je vzpon

Smuči so že drsele v Dolino. V dolino spominov. Prvič pozimi tukaj. Kolikokrat se je že prižgala ta želja! Danes bo njen stenj ugasnjen. Na obeh straneh so bili hribovi odeti v mehko snega in so se kopali v soncu. Svetloba je skoraj boleče ščemela v oči. Črna gozda in bela neskončnost sta se menjavali. Sive skale, na katerih se sneg ni prijel, so izostrile podobo pokrajine. Smuči so enakomerno drsele in občutki prvinskega veselja iz otroštva so privreli na dan. Sonce je skoraj žgoče sijalo v obraz. Prinašalo je moč, zadovoljstvo, veselje. Cilj je bila kočica v Dolini. Tja je bilo treba, pod katedralo tiste gore. Ob smučini je pozdravljalo drevo. Strmelo je v nebo, posebno skrivnostno moč, katere del se je skrival v zemlji, v njegovih koreninah. Zemlja je bila zmrznjena. Bog ve, kako sokovi, razpredeni v pleteničju korenin, prebijejo zimo?! In koliko toplote je treba, da se začnejo prebijati skozi goščavo prsti in kamenja proti svetlobi dneva? In sploh, kako daleč segajo korenine, v kakšne vence se spletajo, zakaj se razraščajo tja in ne sem? Sonce je odsevalo v mnogih iskricah na kristalčkih, takih velikih, kakršne vidiš samo v gorah. To so snežni biseri v zimski pokrajini. Na pol poti do kočice sta premikanje smuči in vbadanje palic začeli povzročati škripajoč zvok. Sneg je v tistem kotu še bolj trd, mraz še hujši. Toplota sonca ni tako močna, da bi drevesa razbremenila snega.

Še malo in zaslišala se je domačnost kočice. Čaj je stekel po grlu. Vrnitev je bila hitrejša. Samo je šlo navzdol. Smuči so skoraj neslišno drsele, nobene sile vzpenjanja ni bilo treba. Sonce se je že skrilo za vrhovi gora in začutila sem ostrino mraza. Od nekod je zapihal veter. Močan, da je bril v obraz, tako da je toplota, ki se je čez dan nabrala v avtomobilu, dobro dela. Tudi pot domov je spremljalo sonce v spominu dneva. Tako živo se je vtisnilo v zavest, da ne bo pozabljeno. ○

Bil je zeleni sneg pod Triglavom

Nekaj besed o njem zdaj, ko ga ni več – tam je le še njegov preostanek

✍ Gregor Lobe   ✎ Miha Pavšek

Zgodilo se je tisto, česar se je prof. Pavel Kunaver zaradi več zaporednih pretoplih poletij bal že daljnega leta 1957 in v Planinskem vestniku o Triglavskem ledeniku zapisal: „Take vremenske nepravilnosti pa so mu usodne in groza me je misliti na čase, ko se bodo mrtve groblje ostrega krša razprostirale prav od Kredarice tja do strmin Triglavske severne stene ...” in še: „Ob mislih na ledenik se mi je krčilo srce, saj je toliko doprinesel k lepoti Triglava.“ Zelenega snega pod Triglavom ni več. Globalna otoplitev zemeljske atmosfere je storila svoje.

V prispodobi je bil Triglav – kralj s severne strani in iz doline Vrat – še najbolj podoben angleškemu kralju Henriku VIII, ki ga na uradnem portretu, razstavljenem v Londonu, okoli ramen krasi ogrinjalo iz belega hermelina. Podoba Henrika VIII brez hermelina bi bila dokaj klavrna; enako je bilo s Triglavom brez ledenika okoli ramen, ko sem ga opazoval v letošnjem poznem poletju.

Prvič sem bil na Triglavu kot 15-leten gimnazijec avgusta leta 1968. Takrat je lednik meril še 12 hektarjev. V poznih avgustovskih

Pogled na Triglav leta 1934

Triglavski ledenik sredi poletja 2005

dneh leta 1968 je bil že pokrit z debelo odejo na novo zapadlega snega, oblo izbočeni Zeleni sneg z redkimi ledeniški razpokami se je kazal v vpadnici grebena med Malim in Velikim Triglavom kot smaragden dragulj. Naša najstniška družba z vodnikom Vinkom je zamaknjeno strmela v lepote nepričakovane zimske pravljice v avgustu ... Prekrasen je bil pogled na Triglav v popoldanskem soncu izpred stare kočice na Kredarici. Na vrh so odšli le dobro opremljeni planinci s cepini in derezami, za nas zelence pa to ni bilo mogoče, bilo je prenevarno, saj je bil na debelo zasnežen in poledenel, temperatura pa je bila kar precej pod ničlo; takrat je na Triglavu in v soseš-

čini vladala že prava zima. Na ledeniku, na katerem je brnela smučarska vlečnica, so redki srečneži, ki si jim je uspelo izposoditi smučarsko opremo, veselo vijugali po svežem pršiču na testnih smučeh begunjskega Elana. Takratna pravljíčna podoba Triglava in razpoloženje, ki je vladalo na Kredarici in na ledeniku, sta doživetji, ki sta oblikovali moj odnos do planin in me spremljata še danes.

Znova, tokrat že dvajsetič, sem ga obiskal v letošnjem avgustu, dan ali dva po proslavi ob 110-letnici postavitve Aljaževega stolpa. Pristopil sem po običajni poti čez Prag, tako kot prvič pred 37 leti. „Kakšni bodo tokratni vtisi?“ sem se spraševal, ko sem bil pri studencu pod Begunjskim vrhom. Jasno, prekrasno popoldne na Kredarici, temperatura okoli 5° C. Z zahoda je prihajala otoplitev, oblaki so se že nevarno bližali Jalovcu in Mangartu. Na prostem pred Triglavskim domom je bilo prav prijetno, posebno lep je bil razgled po Gorenjski in naprej proti Ljubljani ... Pogled proti vrhu Triglava pa je razkrival tako podobo: Mali in Veliki Triglav sta bila nekako od višine 2650 m do vrha oprhana s tanko

snežno odejo. V previsih Malega Triglava so visele dolge ledene sveče, ki so se od časa do časa lomile, se med padanjem po skalah razbijale in se žvenketaje usipale po izpranem, golem, rumenem skalovju, na katerem je nekdanj ležal Zeleni sneg. Celotno severno pobočje Triglava v območju od Kredarice do Glave (2424 m) in naprej do roba stene je skoraj popolnoma kopno, ostala je le še nezatna, niti hektar velika ledeniška krpa, preostanek nekdanjega ledenika. Porumenelo skalovje, zlizano od drsenja ledenika v preteklosti, je ponekod rahlo zasigano. Površina teh skal je na otip še najbolj podobna smirkovemu papirju. Vsepovsod po skalah je polno rdečih oznak in

letnic, s katerimi so naši geografi v preteklosti zaznamovali umikanje ledenika. Na novo so se pojavile rdeče oznake, s katerimi je Alojzij Žakelj iz Zaplanje markiral pot proti Kugyevi polici. Na štiriurnem potepanju, ki je trajalo do sončnega zahoda, nisem srečal žive duše. Le zvedave planinske kavke s Kredarice so v preletu nekajkrat prišle pogledat, kaj se dogaja, in mi delale družbo. Posebno doživetje je bilo, ko sem se mimo vhodov v Triglavsko brezno povzpел na Glavo (glavni vhod je s strani, t. j. „zadaj“, pod Glavo, op. M. P.). Z vrha Glave, na katerem me je pričakal velik kamnit možic, se lepo vidi nekdanje obsežno območje Triglavskega ledenika, od katerega je ostalo, vsaj tako je videti od daleč, majhno snežišče. Triglavski podi so tako po večini goli ...

Zakaj ga ni več?

Odgovor je dokaj preprost – zaradi otolpitve zemeljskega ozračja se je snežna meja dvignila, toplo obdobje leta v visokogorju se je podaljšalo, s tem pa tudi talilno obdobje ledenika. Temu primerno se je skrajšalo „redilno obdobje“, ko se ledenik zaradi snežnih padavin debeli in širi, to pa je za že tako majhen ledeniček, po Trentarjih (ali to drži?) imenovan „Zeleni sneg“, usodnega pomena.

Ali je še led okoli Triglava?

Na površinah, ki bi obiskovalcem gora lahko ponudile bogatejši razgled, „da bi doprinesel k lepoti Triglava“, je ostala le že omenjena krpa ledu. Ta je tu in tam prekrit z meliščnim gruščem v obliki fosilnega ledu, ohranil pa se je v bližnjem Triglavskem breznu. Nič od tega pa ne pritegne večine planincev, ki obiskujejo Triglav. Morda bo ta pojav spet kdaj zanimal speleologe.

Zakaj ni nastalo ledeniško jezero, ko je izginil ledenik?

Zdaj, ko ga ni več, bi pogled na smaragdno zeleno ledeniško jezerce pomagal preboleti izgubo. Ledenik je bil pretanek, s kratkega ostenja nad seboj ni dobival zadosti grušča oziroma kamninskega gradiva, da bi z njim in s svojo težo lahko močnejše stružil podlago, to pa bi bil temeljni pogoj za nastanek kotanje ledeniškega jezera. (Poglavitna pogoja sta: 1) sorazmerno ravno ali vsaj uravnano površje – podi so nagnjeni, v spodnjem delu je to že

rob stene; 2) čelni nasip, potem neprepustna podlaga in obod, pa voda in še kaj bi se našlo, skratka, vse prej kot preprosto!) Na Kriških podih prek doline Vrat je bila narava bolj radodarna, saj tam obstajajo ljubka Kriška jezerc. Ob taljenju ledu je voda z ledenika odtekala, širila razpoke v kamnini, se izgubljala v podzemlju visokogorskega krasa Triglavskih podov in se znova pojavila v dolini Vrat kot izvir (Triglavske) Bistrice. Spet se je pokazala moč narave (ne gre za njeno moč, ampak je to le del dinamičnega spreminjanja zemeljskega površja; brez dvoma so bili podi nekoč že goli – mala ledena doba se je začela nekje v novem veku!), pa vendar bo naš Triglav zaradi svoje višine in simbolne vloge med Slovenci, ki je bila že nič kolikokrat izpričana na vse možne načine, še vedno magnet za množico ljubiteljev planin iz domovine in tujine. Planinske poti, ki vodijo nanj, so nad gozdno mejo od časa prvopristopnikov po večini ostale nespremenjene in danes že pomenijo redkost in zanimivost v celotnem alpskem prostoru. Ob pogledu na golega očaka s severa v poznem poletju pa za zdaj brez zadrege lahko rečemo: „Saj nima skoraj nič na sebi!“ In vendar je ves naš! ●

Viri:

- Pavel Kunaver: PV, april 1953, Sprehodi po Triglavskem ledeniku
- Vital Manohin: PV, januar 1955, O nastanku in ohranitvi snežišč in ledenikov v gorah
- Pavel Kunaver: Kamniški zbornik 1956, Kamniška Bistrica
- Pavel Kunaver: PV, marec 1957, Vse okoli ledenika
- Rado Smerdu: Proteus, marec 1978, Podzemeljski ledenik pod Triglavom
- Anton Ramovš: Proteus, oktober 1978, Triglav v geološki zgodovini!
- Ivan Gams: Proteus, december 1978, Triglavski ledenik
- Andrej Hočvar: Proteus, januar 1979, Meteorologija na Triglavu
- Dnevnik, april 2005, članek na str. 8–12: Peter Pahor: Ledenik bo kmalu zasul grušč

Triglavski »zelenec« še vedno vztraja

Redne letne meritve Triglavskega ledenika v letu 2005

✍ in 📷 Miha Pavšek¹

V slovenskem delu Alp vztrajata na sorazmerno nizki nadmorski višini le še dva ledenika, Triglavski in ledenik pod Skuto. Letos bo minilo šestdeset let od prvih meritev Triglavskega ledenika, ki so jih kmalu po 2. svetovni vojni opravili sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Po vsej verjetnosti gre za enega najdaljših znanstvenoraziskovalnih projektov v Sloveniji, katerega rezultati, predvsem pa kontinuiteta meritev,

so pomembni za Slovenijo in tudi širše. Oba slovenska ledenika (redno opazujemo tudi tistega pod Skuto) sta najbolj jugovzhodno ležeča ostanka nekdanjih alpskih ledenikov. Nastala sta v tako imenovani »mali ledeni dobi« pred približno pol tisočletja. Zaradi vsega tega sta še toliko bolj občutljiva za podnebne spremembe, ki smo jim priča v zadnjem desetletju. Ker sta ob koncu talilne dobe, ko potekajo redne letne meritve, njuni površini

Za zdaj še lahko opazujemo in merimo Triglavskega »zelenca«

občasno že manjši od hektarja, govorimo le še o ledeniških krpah.

Preučevanje Triglavskega ledenika je temeljito

Obljudenost naše najvišje gore, njen simbolični pomen in delovanje bližnje meteorološke postaje so med najpomembnejšimi razlogi, da je bolj znan in raziskan izmed obeh ledenikov Triglavski, zaradi značilne barve ledeniškega ledu nekdanj poimenovan tudi Zeleni sneg. Prvič je bil manjši od hektarja že leta 2003 (preglednica) in tudi na splošno se v zadnjem desetletju njegovi površina in debelina močno krčita.

Leto	Površina (v ha)
1900	30
1946	15
1976	12
1995	3,0
1999	1,4
2003	0,7
2005	1,1

Redne meritve ledenika smo nadaljevali tudi v letu 2005. Ekipa, sestavljena iz geografov in sodelavcev Geodetskega inštituta Slovenije, je uredila nove in stare oporne točke na širšem območju ledenika. Klasična in GPS-izmera sta potekali 24. in 25. avgusta, drugi dan pa je bilo opravljeno tudi snemanje iz zraka. Za vrednotenje ledenika so izbrali aeroposnetke v merilu 1 : 4000. Natančnost in podrobnost sta bili v skladu s topografskim ključem za merilo načrta 1 : 1000. V celoti na novo izdelani načrt obsega območje, ki je nekoliko večje od obsega ledenika iz leta 1952.

Na temelju fotogrametričnega vrednotenja smo izračunali površino ledenika ob merjenju; bila je 1,1 ha. To je precej več kot ob zadnjih natančnih meritvah dve leti prej. Sneg je v spodnjem delu ledenika prekrival del površine, na kateri se je led leta 2003 že povsem stalil, ponekod pa je bil prekrit z gruščem. Poudariti je treba, da je bil to star sneg iz predpretekla zime (2003/04), ki je mesec dni po našem obisku skoraj ves skopnel. Navidezno

velik prirastek je torej precej bolj skromen, saj je ta sneg šele na začetku morebitne več let trajajoče preobrazbe v ledeniški led, ob nadpovprečno topli talilni dobi pa lahko sorazmerno hitro izgine.

Ledeniki se povsod v Alpah manjšajo

Ledeniki v Alpah in drugod po svetu se v zadnjem desetletju po večini krčijo. Kolebanje je sicer naraven proces, vendar najnovejše ugotovitve kažejo, da je krčenje posledica globalnega segrevanja ozračja in neizpodbiten dokaz čezmernosti vplivov in posegov človeka v občutljive ekosisteme, kakršen je tudi gorska pokrajina. Ob nadaljevanju tega svetovnega pojava v sedanjem obdobju pa se nam tudi pri Triglavskem ledeniku kar sama vsiljuje ugotovitev, da je pred njim komaj še desetletje obstoja, morda kakšno leto več ali celo manj. Če se bo naglo krčenje in tanjšanje njegove površine, ki smo mu priča v zadnjem desetletju, nadaljevalo tudi v prihodnjem, bo ledeniška krpa najverjetneje izginila. Kakor pri drugih naravnih pojavih pa tudi pri ledenikih nikoli ne moremo popolnoma izključiti naključij. Opravka imamo namreč z dinamičnim spreminjanjem zemeljskega površja, ki poteka pred našimi očmi in je v primerjavi z drugimi tovrstnimi procesi dobro vidno, prepoznavno in merljivo. Namesto pesimističnega sklepa pogledjmo na to raje z druge plati. Pravzaprav imamo privilegij, da poteka »izginjanje ledenikov« tukaj in zdaj, saj smo morebiti zadnja generacija, ki ji je dano spremljati in opazovati to naravno dogajanje. In morda je to še ena izmed priložnosti, da vsak sam pri sebi še enkrat pretehta in prevrednoti svoj odnos do narave. ○

¹ Miha Pavšek je sodelavec Geografskega inštituta Antona Melika pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Teden alpinističnih filmov

8. festival dokumentarnega filma v Ljubljani

✍ Boris Strmšek

Teden dokumentarnega filma, že 8. po vrsti, je potekal od 13. do 19. marca v Cankarjevem domu; vanj sta bila letos znova vključena tudi alpinistični in avanturistični film. Tekmovalna sekcija, v kateri so podelili tudi nagrado za najboljšo režijo po mnenju tričlanske žirije, je letos zajemala 11 filmov, med katerimi je bilo nekaj tudi celovečernih. Med njimi smo lahko videli tudi že večkrat nagrajene filme z nekaterih najbolj znanih tovrstnih festivalov v tujini.

Vsekakor ne moremo prezreti zdaj že kulturnega filma *Touching the Void*, posnetega po istoimenski knjigi, ki jo je napisal angleški alpinist Joe Simpson. Njegov prijatelj in soplezalec Simon Yates je v trenutku obupa sredi dramatičnega sestopa prerezal vrh, na kateri je visel Joe, misleč, da je s prijateljem konec in jima ni več rešitve. Simon, ki si je že prej med sestopom zlomil nogo, pa je preživel padec in se po tednu dni sam privlekel do baznega tabora. Oba sta preživela, vendar pa je dogodek sprožil številne polemike v alpinistični javnosti. škotski režiser Kevin MacDonald je ustvaril odličen film, ki bi ga moral videti vsak, ki so mu blizu strme stene in vrhovi gora.

Zanimiva je pripoved brazilskega filma *Extremo Sul*, ki predstavlja tudi negativne plati gorniških podvigov. Skupina plezalcev in filmska ekipa imata v načrtu vzpon na goro v Patagoniji daleč na jugu čila. A začetni optimizem in zagnanost kmalu uplahneta zaradi nesoglasij v ekipi. Strah, nedoraslost načrtu, vnaprejšnje iskanje razlogov za neuspeh ... Režiserja Monica Schmiedt in Sylvestre Campe sta naredila zanimiv film, ki ima povsem drugačen konec od načrtovanega. Pogosto doživeto, a redko prikazano v filmu.

Režiser Bertrand Delapierre se je lotil zgodbe svojega soplezalca in vrhunskega deskarja na snegu Marca Siffredija. Marco je izginil med poskusom deskanja čez Hornbei-

nov ozebni na Everestu. Film Marco, zvezdni utrinek nam prikaže dosežke in zorenje mladega športnika, ki je žal pri 22-tih letih izginil kakor zvezdni utrinek sredi gora, ki so mu pomenile predvsem svobodo in ljubezen.

Tibet je še vedno nekoliko mistična dežela in želja mnogih popotnikov ter alpinistov. Pa vendar je to dežela, katere realnost ni nič kaj rožnata, saj doživlja nepredstavljivo žalostno usodo, odkar jo je v petdesetih letih prejšnjega stoletja okupirala Kitajska. Režiser Tim Peosay je naredil pretresljivo zgodbo o tibetanski realnosti zadnjih desetletij. Lahko bi rekli, da je to film, ki ga moramo videti, vendar si ga nato nikoli več ne bi želeli ogledati. Resničnost je namreč pogosto drugačna od naših predstav.

Polarna področja so zaradi ekstremnih razmer privlačna tako za raziskovalce kot tudi za pustolovce. Kar v dveh filmih smo spremljali podvige v najhladnejših področjih našega planeta. *Antarctica.org* pripoveduje o 99 dneh in 3924 km poti, ki sta jo opravila Belgijca Alain Hubert in Dixie Dansercoer. Ob boju z negostoljubno pokrajino in s seboj sta naredila tudi odlične posnetke. Film sta režirala Michel de Wouters in Annick Pippelart. Režiser Havard Jenssen pa se je lotil znanega polarnega raziskovalca Børgeja Ouslanda in njegove samotne poti od Sibirije do Kanade. Film *The Big White* prikazuje skoraj trimesečno pot, ki je bila zaznamovana z nečloveškimi napori, samoto, nevarnostmi in nepredstavljivimi težavami.

S povsem drugačno pokrajino in doživetji se ukvarja v filmu *Poštar* iz Butana režiser Ugyen Wangdi. Film nas ponese v Butan, majhno in zaprto državo v Himalaji. Je zgodba poštarja, ki že 20 let nosi pošto iz velikega mesta v odročne vasice, njegova pot pa poteka čez hribe in doline v vseh letnih časih in vremenskih razmerah. Lep film o deželi, ki je skoraj ne poznamo.

Vodne športe nam približa film *Z vodnim tokom* režiserja Giana Enrica Bianchija. Predstavi nam večkratno olimpijsko prvakinja v kanuju Josefe Idem, ki se je preselila pod italijanske gore, ter njeno življenje, v katerem se prepletajo šport, družina, družabno življenje in še kaj. Še trije povsem alpinistični filmi so nas popeljali v visoke gore. Poljski režiser Dariusz Zaluski je predstavil italijanskega alpinista Simona Mora in njegovo povezanost s hčerko, ki ga čaka daleč stran od gora. Film *Ciao Martina* sicer govori tudi o zimskem vzponu na osemtisočak šiša Pangma, vendar je v ospredju odnos med očetom in petletno hčerko. Simfonija Jannu režiserja Aleksandra Odincova prikazuje rusko odpravo, ki je prva preplezala 3000 m visoko severno steno sedemtisočaka Jannuja in je bila za to dejanje nagrajena z zlatim cepinom. Pa tudi Slovenci smo imeli na festivalu svojega predstavnika. Tine Marenče

nam v zgodbi *Kaj* nam je tega treba predstavi svojega brata Anžeta, ki je s prijatelji na svoji prvi odpravi v tuja gorstva preplezal novo smer čez dotlej nepreplezano južno steno Pika Gorkega (6050 m) v Tien šanu. Anže nam v filmu skuša odgovoriti na tolikokrat zastavljeno vprašanje, zakaj pleza in kaj mu pomeni alpinizem. A odgovorov na to vprašanje je skoraj toliko kot alpinistov. Pomembne so predvsem zgodbe, ki jih alpinisti in drugi pustolovci prinašajo s svojih podvigov. Nekaj teh zgodb smo imeli priložnost spoznati na festivalu v Cankarjevem domu in upamo, da jih bomo naslednje leto tudi.

In še nagrada: posebno priznanje je strokovna žirija v sestavi Pavle Kozjek, Tomo Virk in Andrej Mlakar podelila filmu *Marco*, zvezdni utrinek, nagrado za najboljšo režijo pa je dobil režiser Douglas MacDonald za film *Touching the Void*. Zagotovo zaslužen, saj gre za vseh pogledih resnično izjemen film. ●

Macesen

*Macesni pod grebenom zelenijo,
kot so nekdaj, ko si prišel spomladi
in srkal vonj, poslušal melodijo
njih krošenj. Tákrat v tvoji duši mladi*

*prostora ni bilo za misli črne.
Jeseni so se veje pozlatile,
na zimo so jih zvezdice srebrne
posule, v pravljíčno skrivnost zavile.*

*Na vroč poletni dan pa razdivjala
se je nevihta v gori in podrla
macesen, tebi dušo je razklala.*

*Leži tam v soncu, dèžju kot okostje,
a tvoja duša z njim še ni umrla –
živiš, le veš, da z njim odšla mladost je.*

Jesenska

*Macesni – vitki, skuštrani in zlati –
jeseni zvabijo me na planino;
ne gre drugače – moram obiskati
jih znova in kar nočem več v dolino.*

*Plodovi rdeči šipkovi krasijo
nad stanom gozdni rob in mi skomine
po nečem sladkem, davnem spet budijo,
da tiho izgubim se med spomine.*

*Pa se zavem: na pomlad spet zeleni
kot prapori macesni razigrajo
se v vetru toplem; šipki pomlajeni,*

*ki vej plodovi več jim ne težijo,
se s cveti rožnatimi spet bahajo.
Pri meni pa pomladi kar bežijo.*

Mojca Luštrek

20 let oskrbništva dočakala na Kriški gori

**Tonka
Zadnikar**

✎ Ivana Valjavec

Veliko veliko stvari v življenju se zgodi po naključju. Tudi njej se je. Saj so jo prijatelji nekako »iz lufta« vprašali, ali bi prevzela oskrbništvo v Mihovem domu pod Vršičem; da se nekaj tudi zasluži, so dejali. Premišljevanje ni trajalo dolgo; vse dobre in slabe plati je skušala premisliti in skupaj z družino se je odločila za oskrbniško pot. To je bilo pred davnimi 20 leti. Med tednom služba, za konec tedna kuhanje preprostih in malo manj preprostih jedi, po potrebi tudi strežba; nekako se je morala organizirati. Pa so priskočili na pomoč sorodniki, znanci, in glej, nekako je šlo. In šlo je vedno bolje in ko se navadiš, ni poti nazaj.

Po nekaj letih je prišla sprememba in odšla je na Golico, mirno goro v srcu Karavank, Mihov dom pa je ostal nekje v dolini, med visokimi gorami.

Ker pa ji tudi drugi izzivi niso tuji, predvsem tisti, za katere je potrebno veliko volje in energije, in ker se je ukvarjala s tekom, si je tudi na Golici omislila tekaško progo za trening, dolgo 500 m, in jo tolikokrat pretekla, da je bil seštevek 10 km. Trenirala je zjutraj ali

zvečer, ko ni bilo gostov, za pravi maraton. In trening je bil uspešen, saj je več kot 20-krat pretekla celotno maratonsko razdaljo. Na svetovno znane maratone jo večjejo lepi spomini. Vsekakor sta potrebna tudi psihična priprava in strokoven pristop k prehranjevanju, pa gre ...

Začela je nabirati čaje, gobe, iskala je samonikle rastline in si jih pripravljala za dopolnilo k hrani. Tonka pravi: » Na Golici je bilo med tednom čarobno lepo, imela sem čas tudi zase, da sem napisala drobno misel, opazovala tišino zelene Golice ali samo raziskovala pogled proti Julijcem in iskala bolj ali manj znane vrhove. Vesela sem bila ljudi, pa tudi miru.«

Po nekaj letih na Golici se je preselila v kočjo na razgledni Kriški gori in že osem let v zimski sezoni skrbi za obiskovalce Kriške gore in Tolstega vrha. Pred tremi leti se je upokojila. Poleti že nekaj let s taborniki uživa na različnih koncih Slovenije in včasih nadomešča manjka-joče osebe v kaki koči.

Seveda pa je poletni čas tudi za Tonko čas dopustov in že nekaj let se odpravlja v oddaljene dežele, kot je Peru v južni Ameriki, pa v Himalajo, v kateri na trekih s prijatelji živi pravo nomadsko življenje in uživa v lepotah visokih in zasneženih gora. Domov se vrača z lepimi spomini in novimi izkušnjami in dopolnjenim pogledom na svet.

Vse njeno življenje poteka tako, da z lahkoto zadovoljuje še tako zahtevne obiskovalce planinskih koč; nikoli ji ne zmanjka dobrot, svežega kruha, ob praznikih ali prireditvah sta na mizi pehtranova potica in jabolčno-skutin zavitek, za naročene skupine pa jedi iz krajev, ki jih je obiskala; najdejo se tudi golobi ali divjačina v omaki z odličnimi prilogami. Gostje pa vedno dobijo še nekaj: prijazno besedo in ni čudno, da nas je vedno več, ki radi zahajamo na goro in se morda konec leta ovenčamo s priznanjem junak Kriške gore (potrebnih je 52 vzponov). V letu 2005 se je tudi ona okitila s tem priznanjem. Letos so Tonka in njene pomočnice začele nositi majico z napisom Vse poti vodijo na Kriško. In res je tako. ●

Zlato-rdeča pesem

Planina kópa se v svetlobi zlati,
nad njo vrhovi soncu se smeji;
kot sladko belo vino napojijo
telo mi tega raja blagodati.

Na véčer luč pojema, barva rdeča
oblíje stene in me vso prevzame.
Kot rdeče vino trpko me objame
občutje, da tako ugaša sreča.

Po tvojih se poteh ves dan potikam
s teboj na strme stèze se odpravim,
ti zgoraj s čašo belega nazdravim.

Ko sonce zájde, se v samoto umikam,
saj ko je noč, ne morem biti s tabo.
Kozarec rdečega je za pozabo.

Modro-bela pesem

Odščipnem z néba košček si modrine,
odnesem v srcu ga za vedno s sabo,
da modri svod nad gôro bi v pozabo
ne utonil v mègli, ki duši doline.

Odščipnem zate smetano oblaka,
da si oblízneš prste, da zasveti
se ti oko, saj moraš zaželeli
pogleda si na gôro, ki te čaka.

Ne veš, kako bilo bi mi v veselje,
če sinjo bi modrino večkrat beli
oblaki kot metulji preleteli,

in nič ne veš za moje skrite želje,
da mídva bi oblake razmaknila
in vrh goré modrino skupaj pila.

Srebrno-zelena pesem

Planino zêlen venec smrek obdaja.
Pogrešam petje zvoncev in živino;
odgnali so jo davno že v dolino,
sameva stan, sameva prazna staja.

Napotim se še više. Tam pod vrhom
so smreke že svetlíkavo srebrne
od mrzlih zvezdic; sneg jih vse ogrne,
zelenje skrije s puhastim poprhom.

Ko vesna jim odvzame ogrinjalo
srebrno, lepotice spet zelene
kot na planini sestre pomlajene

me spomnijo: to leto je dodalo
med kodre nove nitke mi srebrne,
a k tebi se pomlad zelena vrne.

Metka

Nun

Mednarodna odprava na indijski sedemtisočak

in Matej Kovačič

Končno sedimo v nabito polnem avtobusu. Za nami so štirje dnevi prestavljanja iz enega indijskega urada v drugega. Za plezanje v Indiji potrebuješ vizo, za katero se moraš v Delhiju kar pošteno namučiti. Zdi se, kot da indijski birokratski mlini meljejo še počasneje kot drugje po svetu, in potrpežljivost je tukaj zelo cenjena človeška vrlina.

Avtobus se premakne in po praznih nočnih ulicah Delhija se odpeljemo hribom nasproti. Mednarodna odprava na Nun ima kar pestro

zasedbo. Pet Slovencev: Martin Belhar, Blaž Ortar, Nejc Česen, Nina Kopčavar in Matej Kovačič, dva Nizozemca, dva Tajvanca, dva Indijca in še spremljevalno osebje. Mislim, da nam v mesecu skupnega bivanja res ne bo dolgčas. Pot nas vodi proti severozahodu preko indijske nižine, skozi zeleni Kašmir, kjer čudovito pokrajino motijo le prisotnost indijske vojske na vsakem koraku in številne kontrole. Indija in Pakistan se še vedno borita za to pokrajino. Ob pogledu na lepote zelene, rodo-

Nina na vrhu Nuna

Plezanje nad 7000 m

vitne doline, obdane s hribi, nam je hitro jasno zakaj. Po vratolomni vožnji preko prelaza Zoji La se pokrajina drastično spremeni. Spuščamo se v Ladak, kjer kamnita puščava obiskovalcu ponuja svojevrstno lepoto. V Kargilu se nam pridruži še Nina, ki je pripotovala iz Leha, in ekipa je popolna. Naslednjega dne se v vasi Tangul naša vožnja konča in končno bomo spet razgibali zasedene sklepe. Popoldne se odpravimo na aklimatizacijo in prvič zagledamo 7135 metrov visoki Nun. Gora je res izredno lepa in kar razganja nas od energije.

Delo na gori

Naslednjega dne najamemo nosače in številčna karavana se začne vzpenjati proti baznemu taboru. V dveh dneh dosežemo primerno

mesto na morenskem robu na višini 4600 metrov. Že naslednjega dne se nas vseh pet Slovencev, medtem ko ostali počivajo v bazi, odpravi na goro. Nina se iz ABC-ja vrne v bazo, mi štirje pa napnemo fiksne vrvi v lednem slapu in na snežnem platoju po napornem gaženju na 5400 metrih postavimo T1. Prespimo in se zjutraj zadovoljni z opravljenim delom vrnemo v bazo. Ponoči se vreme pokvari in zbudimo se v snegu, a ga močno višinsko sonce v jasnem dopoldnevu hitro stopi. Počivamo in se mastimo z dobrotami, ki smo jih prinesli od doma. Martin kar ne more dovolj hitro rezati pršuta, saj mu sproti vse pojemo. Počutimo se odlično in kujemo načrte, kako naprej.

Naslednje jutro se nas spet vseh pet napoti proti T1. Novega snega ni veliko, zato hitro napredujemo. V tabor 1 prideta tudi višinska

nosača, ki prineseta nekaj hrane in velike plinske kuhalnice. Za nami pride tudi nekaj ostalih članov odprave in na platoju počasi raste pravo majhno šotorsko naselje. Zjutraj naložimo v nahrbtnike vso opremo za T2, ki jo bomo odnesli čim višje in se vrnili nazaj na T1. Ravnega platoja noče biti konec in kar veseli smo, ko končno zagazimo v strmino. Še nekaj delikatnih prehodov preko ledeniških razpok, potem pa se razvežemo in vsak napreduje v svojem tempu. Vreme je čudovito, a kljub temu je mrzlo in kri v prste pronica ob izdatni pomoči kriljenja po zraku, ki je videti prav smešno. Ampak to je edini pametni način, da se vsaj malo ogrejemo. Napredujemo po snežnih

pobočjih, ki so na nekaterih mestih nevarno kložasta, in si kar oddahnemo, ko dosežemo skale. Dosegli smo višino 6000 metrov in na stare fiksne vrvi pripnemo vso prineseno opremo. Še malo posedimo, potem pa se poberemo navzdol, saj je sonce že nevarno nizko.

Odločimo se za dan počitka v taboru ena. Bašemo se s hrano in počivamo. Popoldne se bolj iz dolgčasa kot iz nuje lotimo izboljšav, ki bodo še povečale udobje našega začasnega prebivališča. Z Nino prestaviva najin šotor in ga na novo napneva, trije mladci pa poprimejo za lopate in naredijo pravi obrambni zid okoli tabora, ki zaustavlja nadležen veter, ki vleče preko platoja. Zdaj nas res nič ne prežene dol

Smučanje proti T1

brez vrha. Zvečer nam meteorolog Jure Jerman iz Slovenije pošlje vremensko napoved. Za naslednji dan ni najboljša, potem pa nam obeta lepo vreme. Odločimo se še za dodatni dan počitka, ki mine v podobnem duhu kot prejšnji. Novi pridobitvi gradbenikov sta še snežna klop in fotelj. Jutri bo šlo pa zares!

Zdaj gre zares

Ob petih se zbašemo iz šotorov. Zunaj je strupen mraz, a nebo je brez oblaka. Sam si oprtam še smuči in po že prehojeni poti spet grizemo kolena. Odločeni smo, da gremo na vrh. Komaj čakamo sonca, ki bi vsaj malo ogrelo ozračje, a ga kar noče biti. Nejc se odloči, da se mora ogreti, si sezuje čevlje in začne z masažo stopal. Ostali počasi napredujemo in končno nam pomaga tudi sonce, ki nas ujame že visoko v pobočju. Dokaj hitro smo pri svojem depoju pod skalno stopnjo. Naložimo vso opremo in se ob starih fiksnih vrveh povzpnejo preko skalne stopnje na snežni stolp. Na drugo stran moramo sestopiti in spet so pred nami snežna pobočja, prepredena z ledeniški razpokami. Martin in Blaž se navežeta in odpravita naprej, sam pa čakam na Nino in Nejca. Kmalu se mi pridružita na sedelcu in navezani nadaljujemo za prijateljskoma. Pozno popoldne smo spet vsi skupaj. Na snežni uravnavi 6200 metrov visoko postavimo šotora. Martin, Blaž in Nejc se odločijo, da bodo naslednje jutro krenili proti vrhu, midva z Nino pa se odločiva za dan počitka.

Zjutraj naju šele dopoldansko sonce zvabi iz šotora. Ozirava se proti vrhu, a prijatelj na vršnih pobočjih ne opaziva. Očitno je vrh še daleč. Okoli dveh popoldne jih končno vidiva, kako se počasi približujejo najvišji točki. Odločiva se, da se prestaviva više. Podreva šotor in se odpraviva po sledih predhodnikov. Ob petih na višini 6500 metrov vkopljeva šotor v pobočje, skuha čaj in pričakava trojico z vrha. Bravo, naši! Čestitamo si, potem pa prijatelji vidno utrujeni nadaljujejo sestop do svojega šotora. Jutri sva na vrsti midva. Odločim se, da bom smuči pustil v taboru, saj so prijatelji povedali, da smučanje z vrha ni možno zaradi strmine in pomanjkanja snega.

Zjutraj naju pozdravita severni veter in mraz, ki reže do kosti. Spet se tolaživa, da naju

bo ogrelo sonce, in počasi napredujeva skozi labirint ledeniških razpok in serakov. Fantje so res našli dobre prehode. Kar naenkrat se znajdeva na vršnem pobočju. Naklonina in izpostavljenost sta res spoštljivi. Tudi podlaga, po kateri plezava, se spreminja od snega do gnilega ledu. Zaplezam med skalami in se najdem na grebenu. Daleč spodaj uzrem T1. Počakam na Nino in po sto metrih grebena sva na vrhu. Objameva se in se sesedeva v sneg. Razgled je čudovit, saj je Nun najvišji vrh daleč naokoli. Toda čaka naju še zahtevna pot navzdol. Počasi sestopava z obrazom proti steni. Enkrat Nino po vrvi spustim preko najbolj zoprnega mesta. Najin šotorček se sveti v popoldanskem soncu. Doseževa ga šele ob mraku in se utrujena zavijeva v tople spalne vreče. Pogled na moje prste na nogah ni najlepši, saj se na palcu riše črn mehur in tudi nekaj nohtov je črnih. Tukaj sva svoje opravila in čim prej bo treba v dolino. Naslednje jutro si priprnem smuči in odbrzim po belih prostranstvih. Nino varujem preko ledeniških razpok in hitro sva pod snežnim stolpom. Čakata naju mukotrpen stometrski vzpon na stolp in sestop na drugo stran preko skalne stopnje. Pod njo imam spet smuči na nogah in kljub izpostavljenosti in kložam noro uživam. Na enki naju s čajem pričakata višinska nosača. Odsmučam še preko lednega slapu, potem pa zmanjka snega.

Vesel sem, da nam je vsem uspelo in smo vsi celi in zdravi. V naslednjih dneh so proti vrhu poskušali tudi ostali člani. Najvišje sta prišla Nizozemca, ki sta obrnila na višini 7000 metrov.

Na Nun (7135 m) smo se po normalni smeri preko JZ grebena povzpeli Martin Belhar, Nejc Česen, Blaž Ortar (29. 9. 2005) ter Nina Kopčavar in Matej Kovačič (30. 9. 2005). ●

Sponzorji:

KOTG in KA pri Planinski zvezi Slovenije, Orodjarstvo, Kavčič Ludvik s. p., Lapis, Evaks d. o. o., Bilban d. o. o., Mesarija Kalan, Seaway, Komplet d. o. o., Pizzerija Gorenc, Treking šport, Interalta, Pavlic-Line d. o. o., Geox d. o. o., Tokos d. o. o., Dumo d. o. o., Gorenjka d. d., Penzion Rožič, Zobozdravstvena ordinacija Matjaž Buzinel s. p., Petrič d. o. o., Traffic design d. o. o., Javna razsvetljava d. d., Elsa, Gornja Radgona d. o. o., Investburo Koper d. d., Kraški zidar d. d., RGL, Moja lekarna d. o. o., Emok d. o. o., Občina Ivančna Gorica, Trimo Trebnje, Športno društvo Casucci Muljava.

Nazaj h koreninam

Zlati cepin 2006 v živo

in Dejan Ogrinec

V francoskem Grenobleu se je zgodil že petnajsti Piolet d' Or (Zlati cepin) zapored. Pokrovitelj podelitve nagrade, ki velja za eno najprestižnejših v svetu alpinizma in je med alpinisti kot nekakšna olimpijska medalja, je francoska revija Montagnes. V letošnji žiriji je sedel tudi naš legendarni alpinist Silvo Karo in ob boku drugih legend, kot so Britanec Steve Venables, Rus Valerij Babanov, Korejec Il Duc Yong in ostali, poskušal objektivno in pošteno odločiti, kdo izmed šestih ožjih nominirancev bo izbran za vzpon leta.

Po nekaj »neobičajnih« izbranih vzponih leta so se organizatorji odločili, da prireditvi povrnejo vso kredibilnost, kar ni bilo lahko. Izbrani vzponi v letu 2005 so bili precej »težki«, alpinistično inovativni in kreativni. Verjetno bomo o njihovih akterjih v prihodnosti še marsikaj brali. Med njimi morda izstopa mladi Švicar Ueli Steck, ki ima pri 29 letih za seboj že 15 let vrhunskega alpinizma, ki ga je posvetil soliranju najtežjih alpskih smeri na svetu. To zimo je januarja opravil prvi zimski vzpon, prvo ponovitev nasploh in obenem tudi solo ponovitev najtežje smeri v zloglasni steni Eigerja, to je Young spiders (ocena smeri gre do 7c+), za Zlati cepin pa je bil nominiran po solo plezanju trilogije Khumbu Express v Himalaji.

Dobitnika prestižne nagrade (gre za pozlajeni cepin proizvajalca Grivel) sta bila Steve House in Vince Anderson za vzpon preko stene Nanga Parbata. To smo na tihem vsi pričakovali, čeprav so bili vzponi med seboj precej izenačeni. Tudi ostale zgodbe so divje ... Plezanie

francoske ekipe na gori Chomo Lonzo, ko so nad 7000 metri plezali težave do 6a; ali vzpon Kazahstancem Denisa Urubkova in Sergueya Samolova po deviški južni steni na Broad Peak (8047 m), ki je bila trn v peti številnim himalajskim alpinističnim legendam. Zadnja dva dneva sta plezalca ostala brez vode in hrane, jedla sta le tablete (zdravila) in sneg, zaradi tega potem bruhalo, a sta vseeno stopila še na vrh osem-tisočaka, in to ne glede na stalno nevarnost snežnih plazov v steni ter kljub vetru in mrazu v vršnem delu. Ali zgodba nemških plezalcev, Roberta Jasperja in Stefana Glowacza, ki sta tri leta zapored naskakovala steno Cerro Murallona v Patagoniji, zelo oddaljeno od civilizacije, in sta ju stalni divji veter ter nenehno bivanje v snežni luknji spravila skoraj do psihološkega zloma. Steno sta po nekaj poizkusih splezala, Robert pa se je zaklel: »V Patagonijo ne grem nikoli več!« In tako naprej ...

Morda je bil od vseh nominirancev najudarnejši podvig treh Italijanov, ki so ne samo splezali novo smer Los Arcos Vientes v Cerro Torreju, ampak so s svojim vzponom zopet odprli kontroverzno zgodbo, ki že 46 let buri alpinistične duhove, to je Maestrijev vzpon na Cerro Torre iz daljnega leta 1959. Da vse skupaj ni šala, jim je pokazal Maestri, junak in anti-junak obenem, legenda iz Trenta in morebiti prva oseba v alpinizmu, ki je doživela javne napade in obtožbe zaradi domnevnega laganja. Če osvežimo spomin: takrat naj bi na Cerro Torre, goro, ki jo je »odkril« odlični italijanski alpinist Walter Bonatti, stonili prvič. Na to

Vzpon na Pik Lenin

Odprava v gorstvo Pamir z vzponom na Pik Lenin (7134 m).

špičasto in vremensko zahtevno goro sta prišla Toni Egger in Cesare Maestri, kolega Fava pa ju je čakal v snežni luknji pod steno. V dolino se je vrnil le Maestri, Toni pa se je po njegovi izjavi ponesrečil med sestopom. Leta 1975 so našli nekaj njegovih ostankov, vendar ne tudi fotoaparata in filmov, kjer naj bi se skrivali dokazi o vzponu, čudno pa je bilo tudi to, da mesto, kjer so našli Eggerjeve ostanke, nikakor ne ustreza Maestrijevem opisu ... Zato je vmes vstopilo tudi argentinsko sodstvo, a vse skupaj je kar nekam potihnilo.

Da je (sta) Maestri (in Fava) lagal(a), sedaj trdijo trije italijanski alpinisti, ki so splezali omenjeno smer Los Arcos Vientes. Do tu vse lepo in prav, dokler ni na dan razglasitve Maestri prek odvetnika poslal pritožbenega pisma. Sprva so se francoski organizatorji ustrašili, predvsem tisti iz uredništva revije Montagnes, potem pa so tik pred zdajci sprejeli odločitev, da se bodo šli »tudi bitko advokatov«, če bo treba, saj naj bi bil skrajni čas, da se dokončno razkrinka italijanska politična naveza, ki čuva Maestrija (vsaj tako se govori ...). O tem bomo lahko brali v reviji Montagnes, objavljeno naj bi bilo tudi pojasnilo italijanskih plezalcev smeri Los Arcos Vientes, zakaj niso prišli na podelitev nagrade.

Vsekakor ob alpinističnih podvigih vseh nominirancev poslušalec kar malce obmolkne. Zato sta Američana Steve House in Vince Anderson, ko sta bila izbrana tudi kot zmagovalca občinstva, to nagrado sprejela z vidnejšim veseljem kot kasneje tisto »pravo« nagrado. Navsezadnje je bil House nominiran že pred letom dni. Zlati cepin jima je žirija po besedah predsednika podelila, »ker sta pri plezanju po zelo nevarni steni osemtisočaka Nanga Parbata po dveh dneh plezanja tudi navzdol in seveda z osvojitvijo vrha zopet dokazala, da je pravi alpinizem vedno prikaz moči človeške volje, drznosti in močne vizije.« In resnično, ni jima bilo lahko ... Četrty dan plezanja je Steve nehote sprožil veliko snežno pobo. ki je onlazila Vincea.

Takole razneženo sta na dvorano pogledala dobitnika letošnjega Zlatega cepina. Stevu (desno) je pomenil še toliko več, saj je bil nominiran že za XIV. Zlati cepin.

in preživela sta le po čudežu. Steve je obvisel na eni roki na edinem »zabitem« cepinu, Vince na edinem zavrtanem lednem vijaku, s poškodovano ramo. »In kaj sta storila?« »Nič posebnega, nadaljevala sva z vzponom,« sta izjavila. Kljub temu, da sta na dan vzpona na vrh za prvih borih 60 metrov nad bivakom porabila dve uri in pol (in to na višini 7500 metrov), se nista obrnila ... Če Vince ne bi fizično zdržal, če bi ju prihajajoča fronta stisnila na goro, bi umrla. Vince je izjavil: »Pojdiva naprej, dokler migava, lahko migava,« in Stevu se je odvalil kamen od srca, saj se je na tihem že odločil, da bo šel »do konca«. In kot da bi se ju gora usmili, globokega snega ni bilo več, temperatura je s soncem zrasla, bilo ni niti sapice vetra in na višini okoli 8000 metrov sta lahko plezala brez rokavic, v sami majici.

Jasno, da je taka zgodba skoraj morala dobiti epilog z Zlatim cepinom. Kot v zahvalo prisotnim je Steve House ob prejemanju nagrade izjavil: »Tò nagrado posvečam vsem tistim alpinistom, ki so že zdavnaj plezali na alpski način, pa jih takrat nihče ni razumel ali jemal resno, in vesel sem, da se alpinizem vrača h koreninam.«

O čarih plezališč na črni celini

Plezalski medeni tedni v Južni Afriki

in Tadej Debevec

Večkrat v dnevnem časopisju zasledim intervjuje, v katerih novinarji sprašujejo bolj ali manj znane ljudi o njihovem sanjskem dopustniškem kraju. Kljub temu da obstaja precej majhna možnost, da bi to kdo vprašal mene, imam po letošnjem poročnem potovanju po Južnoafriški republikli (JAR) odgovor na dlani. Najino poročno potovanje ni bilo tisto klasično, saj sva prvotno načrtovala plezanje daljših alpinističnih smeri v najvišjih stenah Južne Afrike. Tik pred odhodom naju je presenetila novica, da se bo najina družina čez osem mesecev nekoliko povečala, zato sva se odločila, da mesec, ki sva ga imela na voljo, izkoristiva za spoznavanje najboljših športnoplezalnih področij, ki jih Južna Afrika lahko ponudi.

Restavracija na koncu veselja

Ob prvem ogledu popotniških vodnikov in zemljevidov dobi človek občutek, da je JAR majhna dežela na skrajnem južnem robu velike Afrike. A vendar sva že ob prvi vožnji do »bližnjih« mest ugotovila, da je Južna Afrika

precej velika. Najino izhodišče je bilo glavno mesto Johannesburg, kamor sva se po enem mesecu vrnila po 6000 prevoženih kilometrih in ogledu sedmih plezalskih področij. Prvo, ki sva ga obiskala, se imenuje Restavracija na koncu veselja po istoimenskem delu Douglasa Adamsa. Nahaja se približno 300 kilometrov vzhodno od Johannesburga in je s plezalskega vidika eno najboljših v državi. Prevladujejo predvsem navpične in previsne smeri z dobrimi poličkami. Sprva so se nama smeri zdele precej težke, kmalu pa sva se prilagodila rdeči skali in z malo bolj dinamičnim plezanjem začela resnično uživati. V približno dvanajstih sektorjih je smeri kar dovolj, če pa njihovo pogostost primerjaš s kakšnim slovenskim plezališčem, kmalu ugotoviš, da je med dvema smerema prostora še za vsaj štiri.

Tako je večinoma po vsej Južni Afriki. Smeri je glede na potencial izredno malo, a kljub vsemu dovolj glede na število plezalcev. Gneče vajeni evropski plezalec je v tamkašnjih plezališčih kar malo osamljen; midva tudi po več dni nisva srečala nikogar. Do leta

Minca v plezalnih nebesih - Rocklands

Edino apnenčasto plezališče v JAR - Outdshoorn

1995 je v JAR vladal apartheid in plezanje je bilo domena izključno belih prebivalcev. Tudi danes so temnopolti plezalci bolj izjeme kot pravilo, a vendarle se stvari počasi spreminjajo. Na splošno je v deželi čutiti močan prepad med črnci in belci kljub ukrepom novih vlad, ki si kot naslednice Nelsona Mandele prizadevajo omiliti posledice dolgoletnega rasnega ločevanja. Ravno zaradi velikih socialnih razlik je treba biti pri potovanju kar previden, saj je kriminala predvsem v velikih mestih veliko, v zadnjem času pa se večja tudi število ropov osamljenih plezalcev v plezališčih. Na srečo sva se midva predrznežem uspešno izmikala.

Na zahod

Za odmor med plezanjem v Restavraciji sva obiskala bližnji narodni park Kruger, največji naravni park v JAR, velik približno toliko kot Slovenija, v njem pa naj bi se nahajala večina afriških divjih živali. Na najino veliko srečo sva od »velikih petih« zgrešila samo geparda, vse ostale, nosoroga, afriškega bizona, leva in slona, pa sva videla tako rekoč v njihovem naravnem

okolju. Dan je ob napevanju oči hitro minil, po še dveh uživaških dneh v Restavraciji pa je bil že čas, da odrineva proti bolj turističnemu zahodnemu delu države, ki slovi po surfanju in potapljanju z belimi morskimi psi. Ker je pot z vzhoda na skrajni jugozahod dolga, sva se ustavila v mestecu Outdshoorn, ki je med plezalci znano po tem, da je v njegovi bližini edino apnenčasto plezališče v državi. Seveda sva se kot domačina v apnencu želela spoprijeti še z njegovo južnoafriško različico in nisva bila razočarana. Sicer majhno plezališče nudi zanimivo in akrobatsko plezanje po previsnih kapnikih, ki precej spominjajo na grški Kalymnos, zahtevajo pa predvsem dobro vzdržljivost. Po dveh dneh sva se, utrujena, mimo Hermanusa odpravila proti Cape Townu. Očarljivo obmorsko mestece Hermanus je znano po tem, da se v spomladanskem času tam razmnožujejo kiti bradavičarji – tik ob obali sva jih videla več kot dvajset.

Cape Town je prestolnica zabave in turizma, zato sva se za dva dneva prelevila v klasična turista in obiskala akvarij, botanični vrt in Signal Hill nad mestom. Na žalost nama je zmanjkalo

Balvaniranje v Rocklandsih

časa za obisk plezalsko zanimive Mizaste gore, ki se v enem samem zamahu dviguje skoraj 1000 metrov visoko. V stenah, ki jo obdajajo, mrgoli smeri različnih težavnostnih stopenj, a sva si jih prihranila za naslednji obisk.

Skalna zemlja

Turistične aktivnosti so mi že od nekdaj napornejše kot celodnevno plezanje, zato sva se v izogib preizčrpanosti hitro odpeljala proti severu v naravni park Cederberg. V parku je več plezalskih področij, brez dvoma pa je daleč najbolj znano Rocklands. Če si plezalski navdušenec, te že med vožnjo proti plezališču pošteno srbijo prsti, saj so vsepovsod skale, na katere bi z veseljem splezal. Ko si prvič pogledaš shemo področja in se ozreš po pokrajini, se sprizjaniš, da boš kar nekaj časa porabil za orientacijo in iskanje posameznih zanimivo poimenovanih skal, npr. balvana »možgani«. Rocklands je eno najboljših balvanskih področij v svetovnem merilu. Midva sva poleg balvaniranja preplezala večino od

okoli 25 opremljenih smeri. Poleg nezemeljske pokrajine je res posebna tudi skala, ki je razčlenjena v izjemno zanimive skulpture. Plezalec bi tu lahko cele dneve plezal na balvane, pa mu jih v življenju ne bi zmanjkalo. Po nekaj dneh te sicer k počitku prisili pomanjkanje kože na prstih, saj so oprimki večinoma precej ostri in hrapavi. V času svojega obiska sva bila v celotnem področju skoraj edina plezalca, le za vikend sva od daleč videla še peščico drugih obiskovalcev. Kar s težkim srcem sva se po štirih dneh odločila, da pot nadaljujeva proti bližnjemu plezališču Wolfsberg. Tam osupljiva 200 metrov visoka glavna stena nudi kar nekaj smeri s tradicionalnim varovanjem. Na žalost nama jo je tokrat prvič in zadnjič zagodlo vreme, saj se je močno ohladilo in kasneje celo snežilo. Kljub poskusu plezanja sva se zaradi mraza in vetra odločila za sestop. Ker se mesec na takšnem potovanju vedno prehitro obrne, sva se v dveh dneh odpeljala nazaj proti Johannesburgu.

Izziv štirih vrhov

Glede na to, da sta bila eden od vzrokov najinega obiska tudi prijatelja Brad in Roland, s katerima smo lansko leto neuspešno osvajali 7065 metrov visoki Satopanth v indijski Himalaji, sva se zadnji vikend dobila še z njima. Povabila sta naju na gorski tek z imenom Izziv štirih vrhov v gorski verigi Drakensberg, ki ga je organizirala planinska zveza Južne Afrike. Tek je bil dolg 24 kilometrov, tekmovalci pa smo poleg dolžine morali premagati še 1300 višinskih metrov. Teka sem se udeležil kot edini Neafričan in uspešno zastopal slovenske barve, Minca pa je poskrbela za fotodokumentacijo na progi. Zvečer je sledil tradicionalni afriški »braii«, kar pomeni večerni klepet in pojedina dobrot z žara. Noč se je kaj kmalu prevesila v naslednji dan, ko sva iz Johannesburga poletela nazaj proti domu.

Od vseh plezalskih področij, ki bi jih lahko obiskala v JAR, sva pregledala le največja in najbolj znana, jih je pa toliko, da ti idej in ciljev ne zmanjka hitro. Obisk dežele bi priporočil vsakomur, saj te tamkajšnji ljudje in narava ne pustijo praznega. Vsakdo, ki bo na vprašanje v prvem stavku odgovoril z »Južnoafriška republika«, se ne bo zmotil. ●

AK Vertikala

✍ Katja Podergajs

Nori na vertikalo

Vertikala je alpinistični klub, ki združuje ... nore na vertikalo, seveda! Vertikalci nismo le alpinistični navdušenci, adrenalin sproščamo tudi v drugih bolj ali manj »vertikalnih« športih, npr. turnem smučanju, jadralnem padalstvu, gorskem kolesarjenju ipd. Vendar naših nekaj več kot 70 članov le daje prednost trem poglavitnim dejavnostim.

Alpinizem

Hej-ho, hej-ho, si zapojemo, ko po hribčkih vandramo!

Pravi vertikalec se ne more upreti veličastnim skalnim gmotam, pa naj bodo pri nas ali kjer koli po svetu. Skriti gorski kotički, izzivi strmih sten, prijetna družba na drugem koncu vrvi in ponosno hvaljenje po uspešnem vzponu so užitki, vredni pogleda v Vertikalo!

Alpinistična šola v telovadnici OŠ Piriče

Dereze in cepin, samo za to zdaj še živim!

... si reče vertikalec, ko odbrzi v bele strmine in mogočne sklade ledenih slapov. V tišini zimskih vrhov so udarci s cepinom kot rokovska glasba in skupaj s šklepetanjem zobovja ter adrenalinskim poplesavanjem po steni je zimska plezarija pravi žur! No, seveda je tudi precej resno opravilo, ki terja veliko telesne in še več psihične pripravljenosti, da o znanju niti ne govorimo ...

Športno plezanje

Če si friko, ne grabi za motiko (beri cepin ...)!

Vertikalci se tega sicer ne držimo, saj med posameznimi alpinističnimi podvigi tudi pridno »frikamo«. Obdelujemo predvsem slovenska in hrvaška plezališča s posebnim

📷 Rok Lavrič

poudarkom na obmorskih, na katerih si pre-
grevamo od zime načete kosti. Če izvzamemo
guljenje prstnih blazinic, je športna plezarija
prav prijeten način razvijanja gibalnih sposo-
bnosti in tudi krasna predstava za ljubitelje
estetike teles.

Alpinistična šola

Vertikalci smo znalci! Vsako jesen vpisu-
jemo tečajnike v alpinistično šolo, v kateri
inštruktor Tomo Šetina seznanja bodoče
»hribovce« z radostmi in veščinami alpinizma
ter osnovami športnega plezanja. Šola poteka
enkrat na teden v popoldanskem času v telo-
vadniški osnovne šole Pirniče, spomladi pa
se ob lepem vremenu preselimo v plezališče
Turne pod Šmarno goro.

Znanje zimskega gorništvaja si tečajniki
nabirajo januarja ali februarja na nekajdnev-
nem druženju v snegu in ledu strmin okoli
Vršiča (no, ni tako hudo – spimo na toplem!).
Potem ko osvojimo osnove, si utrjujemo znanje
(in nova poznanstva) na skupnih turah in
krajših izletih v plezališča.

*Z zimskega alpinističnega tečaja - na vrhu
Mojstrovke*

 Aleksander Leber

Druženje

Iz doslej prebranega ste najbrž že ugotovili,
da vertikalci zelo radi enačimo svoje športno
navdušenje z navdušenjem nad dobro družbo.
Zato smo izumili t. i. »Vertikalske vikende«
oziroma mesečne skupne ture. Cilji in termini
so določeni za vse leto vnaprej, tako da si lahko
pravočasno rezerviramo čas in pripravimo
malce manj navdušene partnerje na svojo (vno-
vično!) odsotnost. Poleg Vertikalških vikendov
so klasična družabna stalnica še četrtkovi
klubski sestanki, na katerih je namesto tele-
snege razgibavanja v ospredju jezično, vsako
leto pa se lotimo še organizacije jesenskega
piknika, pomladanske tržnice rabljene opreme,
jadralno-plezalskih izletov ipd.

Pa še nekaj podatkov ...

AK Vertikala je nastal v začetku devet-
desetih let prejšnjega stoletja z odcepitvijo
od PD Šmarna gora. Po desetletju burnih
vzponov in padcev ter skorajšnjem razpadu
so se v zadnjih letih razmere umirile in klub
se z novim zagonom skokovito
širi. V letu 2006 imamo 73 (?)
članov najrazličnejših starosti in
vztrajno dokazujemo, da človek
ni nikoli premlad in nikoli
prestar, da bi se začel ukvarjati
z alpinizmom.

V soupravljanju imamo
umetno plezalno steno visokega
tipa v telovadniški OŠ Pirniče, v
kateri ob torkih poteka trening
tudi za nečlane, ob četrtkih pa
ima steno na voljo alpinistična
šola. Redno se sestajamo vsak
četrtek ob 20. uri v prvem nad-
stropju gasilskega doma v Tacnu,
izredno pa vedno in povsod, ko
je priložnost. Če je ni, zanjo
poskrbi naš optimistični pre-
sednik Zlatko Plešnik.

Alpinistični klub Vertikala,
Zgornje Pirniče 110, 1215
Medvode, www.vertikala.com,
predsednik: 041 704 571, Zlatko
Plešnik.

Matjaževa gora

Dekleta, kralj je zvest!

✍ Marta Krejan 📍 Matej Flis

Španski nadrealist z objestno privihanimi brki in spretni agitator Salvador Dali je potoval v Ameriko z metrsko francosko štruco pod pazduho, naslikal je znamenite »mehke ure« in realistični portret Gala z jagnječjima zarebrnicama na ramah za ravnotežje. Poln kompleksov in nevroz je ustvaril velikansko število fantastičnih slik in skulptur ter z Luisom Bunuelom posnel film. Dali je zagotovo eden izmed najzanimivejših, morda celo paradoksnih svetovnih umetnikov. Ta čudak oz. umetnost na splošno je ena izmed mojih strasti, ki pa jih zadnja leta tudi zaradi hribov precej zanemarjam. Ali pa ne; mogoče gre le za malce drugačno dojemanje ... tako umetnosti kot hribov.

Činks

Dobra stran sprememb, ki se nam v življenju dogajajo, je gotovo možnost srečevanja novih in

zanimivih ljudi in ko sem se s hribi začela seznanjati še drugače kot le s hojo po zavarovanih poteh, so tudi moj telefonski imenik začele polniti nove številke. Med njimi tudi Činksova. Kmalu po tistem, ko sva se prvič srečala, se je izpisala na mojem telefonu. »Za nekaj dni pridem na Koroško in bi rad kaj plezal. Imaš čas za eno smer v Peci?« Ob dogovorjenem času sva že zlagala opremo v njegov avto.

Činksa sem spoznala na koncertu in razstavi slik na Koroškem. Je namreč umetnik, ki ga najbrž mnogi poznajo tudi po zgodbah iz Planinskega vestnika, pod katere se podpiše kot Milan Vošank. Čeprav sama zelo malo in zgolj ljubiteljsko slikam, je poleg ljubezni do hribov najbrž tudi to razlog, da tema najinih pogovorov ni vreme, razen če se dogovarjava za kako plezanje, seveda. Saj ne, da ga primerjam z ekscentričnim Dalijem, ki se je bal kobilic, ampak Činks je vseeno malce dru-

gačen od kroga alpinistov, ki jih poznam. Je pač umetnik, pripomni marsikdo.

V Peci še nisem plezala, zato me je precej mikala, in ker je s te plati sploh nisem poznala, mi je bilo prav vseeno, katero smer ima Činks v mislih. Malce nostalgično, saj po njej ni plezal že ... hmm, dvajset let, se mi zdi, se je odločil za Koroško smer, ki sta jo 18. julija 1970 prva preplezala Roman Jurhar in Horst Parotat. Drugi jo je potem z Marjanom Lačnom že čez sedem mesecev preplezal še v zimskih razmerah.

Kljub zanimivemu pogovoru med dostopom sem precej nestrpno mencala, ko sva se znašla na travniku pod vrhom gore kralja Matjaža, a vrvi še niti razvila nisva. Očitno sva se preveč zaklepetala in sva spregledala lovsko pot, ki se

malo nad kočo odcepi od markirane in te pripelje skoraj tik pod steno. Sicer pa je bila tudi najina nehotena izbira ena izmed možnosti dostopa, le da se moraš spustiti po gruščnatem žlebu, da prideš pod steno.

Glede na to, da Činks res že dolgo ni plezal v Peci, sama pa sem bila še »mlečna«, sva se kljub dvema opisoma in skicama – ali pa ravno zato, skici sta bili namreč različni – okoli vstopa malce lovila. Milan se je le lotil prvega raztežaja rahlo poševno po dobri skali, preplezala sva še drugega, potem pa se nama je spet zalomilo pri orientaciji. Činks se je malce obotavljal, bil je nekam negotov in zamišljen tisti dan, sama pa sem vztrajala, saj sem imela občutek, da mi samozavesti ne manjka in da

Svoboden ... kot ptica?

bom že našla kak star klin v potrditev, da plezam nekje, kjer so že plezali. Po oklevanju in tuhtanju sem končno zavila na desno, kot je terjal opis, in res našla nekaj starih klinov. Ko zdaj gledam najnovejši vodniček, vidim, da sva začela kar prav, le zadnji del smeri mi nekako ne gre v račun.

Zares sem uživala v plezanju; ni bilo pretežko, skala je dišala, sonce mi je gredo hrbet in gola ramena, vesela sem bila, da si lahko nabiram izkušnje in kar malo sem bila ošabna, češ – mi gre pa res dobro. Morda celo predobro, kajti od klina do klina je moja samozavest rasla, previdnost pa se je kljub popotnici napotkov izkušenih alpinistov manjšala. S soplezalcem se nisva videla, tako da ni vedel, da kar prereditko nameščam varovala, sem pa uporabila vse kline, ki so v steni že od kaj vem kdaj. Vsaj to.

Matjaž mara le Alenčico

Nekaj precej blizu zabutih klinov me je vodilo pod manjši previs. Ker je bilo trenje precejšnje, sem, potem ko sem vponko vtaknila v zarjavel klin, zabit skoraj navpično navzgor, in vpela vrv, le-to izpela iz klina pod njim. Brez težav sem našla dobre oprimke, preizkusila, če držijo, tako kot so me učili, se uprla z nogami v skalo in se potegnila čez prece ...

»Kaj?!? Zategni se! Zakaj tako dolgo traja? No, se bom že enkrat ustavila!« sem v mislih nekam hladnokrvno razglabljala sama pri sebi, potem ko sem odfrčala iz stene in opazovala vrv; zdelo se mi je, da je polet hudo dolgotrajen. Ustavila sem se tik nad poševno polico. Matjaž ne mara, da praskam po njegovi gori? V hipu sem se pobrala, zakričala Činksu, da je vse v redu, zmedeno pogledala okoli sebe, nato pa splezala do kraja, kjer sem izpulila tiste »dobre oprimke«. Stari, zarjaveli klin, ki bi ga pred »uporabo« lahko vsaj malo bolj zabila v steno, je zdržal! Pomislila sem na tisto polico tam spodaj ... Očitno sem bila polna adrenalina, saj sem brez težav in strahu preplezala »kritično« mesto in nadaljevala, dokler me ni bojazen, da bom na kakem malce težjem mestu zaradi močnega trenja vrvi spet kaj izpulila, čisto zares zaustavila. Naredila sem skrajno neudobno varovališče in medtem ko sem čakala na soplezalca, me je začelo rahlo črvičiti v želodecu – kaj pa če bi klin ..., kaj pa če bi bila polica ...,

Spomladansko vplezavanje

Urban Golob

kaj pa če bi se ..., kaj pa če ...? Neki neznan in čuden občutek se je naselil vame in splahneli samozavesti se je pridružil dvom. Kaj vse je medtem tuhtal Činksi, ne vem, vendar je bil videti dokaj zamišljen in zdel se mi je precej zaskrbljen; temu se niti nisem čudila, glede na težave, o katerih mi je potožil prej med vožnjo.

Morda tudi zato nisem hotela pokazati, da se zaradi padca vendarle malo bojim voditi navezo, pa še neudobnega visenja sem se hotela čim prej rešiti. Takoj sem se lotila dela. Do tako imenovanega Orlovega gnezda sem v plezanju kljub vsemu uživala (večni paradoksi), vendar mi je koncentracija spet precej popustila. Nad Gnezdrom mi je zdrsnilo in obvisela sem na zatiču. No, ta zdrsi ni bil nič dramatičnega, vendar je bil v tistem hipu dovolj, da je moral iz stene prvi izplezati Milan. Orlovo gnezdo najdemo kakih trideset metrov pod robom stene in plezarija od tam niti ni težka,

le svet je malce krušljiv, tako da si z nekaj previdnosti mimogrede čez.

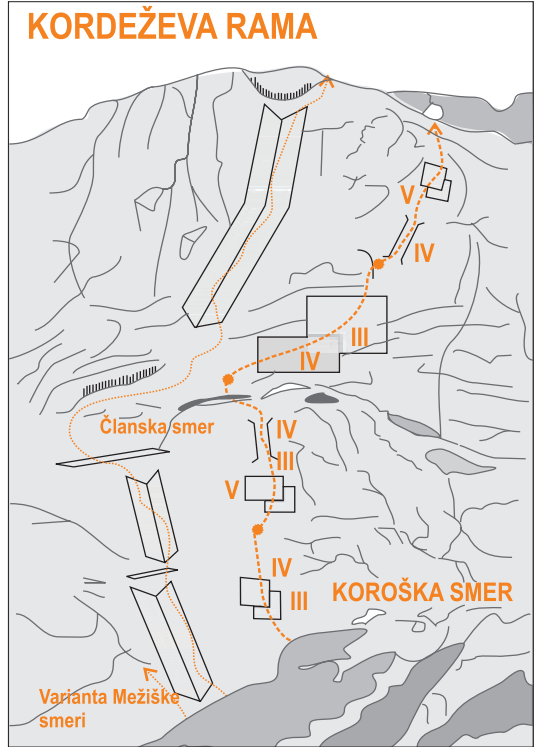
Umetnik pač

Zleknjena na mehki travi sva si nazdravila s čajem in med grizljanjem čokolade analizirala plezanje. A ne le plezanje, saj vemo, kako kompleksni smo ljudje, še posebno umetniki (to mislim povsem dobronamerno); vemo, da ena stvar potegne za sabo drugo in kak vpliv imajo taka in drugačna duševna stanja na naše delovanje. V hribe gremo pogosto iskat mir in dolinska bremena zares pustimo nekje ob poti (žal jih moramo ob odhodu znova pobrati), se pa zgodi, da se nekaterih včasih sploh ne moremo otresti. In nekaj takega je takrat očitno nosil s sabo Činks, saj se je potem še zaradi mojega frčanja po zraku sila obremenjeval. Celo krivdo zanj je hotel pripisati sebi, češ da mi glede na mojo neizkušnost ne bi smel dovoliti plezanja v vodstvu, da bi se že takoj, ko je začel omahovati, morala obrniti in podobno. Pa si je brez potrebe delal sive lase; kljub začetnim pomislekom in strahu so posledice »poleta« zame bolj pozitivne kot ne, vsaj kar zadeva previdnost in nameščanje varovanja. Dan je bil vseeno enkraten, doživetje nepozabno, družba pa tudi.

V Peco me še zmeraj vleče. Gora je še vedno lepa, Koroška smer pa morda še bolj mikavna; da razčistim ... Čeprav imam zdaj pred sabo kar tri opise in skice Koroške smeri, še vedno nisem prepričana, kako je z njenim zadnjim delom. No ja, najnovejši bo šel naslednjič z mano! Opis seveda.

Koroška smer, V/III-IV, 165 m

Dostop: 1-2,3 h. Od zapuščenega rudniškega rova v Topli najprej po označeni poti, nato pa grapi Gladek žlih navzgor, dokler ne naletiš na lovsko pot. Zaviješ na desno po njej in nekaj metrov pred jeklenico navzgor po poti, ki vodi pod desni del stene Kordeževe rame. Pod steno prideš hitreje, če greš od zgornjega parkirišča do doma na Peci, po markirani poti nadaljuješ do sedla, tam pa slediš lovski poti, ki vodi na levo in te, ko se začne drugič spuščati, pripelje do jeklenice; pri tej se odcepi stranska lovška pot pod steno. Lahko pa jo seveda mahneš kar po zavarovani poti in se s travnika pod vrhom Pece potem spustiš do vznožja stene.

Skica: Barbara Žižic

Sestop: Odvisno od dostopa – lahko greš po označeni poti proti koči, lahko pa poiščeš prehode do lovske poti ob steni. Možen je tudi spust po vrvi, čez steno je namreč Grega Lačen spomladi leta 2000 namestil sidrne kline s ploščicami z obročkom. Prva klina sta pri izstopu iz smeri Izstopna varianta Ledvičnega čaja. Za spust potrebuješ vsaj šestdeset metrov dolgo vrv.

Literatura:

- Mihelič, T., Zaman, R. (2003): Slovenske stene. Izbor najlepših plezalnih vzponov. Radovljica: Didakta.
- Mihev, S., in drugi (1984): Plezalni vodnik. Raduha, Peca in Uršlja gora. Ravne na Koroškem: Strokovna komisija za alpinizem (za interno rabo).
- Mihev, S. (2005): Plezalni vodniki Koroške, 2. Peca in Uršlja gora. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.

Opomba: V Slovenskih stenah (iz te knjige sem vzela tudi podnaslov članka) je očitno napaka, vrisana Koroška smer s skico namreč ni pravilna. Je pa pravilen opis Vigredne smeri, privlačne že zaradi imena samega. ○

Zadnje zimske ture

Matjaž Jeran, Alenka Pirih (oba AO Ljubljana Matica) in Matevž Kunšič (AO Radovljica) so v Rjavini preplezali smer Spomin (WI 3, III, M4, 1600 m + 200 m do vrha Rjavine). Malo pred njimi so istega dne s smerjo opravili tudi Rok Zalokar (AO Radovljica), njegova teta Joži in soplezalec. Anže Čokl in Grega Ažman sta za isto smer »od avta do avta« porabila 6 ur in 52 minut. Oblegana je bila tudi Tomazinova smer v Stenarju; po njej so plezali Blaž Navršnik, Maja Lobnik (oba AO TAM) in Jan Pinter (AAO Kozjak). Urban Golob in Matic Jošt sta za krog Mojstrana–Vrata–Tomazinova smer–Vrata–Mojstrana porabila 9 ur.

Tudi v vzhodni steni Bavškega Grintavca je vladala gneča. Ivan Raspet in Matjaž Prezelj (AO Cerčno) ter Milivoj Bučan in Tomaž Cingerle so preplezali Oriona (IV-/III-, 70°/45°–50°, 1000 m). V sosednji Delavski grapi (III-, 70°/45°, 800 m) so plezali Radovan Lapanja, Robert Vončina, Marko Leban in Dušan Filipič (vsi AO Cerčno) ter Primož Keber (AO Nova Gorica) in Igor Vidrih (Soški AO). Isti dan je v Delavski grapi plezal tudi Peter Podgornik z Zdenko Globočnik. Sporočil je tudi, da je naštel petnajst alpinistov v Delavski in štiri v Orionu.

Anže Marenče in Klemen Zupanc (oba AO Kranj) sta preplezala smer Vrnitev obiskovalcev (V, 5, 700 + 300 m, 8h), ki poteka levo od starejše smeri Kačja slina v Loški steni. Le nekaj dni pozneje se je Anže v družbi brata Tineta, Matjaža Plemenitega in Aleša Koželja lotil še stene levo od Malega koritniškega medveda. Smer Loški kosoc so ocenili s V, 5, 800 m, plezali pa so osem ur.

Janez Primožič - Brus, Martin in Klemen Belhar (vsi AO Tržič) so preplezali Prontarsko smer v severni steni Velikega vrha v Košuti (IV+/III–IV, 50–60°, 350 m). Simon Slejko je obiskal JZ steno Turške gore in preplezal Turški slap (Kregar, Pollak, 1981) z vstopno varianto levo od originalne smeri. Varianta se originalu priključi pod zgornjim slapom, ki je bil tokrat ključni del smeri. Nad njim vodi smer po lažjem svetu do vrha Turške gore. Simon je za svojo kombinacijo podal oceno IV WI 4+ M, 400 m. Plezal je brez varovanja.

M. P.

Hampi

Gregor Šeliga - Šeli (City Wall, Climbersonly.net, Dyno, Red Bull) je s Špelo Šmid preživel letošnjo zimo v indijskem balvanišču Hampi. Ponovil je nekaj znanih problemov, preplezal pa tudi kup novih. Najbolj zaželeni balvan, nekakšen Midnight Lightning Hampija, je problem Middle Way (8a). Mnogi so mu dvorili, uspeli pa so samo dva Španca in Šeli. V balvanu Baba Cafe je Šeli prvi in edini ponovil srednjo linijo (8a+). Najpomembnejši med

novimi problemi so: Surfers Traverse (7c), ki je po Šelijevev vzponu že močno oblegan in bo brez dvoma postal klasični problem Hampija, Crystall Ball (7b+), ki premore samo en zelo težak, dinamičen gib, Minging Arete (7a+), Pure Love (7b), Malapa (7a+) in najtežji Mooncatcher (8a+). Pod zadnjim je Šeli celo prespal in ga zmozel zjutraj, ko so bile temperature še dovolj nizke.

Šeli in Špela sta plezala tudi v Badamiju severno od Hampija. Tam je Šeli preplezal japonski projekt, smer, dolgo 25 metrov, in jo poimenoval Made in Japan. Težave naj bi bile nekje med 7c+ in 8a. Seveda ni šlo tudi brez balvanov. Ponovil je problem Klema Loskota (8a), ki mu ne ve imena. Sicer pa se Badami zelo hitro razvija v odlično plezališče, zdaj je tam že več kot 200 športnih smeri v peščenjaku.

M. P.

Norveški slapovi

Brata Aleš in Nejc Česen sta se konec februarja in v začetku marca zadrževala na Norveškem. Najprej sta v dolini Rjukan preplezala slap Lipton (WI 7, 200 m), ki je bil po njunem mnenju za odtenek lažji od spoštljive ocene. Dolina omogoča tudi zabavo v kombiniranih smereh. Za to vrst plezanja sta si brata rezervirala le malo časa in preplezala smer Not only a (n)ice guy (M8, Nejc NP, Aleš na "flash"). Po sedmih smereh v Rjukanu sta se preselila v Hemsedal in preplezala Grøtenufossen (WI 5, 250 m). Po slapu naj bi se zaradi sončne lege dalo plezati le do sredine februarja, brata pa sta se ga menda prva lotila marca in ga "s pametnim plezanjem lepo in razmeroma varno preplezala, pri tem pa uživala v vsakem metru".

Na severu sta se mudila tudi Aljaž Anderle in Klemen Premrl (oba AO Tržič). V dolini Mo v Laerdalu sta za začetek preplezala Thorfossen (500 m, WI 6), zelo veličasten slap s strmimi raztežaji, ki ga vmes pretрга grapa. Zaradi slabih razmer sta se odpovedala sedemstometrskemu slapu v Gudvangenu, ki najbrž še ni preplezan. Ob raziskovanju okolice sta odkrila zanimiv slap, ga preplezala in poimenovala Midgard (WI 4, 200 m). Že naslednji dan sta na območju predora Berald preplezala slap, ki sta ga poimenovala Ragnarok (WI 5+, 400 m vse skupaj, ledu 320 m). Z Guyem Lacellom sta splezala na nov slap v Eidfjordu, 10 years later (WI 6, vse skupaj 300 m, 4 h), sama pa pozneje v kanjonu Voringfossen še na neki slap, ki ga je nedavno preplezal Will Gadd z norveškim soplezalcem in ga ocenil z WI 7+, ponavljalcema pa se je zdel bliže WI 6+. Zadnje dni sta se mudila blizu Gola in preplezala Ca bitch a mort (M8) in Jernmangel, ki naj bi bil najtežji miks na Norveškem (M10+). Ponavljalca pa sta mu prisodila oceno med M9 in M9+.

M. P.

Fundacija Tomaža Humarja

V roke mi je prišlo vabilo na dobrodelno prireditve fundacije Tomaža Humarja v korist izgradnje »manjše bolnišnice v dolini pod južno steno Nanga Parbata v vasi Tashering. Ta bi lahko oskrbela okoli 600 hiš oziroma 3500 prebivalcev, ki morajo sedaj zdravstveno pomoč iskati v oddaljenem Astroju, kjer zdravnik nima stalnih uradnih ur, ali v še bolj oddaljeni bolnišnici v Gilgitu. Miha Sekne, eden od organizatorjev prireditve, katere dobiček je namenjen gradnji, vabilu na prireditve v Kranju (Kino Center, 17. 2. ob 19. uri) dodaja: »Všec mi je misel, ki pravi, da moramo dati življenju priložnost, da nas preizkusi; s tem damo tudi sebi priložnost, da življenje preskusimo v vseh mogočih odtokih. Tomaž Humar je bil že velikokrat na življenjski preizkušnji in zdi se mi, da tudi najino lanskoletno prvo srečanje po Tomaževem prihodu z Nanga Parbata ni bilo naključje, temveč mi je ponudilo priložnost, da se preizkusim na meni do zdaj neznanem področju. Ko sem ga vprašal, ali bo resnično izpolnil obljubo o novi bolnišnici, mi je odgovoril: 'Ne jaz, tudi ti in mi vsi.' To mi je dalo motiv, da sem kaj hitro sklenil prevzeti odgovornost. Vas pa vabim, da se mi pridružite ob misli, da le dobri ljudje delajo dobre čase.«

Priložnost vodi moje misli v čase, ko sem bil še član upravnega odbora PZS. Nekajkrat se je zgodilo, da so naši alpinisti zabredli v stisko v Alpah (Dru, Piz Badile, Breithorn in še kaj bi se našlo). Sledila so draga reševanja, dobivali smo račune v zneskih med 5000 in 10.000 švicarskimi franki in jih s pomočjo nekaterih delovnih kolektivov tudi poravnali. Poklicne gorske reševalne službe Francije, Švice, Italije niso poznale usmiljenja. Ker bi pri tisočih akcijah propadle, če bi delale zastoj, so vsaj v Švici poskrbeli, da so se tedaj ljudje

lahko za borih 20 frankov zavarovali za stroške reševanja do 5000 frankov. O tem smo že po prvi dragi preizkušnji obvestili naše alpiniste in predlagali, da se zavarujejo, ko plezajo v tujini. Redki so to storili, večina pa ne, zato so računi še prihajali in PZS jih je plačevala z milodari delovnih organizacij. Spominjam pa se japonskega alpinista, ki so ga švicarski reševalci živega pobrali iz stene Eigerja in mu akcijo zaračunali tako, da je moral prodati svojo prodajalno in tovarnjak. Sliši se grdo, je pa pošteno. Česa takega ni storil noben naš alpinist! Častna izjema je lanski primer iskanja pogrešanega v Himalaji.

In kaj ima to z bolnišnico pod Nanga Parbatom? Seveda nisem proti temu, da revni domačini dobijo človeško osnovno zdravstvo. A to bi bila predvsem dolžnost njihove vlade, ki ima atomsko bombo in verjetno porabi večino sredstev za vzdrževanje drage vojske in policije. Ob misli na to nisem tako prepričan, da naj to zagotovijo prav državljani majhne in prav nič bogate Slovenije, kjer v zdravstvu tudi ne primanjkuje velikih problemov.

Tomaž Humar je v bistvu poklicni plezalec. Torej bi svoje »podjetje« moral temeljito zavarovati, še preden se je podal v tvegano plezanje, kjer so bili po njegovi oceni pogoji za uspeh 50 : 50 in celo še slabši. Toda ne! V misli na sodržavljanse se po pravilu »bo že kako, še vedno je bilo kako« zanesel na njihovo pomoč! In lahkotno izusti: »Ne jaz, tudi ti in mi vsi!« Le od kod mu ta pravica? In ne pomisli, da ob izredni naklonjenosti pakistanske vlade in velikodušni storitvi njenih vojaških pilotov med obiskom pri vodilnih možeh te države ne bi smel obljubljeni, da bo zgradil bolnišnico v Tasheringu. Tega od njega sploh niso zahtevali, še manj pa je za to imel ustrezno soglasje pooblaščenih krogov v domovini. Kot posameznik nihče, posebej pred voditelji tuje države, ne sme

dajati obljub, ki so stvar diplomatov in jih ne more (noče) plačati iz svojega žepa.

Da ne bo videti, da govorim v prazno, pa še tole:

1. Komisija za odprave v tuja gorstva je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja odobrila projekt člana Aleša Kunaverja za izgradnjo šole za šerpe v Manangu, Nepal. Preden smo sklep vzeli zares, ga je odobril tudi upravni odbor PZS. Akcija je terjala neprimerno manj, kot bi potrebovali za to bolnišnico. Šola deluje! Visoko je dvignila raven znanja šerp in posledično tudi varnost trekingov ter odprav. Otepa pa se z mnogimi finančnimi težavami, saj se je od ustanovitve marsikaj temeljito spremenilo.
2. Seveda nisem proti odpravam, vendar menim, da naj skupnost krije le stroške osrednjih, vsega si pač na račun skupnosti ne moremo privoščiti. Tiste po želji udeležencev naj si ti plačajo predvsem iz svojih žepov, kar se vse bolj že dogaja, saj gre vendar za uresničenje osebnih želja in ciljev.
3. Tomažu Humarju želim vse dobro. Naj le nabira sredstva za svojo fundacijo. Zaveda pa naj se, da je obljubo dal on, pomagal pa bo tisti, ki to sam želi. Razen njega samega ni tega nihče dolžan storiti!

Pavle Šegula, Škofja Loka

Je markacij preveč ali premalo?

V današnjem hitrem življenjskem ritmu smo navajeni raznovrstnih informacij in oznak, ki nam omogočajo, da se v tej naglici sploh še znajdemo in dohitevamo vse zahteve, ki nam jih nalaga sodobna družba. Ob tem pa si od časa do časa zaželimo tudi, da bi lahko za hip izstopili iz naporenega ritma, zato se še kako radi vračamo k naravi oziroma k tistemu, kar nam je od nje še

ostalo. Vsi, ki si ob koncu tedna radi razgibamo telo na hribčkih in v gorah, še kako dobro poznamo markacije z belo piko in rdečo obrobo, ki označujejo naše planinske poti. Ko tako hitimo mimo njih, najbrž niti ne razmišljamo, zakaj ravno Knafeljeva markacija in kako dolgo ima že domovinsko pravico na naših tleh.

Izletniški planinci smo jo vzeli za svojo in nam je odličen vodnik, da lahko brez posebnega poznavanja orientacije ter preučevanja zemljevidov in vodnikov pohajkujemo po nam manj znanem svetu. Seveda se takrat ne sprašujemo, kdo je izdelal vse te markacije, smerokaze, nam nadelal poti, jih zavaroval z jeklenicami in s klini ter koliko truda je bilo vložena v to. Vse se nam zdi tako samoumevno, saj moramo čim prej pobegniti iz vsakdana in se potem vanj prav tako hitro tudi vrniti. Seveda so v gorah tudi taki, ki najraje pohajkujejo po neoznačenih poteh in iščejo svoje poti ter svoj mir v bolj nedostopnih kotičkih, a te ljudi bi najbrž že težko uvrstili med običajne izletniške planince.

Za vso lahkotnost planinarjenja se lahko zahvalimo markacistom, ki opravljajo to pomembno delo. Le kdo od nas izletniških planincev se ni že kdaj znašel v situaciji, ko se je v gorah počutil povsem izgubljenega, potem pa si je pošteno oddahnil, ko je le ugledal markacijo, ki ga je usmerila nazaj na pravo pot. Seveda včasih tudi zarobantimo čez markacije, saj se nam po zakonih gospoda Murphya skrijejo ravno takrat, ko bi jih najbolj potrebovali, na primer pri odločitvi, ali bomo zavili v to ali v ono smer. Vendar moram priznati, da so naše planinske poti prav vzorno označene. Morda je pri označevanju v zadnjem času zaznati kar pretirano skrbnost, ki lahko postane tudi moteča, saj bolj kot na označevanje poti spominja na onesnaževanje narave.

Ena od takih pretirano označenih poti vodi na Sv. Jakob nad

Preddvorom, ki je zaradi številčnega obiska dobro uhojena, tako da bi človek težko zašel, tudi če ne bi bilo markacij. Vendar se teh kar tare, tako da lahko naenkrat občuduješ kar več markacij hkrati, kar spominja na naše ceste, na katerih mrgoli prometnih znakov. Ob množici markacij človek dobi občutek, da so imeli tu markacisti svoj tečaj z množično udeležbo ali pa se je nekdo po gorenjsko potrudil porabiti vso barvo, da ne bi šla v nič. Ob takšni vnemi označevanja se bojim, da bomo zaradi pomanjkanja dreves in drugih primernih prostorčkov za markacije kmalu dočakali še talne označbe, ki bodo označevale robove poti ter nam nakazovale, kje je prehitavanje dovoljeno in kje ne. In potem se bomo počutili povsem tako kot v urbanem okolju. Vprašanje je le, zakaj bi se potem sploh še vračali k naravi.

Kljub morda pretirano črnemu pogledu na naše prisvajanje narave bi rad opozoril na zmernost pri vnemi, da je treba vedno vse in povsod označiti, da se kam pride. Zmogli bomo tudi s kakšno markacijo manj.

Roman Masten

Lahko noč, tema

Lahko noč črna tema, sledijo sanje in spanje. Jutri gremo v napad. V napad »s palico in nahrbtnikom« v strmi breg. Da vidimo, koliko zmoremo od zadnjega pohoda za naša utrujena leta.

Dan in človeško počutje imata več obrazov in naklonjenosti. Preverimo sokrivce za težave: slabe sanje, potrnost, preobremenjenost, morda smo kaj zamolčali pri zdravniškem pregledu, polna luna, vpliv vraževernih dogodivščin ob srečanju s črno muco in kdo ve za vse človeške zvijače in težave. In končno v »sredo« gremo v napad, v hribe in gmajne po stezicah navzgor in ponovno navzdol v dolino, pa zopet višje na greben, s pogledom na morje. Sem ter tja po ravnici, po zeleni travici. Pa tudi okoli grma ob debelem kamnu in po šumečem gozdnem listju izpod korakov rijevega čevlja. Na poljani opazujemo cvetje, sadno drevje, lesene pregrade, in živinca se pase brez pastirca ob žici »okupirane« površine. Spremlja nas sonce, veter v dežju in glas govorečih v koloni. Vse to doživlja naša »pohodna četica« ob pogledih na planinski svet. Ob zaključku vsakega pohoda smo enakega mnenja: Danes je bil »naš« praznik. Hvala naravi za vse, kar si človeškemu in živalskemu bitju podarila in da je bil pohod brez nezgod. Ob zaključku sledi še pozdrav planinskega vodnika s pogledom na večbarvno množico s šilcem žganega v roki in že se z avtobusom odpeljemo domov »al pa tudi« zavijemo v kakšno krčmo, če ima šofer Silvo frajtonarco s seboj! Srečno, kjerkoli po stopinjah planinskega pohodniškega programa za leto 2006!

Janko Mlakar

Oddaja "Čez hribe in doline" vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

107.5 MHz

RADIO
UNIVOX

e-mail: info@univox.si

Novosti iz Planinske založbe Narava v gorskem svetu

Najboljši način za varovanje in ohranjanje gorskega okolja je oza-veščanje, izobraževanje in informiranje planincev in drugih obiskovalcev gora.

Varstvo gorske narave je bilo v okviru izobraževanj Planinske zveze Slovenije navzoče že vse od leta 1954 (program za gorske stražarje). Zdaj je vključeno tudi v nekatere druge programe usposabljanj Planinske zveze Slovenije.

Doslej smo pri vseh temah naravovarstvenega usposabljanja uporabljali za učbenik drugo dopolnjevo izdajo edicije.

Narava v gorskem svetu (poznavanje in varstvo narave za planince) iz leta 1982. Ugotovili smo, da nekatere oblike ravnanja, za katere se je še pred dvajsetimi leti menilo, da so ustrezne, danes niso več dobre in prijazne do gorske narave, zato smo si v Komisiji za varstvo gorske narave zadali nalogo, da bomo izdali novo, posodobljeno edicijo Narave v gorskem svetu (z istimi avtorji), ki bo rabila za učbenik za varuho gorske narave in druge programe ter gorske stražarje, ob tem pa bo napisana poljudno, tako da bodo po njej segali tudi drugi ljubitelji in obiskovalci gorske narave. Tem bo rabila za izpopolnjevanje izobraževanja o gorski naravi, ki ji je uspelo ohraniti svojo divjo lepoto in občudovanje človeka.

Cena 4.990,00 SIT
Izid sredi aprila 2006

Plezalni vodniki Koroške

Raduha; Peca in Uršlja gora; Plezališča, zaledeneli slapovi, turno in alpinistično smučanje; Stanko Mihev, Planinska zveza Slovenije, 2005.

Pred 22 leti je v alpinistično javnost prišla drobna knjižica – Plezalni vodnik Raduha, Peca in Uršlja gora. Okoli 70 strani žepnega formata, na koncu pa kar precej vprašanj poznavalcem, ki bi pomagala dopolniti naslednjo izdajo. Na prehodu v letošnje leto je nova izdaja končno prišla med ljubitelje tamkajšnjih sten. Stanko Mihev, ki je precej pomagal že pri starem vodniku, je tudi za novega zbral in uredil material, ki pa ga je kar za tri samostojne knjižice. Ena knjiga bi bila preobsežna (in verjetno tudi pretežka za v nahrbtnik), zato je plezalni vodnik za Koroško razdeljen na tri dele: 1. Raduha, 2. Peca in Uršlja gora, 3. Plezališča, zaledeneli slapovi, turno in alpinistično smučanje. Čeprav sta le Peca in Uršlja gora pravi koroški gori, pa so Korošci tudi Raduho, čez katero je nekoč potekala deželna meja med Koroško in Štajersko, zaradi bližine vzeli za svojo. In tam se je pred drugo svetovno vojno pričel koroški alpinizem.

Najobsežnejši je seveda prvi vodnik, saj tam poleg Raduhe (Male, Srednje in Velike) nastopata še njena »satelita« Lanež in Durce, naštejemo pa lahko okoli 220 smeri in njihovih variant. 168 strani opisov, fotografij in shem, temu je treba dodati še 32 strani barvnih fotografij, ki sicer povečajo obseg vodnika, vendar ga tudi nekoliko okrasijo. Če smo že pri barvnih fotografijah, je treba poudariti, da se črno-bele fotografije, kjer so prikazane stene in vrisane smeri, sicer odlikujejo s precej večjo ostrino in jasnostjo. In še napaka: na fotografiji med stranema 48 in 49 v daljavi za vrhom Velike Raduhe ni Skuta, temveč Ojstri-

ca, Planjava, Brana in Turška gora, vrh Skute pa se ne vidi. A to je nepomembna malenkost, pomembno je, da vodnik prinaša veliko informacij in predvsem nazornih skic, ki so pri plezanju največ v uporabi. To je pravzaprav odlika vseh treh knjižic, ki so izdelane na podoben način.

Kazalo je na začetku vodnika, v prvi knjigi sta nato predgovor ter zgodovinski pregled alpinističnega in športnoplezalskega dogajanja na

območju Koroške s predstavljivo uporabljenih ocen za težavnost skalnega in kombiniranega plezanja. Primerjalna tabela za ocenjevanje težavnosti smeri in kratka razlaga ocen za tehnično ter kombinirano plezanje bi sicer lahko bili v vseh treh vodnikih. Pri posameznih področjih imamo ob kratkem opisu navedene tudi naravne in kulturne znamenitosti, dostope do izhodišč, možnosti prenočevanja, dostope do posameznih sten in sestop z vrhov oziroma sten. Slika z uporabljenimi simboli v skicah plezalnih smeri in njihovim pomenom je sicer samo v prvem vodniku, a bi kakor poglavje o ocenah spet sodila v vse tri. Sheme, ki so delo Aleša Dolenca, so narejene izredno natančno, pogosto kot dobra kopija fotografije, in nam bodo večinoma povsem dovolj za vzpon čez določeno smer. »Fotografija ali skica pove več kakor tisoč besed ...« je navedeno v predgovoru, kar bo držalo.

Razveseljivo pri novih vodnikih je predvsem to, da je avtor upošteval spremembo trendov v plezanju in so podane ocene za proste vzpone, morebitna tehnična ocena pa je v oklepaju. Na shemah sta prav tako obe oceni, prosta

in tehnična, kar nam bo precej olajšalo izbiro smeri, primerne našim sposobnostim, in obenem natančneje opredelilo njeno težavnost. Pri opisih so ob ocenah in višini navedeni prvi plezalci, prva ponovitev, prosta in zimska ponovitev ter kratek opis smeri, pogrešamo le kakšen podatek o opremljenosti oziroma potrebni opremi za vzpon. Na zadnji strani platnic je še pregledni zemljevid področja za lažjo orientacijo.

Drugi vodnik je izdelan podobno, razlika je le, da imamo tukaj po štiri strani barvnih fotografij skupaj (v prvi knjigi dvolistni sklopi). Vsebinska je podana na 104 straneh, barvne fotografije pa še dodatno na 24. Žal je od 38 fotografij le sedem plezalskih, pa še od tega šest iz iste smeri. Prva knjiga prinaša od 47 fotografij prav tako le sedem plezalskih, zato pa je tretja fotografsko bolj alpinistična. Vseh 18 fotografij je akcijskih, dodane so še tri črno-bele. Tretji vodnik je sicer najtanjši, 72 strani je vsebine, zato pa najbolj razgiban. Predstavljenih je devet plezališč, šest zaledenelih slapov in vrsta turnih ter alpinističnih smukov. Vsako plezališče ima pregleden zemljevid, ki nam bo pomagal pri dovozu in dostopu. Pri turnem in alpinističnem smučanju je še poglavje o ocenjevanju tovrstnih spustov.

Sicer zelo dobri vodniki so na prodaj v paketu, kar pomeni nekoliko višjo ceno, dobrih devet tisoč tolarjev, vendar vsekakor prinašajo dobrodošlo osvežitev že zdavnaj zastarelih podatkov. Prav gotovo bodo plezalci na novo odkrili že kakšno zdavnaj pozabljeno smer. In to je tudi namen tovrstnih vodnikov.

Boris Strmšek

Novosti s Krasa o Krasu

Kras: voda in življenje v kamniti pokrajini. Uredil Andrej Mihevc. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.

Kamen na kamen. Borut Juvanec. Ljubljana, Založba i2, 2005.

Beri, beri, rožmarin zeleni: kraška zelišča v ljudski tradiciji. Vesna Guštin Grilanc. Trieste, Transalpina, 2005. Od babe do smrti: bogastvo slovenskega besedja. Pavle Merku. Trst, Mladika, 2005.

Ob koncu leta 2005 smo dobili nekaj izjemno zanimivih knjig in pu-

blikacij, ki predstavljajo delčke identitete Krasa, kar vse nam zna priti prav ob načrtovanju spomladanskih izletov v kraljestvo visoke planote v zaledju Tržaškega zaliva. Zaustavimo se najprej pri najboljše knjigi Kras: voda in življenje v kamniti pokrajini (ur. Andrej Mihevc), ki nas na dobrih petsto straneh vodi v skrivnosti vode na Krasu. Dvojezična slovensko-angleška izdaja prinaša pripetke strokovnjakov, ki obravnavajo pomen vode pri oblikovanju pokrajine in pri prilagoditvi človeka na življenje na Krasu in v sosednjih zakraselih pokrajinah. V prvem poglavju se seznanimo z naravnimi danostmi Krasa: geološko zgradbo, reliefom, vegetacijsko podobo, kali in življenjem v njih. Med potepanjem po kraški gmajni nam bo tako bolj jasno, kje in kako so nastale delane vrtače, razlikovali bomo med kalom in lokvijo, zgodovina gozda, ki osvaja vse večje površine nekdanje gole pokrajine, nam ne bo več neznanka. V drugem poglavju nam arheologi in zgodovinarji predstavijo poselitev in rabo zakraselega sveta v preteklosti. Tretji del obravnava kulturni vidik vode oziroma njene uporabe. Seznanimo se z neverjetnim bogastvom najrazličnejših vodnih objektov in predmetov, vezanih na nekdanjo oskrbo z vodo. Zadnje poglavje obravnava oskrbo z vodo v sodobni družbi.

Ob naslednji noviteti (Kamen na kamen, Borut Juvanec) se seznanimo z drugim značilnim elementom Krasa: kamnom. Z očmi arhitekta se podamo v svet kamnitih pokrajin in enostavnih konstrukcij, ki jih dobimo z zlaganjem kamna na kamen. Kras je ena od takih pokrajin kamnitih, kot je za-

temu rečejo. Kamenja pa niso le odložili na kup, ampak so mu dali koristno funkcijo. Zlagali so ga v suhe zidove ob robovih parcel in vzdolž kolovozov ali pa so celo ustvarili kamnita zatočišča, enostavne konstrukcije. Na Krasu jih poznamo kot pastirske hiške, v knjigi pa spoznamo, da take in podobne objekte najdemo še v številnih deželah, v številnih kamnitih pokrajinah. To so zavetišča za pastirje, lovce, vinogradnike, lahko je v njih na varnem živina, v nekaterih zgolj shranjeno orodje, lahko

se v njih hladi mleko ali se na strehi sušijo plodovi narave. Poleg zavetišča nam avtor predstavi tudi druge možnosti konstrukcij v kamnu brez veziva, od najelementarnejših zidov in škarp za terase do najrazličnejših pasti, vodnjakov, ledenic in mostov. Seveda se kot arhitekt posveti konstrukcijskim zakonitostim, predvsem korbellingu ali »previsevanju«, ko vsaka naslednja plast kamna sega preko spodnje in tako ustvari streho zavetišča.

Neutrudna zbiralka ljudskega izročila Vesna Guštin Grilanc nam v knjigi Beri, beri, rožmarin zeleni predstavi dobrih 120 zelišč, ki jih Kraševci uporabljajo (ali so jih uporabljali) pri lažšanju zdravstvenih tegob, v živnozdravstvu, pri praznovanjih in v kuhinji. Med drugim izvemo, da potrebujemo mokovec, če hočemo na potepanjih po Krasu odgnati zlonamerna bitja in štrige. Če se nam bodo naredili otiščanci, ne bo šlo brez netreskovega soka. Stolčene liste robide bomo položili na rane, plodove črnega trna pa bomo poiskali ob driski. Še polno je v knjigi zapisanih (in fotografsko popestrenih) skrivnosti iz zeliščarskega

pisal pesnik Srečko Kosovel. In če so hoteli Kraševci v tej pokrajini priti do vrtov, njiv in travnikov, so morali površine očistiti kamenja, jih otrebiti, kot

ljudskega izročila, spoznamo pa tudi druga zdravilna sredstva, kot so med, kis, mast ali ilovica. Posebno poglavje nam predstavi brezalkoholne in žgane pijače, žganje, brinjec in razne zeliščne likerje, dodani pa so kuharski recepti kraških gostišč, kjer še znajo uporabljati zeleno bogastvo Krasa.

Če se že podajamo na zahodne meje slovenstva, ne bo odveč, da vzamemo v roke še drobno knjižico Od babe do smrti: bogastvo slovenskega besedja, v kateri se Pavle Merku predstavi kot jezikovni starinar – rekli bi lahko tudi preučevalec starih pomenov besed. V kratkih zapisih avtor razmišlja o siromašenju slovenskega jezika, o njegovi ogroženosti, med drugim tudi o tem, zakaj je slovenščina neprimer- no bolj ogrožena kot italijanščina. Slikovito nam predstavlja besedne okamine, ostanke prvotnega jezika, ki so se lahko ohranili le tam, kamor ni seglo po(hej)slovanjenje slovenščine, hejslovanska akulturacija, kot temu pravi. Ohranili so se lahko le v obrobni- narječjih Benečije, ki jih Merku tako dobro pozna. Izvemo, zakaj so številne nizke vzpetine Lante, gore s topim vrhom pa Babe. Furlanski Matajur bi

lahko zamenjali s starim slovenskim imenom Velika baba. Razkrije nam marsikatero potvorbo ljudskih krajev- nih imen. Ko se vzpenjamo na izrazi- ti, danes mejni vrh južno od Pliskovice sredi Krasa, bi morali govoriti o vzponu na Golnik, ne na Volnik, tudi ne gremo v dolino Glinščice, ampak v Klinščico. Škoda je le, da nam je avtor privoščil tako kratek sprehod med izrazi, ki jih uradna slovenščina več ne pozna. Takih sprehodov v bogastvo slovenščine bi potrebovali še veliko, da bi pre- prečili nemarnosti pri izražanju in pu- stošenje našega jezika, ki smo mu priča v vsakdanjem pogovoru, pa tudi v sred- stvih javnega obveščanja.

Na koncu »kraških novosti« ome- nimo še publikacijo Glas Pliske, ki jo Razvojno društvo Pliska iz vasi Plisko- vica praviloma izdaja štirikrat letno. Za- dneje tri številke so posvečene temam, ki so zanimive ne le domačinom, ampak tudi vse številnejšim obisko- valcem, ki odkrivajo skrivnosti Krasa. Rdeča nit vseh treh so kraška narava (jame, kali, ki so edine površinske vode na Krasu, in ptice) ter ukrepi za ohran- janje narave na Krasu, katere večji del je vključen v varovano območje Natu-

ra 2000. S predstavljenimi ukrepi bo Pliskovica, ki zaradi številnih »ptičjih« priimkov slovi kot ptičja vas, postala in ostala pticam in naravi nasploh, pa tudi obiskovalcem prijazna vas.

Igor Maher

Slovenski planinski leksikon

Slovenski veliki leksikon. 3. del. P–Ž. Ljubljana, Mladinska knjiga, 2005.

Slovenski veliki leksikon je prvi izvirno zasnovani splošni leksikon na Slovenskem, saj je v celoti plod dela domačih avtorjev in se ne nanaša na nobenega tovrstnih tujih leksikonov. Svet in nas v njem prikazuje s stališča Slovencev, to pa pomeni, da ponuja in- formacije na način, ki ga pričakujejo- o in potrebujejo slovenski uporabniki. Veliko splošnih pojmov dodatno razla- ga s slovenskimi primeri.

**Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
Slovenska 29, Ljubljana**

James A. Wilkerson, M.D.

MEDICINE FOR MOUNTAINEERING & OTHER WILDERNESS ACTIVITIES

The Mountaineers books, 5. izdaja, 2004

(368 strani, mehka vezava, cena 6.167,00 SIT)

- diagnoze, psihologija nesreč, preventivni ukrepi
- travmatološke in druge poškodbe in motnje
- vplivi in posledice višine (npr. pri boleznih srca)
- bolezni, bolečine, infekcije in alergije
- zdravila, zdravstveni pripomočki in upoštevanje pravnih in etičnih načel

Dan Hague & Douglas Hunter

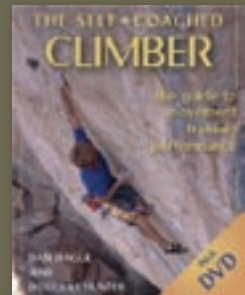
THE SELF COACHED CLIMBER: THE GUIDE TO MOVEMENT TRAINING PERFORMANCE

Stackpole books, februar 2006

(228 strani, mehka vezava, barvne fotografije, cena 8.605,00 SIT)

S tehničnimi razlagami o kineziologiji, anatomiji in psihologiji ter praktičnimi nasveti o gibanju in treniranju bo knjiga v pomoč vsem, ki želijo izboljšati svoje veščine plezanja.

Priložen je tudi DVD.

Leksikon na poljuden način, z besedo in sliko, v treh obsežnih zvezkih predstavlja temeljne pojme z vseh področij človekove civilizacije. Prikazuje tudi množico svetovnih osebnosti in pri tem ni spregledal imen sodobnikov. Posebej je v njem poudarjen delež Slovencev doma in v svetu. Tretji zvezek, ki je izšel pred kratkim, zajema gesla od črke P do črke Ž. Tudi ta knjiga je bogata z različnimi gesli s področja alpinizma in prava zakladnica informacij za to področje. V njej so med pojmi in predmeti s planinskega področja opisana le tale gesla: planinstvo, plezalna opréma, plezalna smér, plézanje, vzpón ter planinske organizacije Planinska zveza Slovenije, Skála in UIAA.

Na področju naše države so navedeni podatki za te gore, hribovja in doline ter reke: Páški Kozjáček, Péco, Pla-

nico, Planjávo, Plešívce, Póhorje, Pokljuko, Polhográjsko hribóvje, Pórezen, Posávsko hribóvje, Potočánsko-Goteníško hribóvje, Prisójnik, Ráduho, Ratítovec, Rázor, Róglo, Rombón, Savo, Savico, Savinjo, Savínjske Álpe, Skúto, Slávnik, Slívnicu, Slovénске goríce, Smrekóvec, Snežník, Sočo, Sténar, Stòl, Štòržič, Strójno, Šavrinško gričévjé, Šentvíško planòto, Škocjanske jáme, Škofjelóško hribóvje, Škrlatíco, Šmárno gòro, Špík, Tamar, Trdínov v h, Trento, Tríglav, Tríglavski narodni park, Tríglavsko pogórje, Trnóvski gòzd, Uršljo gòro, Vélíko planíno, Vítansko-Konjíške Karavánke, Vogel, Voglájnsko-Sótelsko gričévjé, Vrata in Vrémsčico. Med drugimi evropskimi gorami jih je omenjenih le 16 ter 62 gorstev, iz preostalega sveta pa le 6 gora in 33 gorstev.

Med svetovno znanimi alpinisti jih je omenjenih le pet: poljska alpinistka Wanda Rutkiewicz (1943–1992), angleški alpinist Douglas Keith Scott (1941), japonska alpinistka Džun-ko Tábej (1939), nemški alpinist Wilhelm Welzenbach (1900–1934) in angleški alpinist, slikar in grafik Edward Whymper (1840–1911).

Od slovenskih alpinistov pa so navedeni: Marko Prézelj (Kamnik, 1965), Tadej Slabè (Kranj, 1959), Miroslav Svetičič (Vojsko, 1958–1995, Gašerbrum IV), Andrej Štrémfelj (Kranj, 1956), Marija Štrémfelj (Kranj, 1957), Iztok Tomazín (Kranj, 1960), Henrik Túma (Ljubljana, 1858–1935, prav tam), Jernej Zaplótник (Kranj, 1952–1983, Manaslu) in Uroš Župánčič (Ra-teče, 1911–1992, Jesenice).

Ciril Velkovrh

novice in obvestila

18. zimski pohod na Peco

Lepo sončno vreme je 11. februarja 2006 privabilo več kot sedemsto najbolj vnetih koroških in drugih slovenskih planincev ter pohodnikov iz sosednje Avstrije na 18. tradicionalni zimski Matjažev pohod na Peco, koroško lepoticu, goro kralja Matjaža. Peca, ena izmed treh koroških »svetih gora«, je bila že od zgodnjega jutra obsijana s soncem. Iz Mežice, Črne, pa tudi z avstrijske strani so se k Domu na Peci in naprej na vrh, na Kordeževo glavo, že pred peto zjutraj odpravili pohodniki od vseh psovod. Na vrh 2126 m visoke Pece se jih je napotilo 409; ob vrnitvi v kočo so se okrepčali z okusnimi dobrotami, ki sta jih pripravila najemnika Doma na Peci Andreja in Roman Abraham. Kot vsako leto doslej je tudi letošnji zimski pohod potekal v sodelovanju s GRS Prevalje, gorsko policijo iz Slovenj Gradca in planinskimi vodniki, ki so skrbeli za varnost pohodnikov. Večkratni udeleženci pohodov so dobili tudi Matjaževe zlate, srebrne in bronaste priponke. Podeljenih je bilo 7 zlatih, 16 srebrnih in 11 bronastih priponk, ki jih podeljuje Planinsko društvo Mežica za 4, 7 in 10 pohodov. Čeprav je bila gora odeta v debelo snežno odejo in pot do koč in na vrh dokaj težavna, je bilo iz pogovorov udeležencev razbrati, da je bil pohod enkratno doživetje v čudoviti koroški pokrajini.

Viljem Blatnik

Občni zbor PD Pohodnik Novo mesto

V soboto, 11. februarja 2006, je v prostorih Agencije za šport v Športni dvorani Marof v Novem mestu potekal redni občni zbor PD Pohodnik. Udeležilo se ga je 75 članov društva, simpatizerjev in ljubiteljev planin, kar predstavlja 64 % vseh članov društva. Prisostvovali so tudi predstavniki sosednjih prijateljskih društev in predstavniki donatorjev. Na zboru, ki je bil volilni, smo analizirali delo v preteklem letu in predstavili načrt za naprej.

Predsednica društva še naprej ostaja Mojca Verček Rems. V letu 2005 smo izpeljali 17 društvenih izletov, ki se jih je udeležilo 578 planincev, kar pomeni povprečno 36 na pohod. Pri šestih izletih, ki niso bili izpeljani, nam jo je zagodlo vreme ali pa ni bilo zadostnega zanimanja. Že sedmič zapored smo pomagali pri organizaciji in vodenju pohoda za srce, ki je množičen, saj se ga je lani udeležilo prek 1100 pohodnikov. Na zboru smo predstavili tudi sedmo številko glasila z bogato vsebino, kjer poleg načrta pohodov najdete kronološki pregled dela društva v preteklem letu, plan in razpise pohodov v tekočem letu ter članke s pohodov. Na obč-

nem zboru smo podelili priznanja PZS za večletno delo v planinski organizaciji, in sicer je srebrni častni znak PZS prejel Alojzij Kastelic, zlati častni znak PZS pa Alojz Kum in Marko Rems. Zmagovalci v nagradni igri točkovanja izletov v letu 2005 – to so člani društva, ki so se v preteklem letu udeležili največ pohodov – so Ivanka in Jure Teropšič, Jožica Murgelj, Marjan Lenart in Miklavž Prišel. Občni zbor sta s prisotnostjo popestrila Viki Grošelj in Tomaž Humar. Planinci so si ogledali film o reševanju Humarja iz stene Nanga Parbata, po ogledu pa pristulnili klepetu z vrhunskima alpinistoma.

Moja Verček Rems

Novi markacisti

Pri Cajnarju na Novem svetu, v koči planinskega društva Logatec, je bil 1. oktobra 2005 sklepni del pripravništva za markaciste. S tem so markacisti pripravniki končali uvajanje, ki se je začelo na tečaju septembra leta 2003. Takrat so tečajniki pod vodstvom inštruktorjev v tej koči obdelali teorijo, praktični del pa je potekal okoli koč, na delih poti med Korčekom in Javornikom ter v borovniškem Peklu. S tem se nekdanji tečajniki zahvaljujejo organizatorjem, osebjem, predvsem pa inštruktorjem Tonetu Tomšetu, Gorazdu Hacetu,

Stanku Gašpariču, Florijanu Nunčiču ter Tatjani in Borisu Pučku za vloženi trud. Novi markacisti so: Janez Koritnik in Alojz Rogelj – Podpeč-Preserje, Polde Trček in Bogdan Seliger – Horjul, Franc Kogovšek, Tadej Marolt in Bogomir Mikuž – Rovte, Boris Tkačik – Viharnik, Tomaž Krašovec – Železničar Ljubljana, Mitja Zega – Obrtnik Ljubljana, Iztok Sinjur – Grosuplje, Andrej Drobnič – Ribnica, Aleš Jelen – Medvode, Franc Urbanc, Ivan Debeljak in Jani Keršič – Križe ter Dušan Feltrin, Srečko Mrak in Leo Svetličič – Idrija.

Bogdan Seliger

Zbor gorskih reševalcev Slovenije

V izobraževalnem centru ministrstva za obrambo v Poljčah je 27. marca 2006 potekal zbor gorskih reševalcev Slovenije. Udeležilo se ga je 68 reševalcev iz 17 postaj, to pomeni 100%! Udeležence in goste, med njimi je bil tudi predsednik PZS Franci Ekar, je najprej pozdravil načelnik Komisije za Gorsko reševalno službo Slovenije pri PZS Toni Smolej. Med drugim je povedal: »S svojo organiziranostjo in delom dokazujemo spoštovanje visokih moralnih načel, ki so jih postavili očetje gorskega reševanja. Pomagamo in rešujemo ljudi tudi v najbolj oddaljenih brezpotjih nekoristnega sveta. Za svoje naloge se odgovorno pripravljamo in izobražujemo in – to je v sodobnem materialističnem svetu najpomembnejše – opravljamo jih prostovoljno, brez pričakovanja plačila. Največja nagrada sta učinkovitost pomoč in rešeno življenje ... Status humanitarne organizacije GRS ni bil podarjen, pač pa ga je zaslužila s svojim delom, dokazala s svojo strokovnostjo in učinkovito organiziranostjo po vsej Sloveniji. Dokazala ga je tudi z nepretrganim delovanjem od začetka prejšnjega stoletja. Zato v letne načrte vsakič znova napišemo, da je naša naloga v družbi organizirana in strokovna pomoč ljudem v stiski na težko dostopnih območjih, v vseh vremenskih razmerah in letnih časih ter ob vseh urah slehernega dne. Prav je, da to ostane osrednja usmeritev tudi za naše delo v prihodnosti ... Prvotni namen gorskega reševanja je bila pomoč gornikom in preostalim obiskovalcem gora; to ostaja osrednja naloga tudi zdaj, vendar se svet spre-

minja. V iste gore kot pred sto leti zdaj zahajajo tako gorniki kot občasni sprehajalci in iskalci adrenalinske omame v navpičnih stenah, vse več pa je tudi obiskovalcev, ki jim je gora le izhodišče za druge športe in ne želijo samo hoditi in plezati ter občudovati planinskega rasti in živati. Vse več je gorskih kolesarjev, zmarjarjev, športnih uporabnikov tesnih grap, sotesk in slapov, gorskih tekačev, turnih smučarjev in podobnih adrenalinskih zasvojenec. Prostor je ostal enak, obiskovalci so se precej spremenili, narava pa postavlja svoje pogoje ... Vsi vemo, da moramo biti vrhunsko usposobljeni in opremljeni, vendar reševanje ni učinkovito, če ni pravočasno. Za kakovost je torej od vseh naštetih prvinah najpomembnejši čim krajši odzivni čas in v prihodnosti bomo to morali še bolj načrtno razvijati. Naši predlogi so številni, a žal pomenijo za reševalce dodatne obremenitve. K skrajšanju odzivnega časa izredno pripomorejo dežurstva na postajah med konci tednov in celotenedsko dežurstvo na Brniku med planin-

sezono. Naloge pa ne bomo mogli uresničiti brez skupnega načrtovanja in sodelovanja z Upravo RS za zaščito in reševanje ... Ko sem z besedami opisoval vas in vaše delo, nisem govoril o nadljudeh. Govoril sem o vas, o možeh in ženah, ki poleg rednih življenjskih vlog opravljate plemenito poslanstvo. Govoril sem o vas, ki prostovoljno sprejemate velike dodatne obveznosti. Govoril sem o vas v iskrenem upanju in prepričanju, da bo ta volja – pomagati drugim – tako živa in krepka še naprej.«

Izvolitvi organov zbora (delovni predsednik je bil Pavle Podobnik) in potrditvi dnevnega reda zbora je sledila podelitev priznanj za 25-letno nepretrgano delo pri GRS S s častnim znakom GRS S in listino, ki so jih prejeli: Jurij Mavrič, Zdravko Moličnik, Jože Svetec, Davorin Žagar, Miljko Lesjak, Vladimir Skubin, Cene Berčič, Miha Rožič, Franci Košir, Zdravko Stare, Janez Rabič, Janko Rutar, Bojan Zmitek, Aleš Robič, Matjež Podrekar, Karjan Jakše, Janez Mertelj - Podkoren, Franc Pepevnik, Bojan Srot, Brane Povše, Zoran Matič, Franc Teraž, Brane Bizjak, Matjaž Dolenc, Anton Kejžar, Matej Kranjc, Peter Markič, Pavel Oman, Dušan Sajevic in Tone Perčič. Naziv častnega člana GRS S za 35-letno sodelovanje so dobili: Franci Koblar, Janko Jerman, Franc Berlec, Miroslav Stare (podeljeno mu je bilo tudi priznanje za 25-letno inštruktorsko delo z nazivom zaslužni inštruktor GRS S), Marko Kavčič, Branko Mlakar, Franc Erlah, Miloš Ristič, Andrej Žemva, Janez Mertelj - Martuljek, Janez Kunstelj, Karel Geršak, Drago Pisek, Pavel Mandl, Stane Rotar in Marjan Ručigaj. Bronasti znak Civilne zaščite je prejel Elimir Zrim, druga priznanja Civilne zaščite pa so

Letno srečanje

V Mojstrani smo se zbrali na letnem srečanju – na občnem zboru in prijetnem druženju. Slednje med triglavskimi prijatelji pravzaprav traja vse leto. Pesem je preglasila klepet in oznanila začetek uradnega dela. Pesem, ki postaja himna prijateljev:

Triglav je moj drugi dom,
najlepši košček vrta,
sem gor iz doline čujem zvon,
doli rojeva trta.

Najlepši je ob jutrih,
ko ptice dan bude,

ko prvi sončni žarki
meglice iz grap pode.

Lep je tudi opoldan,
ko se preveša dan,
ko sonce je visoko,
korak še ves predan.

Lep je ob večerih,
ko se poslavlja dan,
ko misel te navdaja,
da trud ni bil zaman.

Tako gre dan za dnem naprej,
naj dež je ali sonce,
vsak si po svoje utira pot
in išče prave konce.

Poleg najbolj zagrizenih članov neformalnega združenja je poročilo o delu združenja in o načrtih prislubnih kar nekaj pomembnih imen: direktorica Triglavskega narodnega parka Marija Markez, svetnica Občine Kranjska Gora Branka Vovk, predstavnik doma na Kredarici in meteorolog Janko Rekar, nadzornik TNP Tine Štular, naš triglavski župnik gospod Urbanija in številni predstavniki sedme sile. Člani združenja so v preteklem letu organizirali in pomagali pri izvedbi številnih akcij. Njihovi ponačljajajoči se in redni vzponi na Kredarico ter na vrh Triglava bistveno prispevajo k obveščeni širše javnosti o

bila podeljena na slovesnosti 1. 3. 2006 v Cankarjevem domu. Zlati znak CZ je takrat dobil Daniel Kopusar, srebrni znak CZ Matija Perko in bronasti znak CZ Gregor Berce.

Sledilo je poročilo o delu KGRS S v letih 2004–2006, ki ga je podal načelnik Toni Smolej, poročila podkomisij pa so udeleženci dobili v gradivu za zbor. Podrobno finančno poročilo je sestavil blagajnik Franci Telcer. Predsednik Nadzornega odbora Janez Podjed je ugotovil, da sta gibanje in poraba finančnih sredstev v letu 2005 potekala po načrtu in skladno s programom, dodal pa je še, da se Nadzorni odbor ni opredelil o zaupnici vodstvu. Poročilo nadzornega odbora Ustanove Sklad Okrešelj je podal Danilo Škerbinek; nepravilnosti ni ugotovil. V naslednji točki dnevnega reda je delovni predsednik predlagal podaljšanje mandata voljenim članom KGRS do ustanovnega zbora Gorske reševalne zveze Slovenije. V razpravi o tej temi je Ljubo Hansel iz Maribora predlagal, da se vodstvu ne podeli razrešnica, ker ni izpolnilo sklepa zbora reševalcev iz leta 2004 o ureditvi pravnega statusa GRS S pri PZS. To traja že od leta 1997. Povedal je, da je bil in bo ostal član PZS. To je potrdil tudi Oto Čegovnik iz Prevalj in dodal, da vsi hodimo v planine, da smo vsi prijatelji in da je načelnik postaje GRS hkrati lahko tudi predsednik planinskega društva. Na vprašanje delegatov, kakšno je sedanje stanje, je načelnik Toni Smolej povedal, da dogovarjanje s PZS še poteka, možnosti organiziranja pa je več. Zbor reševalcev je z večino potrdil sklep o podaljšanju mandata. Nato je prišel na vrsto program dela GRS S. Predstavil ga je spet Toni Smolej;

dejal je, da bo moralo biti delovanje GRS S čim bolj transparentno. Zbor je program potrdil.

Sledila je točka Razno, pri kateri je bila razprava najbolj pestra in konstruktivna. Zbor reševalcev je pozdravil tudi predsednik PZS Franci Ekar in se zavzel za učinkovito, strokovno preventivno delo Gorske reševalne službe Slovenije pri PZS. Filip Bence iz Tržiča je znova opozoril na to, da morajo reševalci poskrbeti tudi zase, in predlagal, da se naslednje leto spominska slovesnost za ponesrečene reševalce z Okrešlja preseli v dolino, do katere je lažji dostop za svoje in prijatelje. Spet je apeliral na odgovornost, naj vse preminule reševalce končno predlagajo za prejemnike državnih priznanj. Davorin Žagar iz Tolmina je povedal, da se preveč ukvarjamo s statusnimi zadevami, premalo pa se posvečamo samemu reševalnemu delu, pri katerem je še vedno precej neu- rejenih zadev. Zdravnik Iztok Tomažin je pritrdil mnenju Aleša Rožiča iz

Kranjske Gore, ki je zahteval, da se dejstva, ki govorijo za reorganizacijo in proti njej ter o ureditvi pravnega statusa GRS S, zapišejo, saj bo razprava tako lažja. Rado Nadvešnik iz Kamnika je poudaril, da je zbor reševalcev tudi praznik reševalcev; ti pa še vedno nimajo slovesne uniforme, s katero bi enotno predstavljali svojo organizacijo. Poudaril je, da se pri reševalcih vedno omenjajo dolžnosti, manj pa pravice, in predlagal, da bi bili gorski reševalci izenačeni z veterani zadnje vojne. Na koncu razprave je Pavle Podobnik končal zbor s sklepno besedo, da so reševalci navajeni hitrih odločitev in delovanja, to pa pri urejanju statusnih zadev ni ravno pravilo; vendar pa morajo biti tudi potrpežljivi in kritični do sebe.

Irena Mušič
Foto: Vladimir Habjan

razmerah na poti in s tem k varnosti manj izkušenih zimskih obiskovalcev tega področja. Poti, ki jih pregazijo po sneženjih, so speljane po najvarnejših pobočjih, česar naključni obiskovalci ne bi niti znali niti zmogli. Člani, prijatelji Triglava, po potrebi pomagajo oskrbovati meteorologe in pomagajo pri delu v domu na Kredarici v zimskem času, ko je ekipa osebja tam najmanjša. Leta 2005 so pod vodstvom g. Urbanje temeljito prenovili notranjost kapele Marije Snežne, prebarvali so zanemarjeni in s stotinami različnih nalepk preplepljeni Aljažev stolp na vrhu Triglava ter sproti in s posebnimi akcijami očistili poti v sozvočju z izrekom "gora ni smetišče". Tudi ob praznovanju 110-letnice Aljaževega stolpa so prispevali svoj kamenček v mozaiku del, ki so pomagala k uspešni in varni izvedbi praznovanja. Še in še bi lahko naštevali – a bisto in smisel ter hkrati uspeh njihovega dela je v prostovoljnem delu, ki izhaja iz ljubezni do tega koščka naše prelepe domovine.

Največja težava za člane združenja je pozimi težko prevozna cesta iz Radovne do Zgornje Krme. O njenem pluzenju in stroških, povezanih s tem, ter o preštevilnem avtomobilskem obisku v dolini pozimi se je razvila bučna razprava. Vsi se zavedamo pomena prevoznosti ceste: na eni strani je v interesu obiskovalcev zaradi skrajšanja že tako dolgega vzpona do Kredarice, na drugi so domu v interesu čim večji dnevni obisk in hkrati številnejše nočitve tudi pozimi. S prevoznostjo ceste se bistveno olajša dostop reševalcem v primeru nesreč. Direktorica TNP pa je opozorila na veliko željo in hkrati nalogo parka – v obiskovalcih gora obuditi pristno ljubezen do zahajanja v gore, do uživanja v opazovanju narave in tišine ... kar ni nujno povezano s tekmovalnim duhom ali nujnostjo doseči vrh gore. S tega vidika je nujnost pluzenja ceste vprašljiva.

Na koncu sklenemo roke in kompromis: zaradi opisanih pomembnih prednosti naj bo cesta oskrbovana. Le vsi ljubitelji gora se moramo zavedati in vzgajati otroke, mlade in starejše v duhu pravega planinstva, saj je tišanje z avtomobili prav na konec doline mnogokrat brez pomena. Nahrbtnik na rame in pot pod noge bo pravi recept za večino nas, ki si želimo le uživanja v naravi in utrujenega telesa. Naj bo parkirišče na koncu Radovne rezervirano za zgodnje jutranje obiskovalce in morebitne reševalce.

Tatjana Hribar

Zimski pohod PD Ajdovščina

Planinsko društvo Ajdovščina organizira vsako leto, in sicer za slovenski kulturni praznik, zimski pohod na Čaven, priljubljeno točko in simbol dolinskih planincev. Tudi letos ni bilo nič drugače. Čeprav je bil zelo zimski dan in so strmine še kazale sneg, se je veliko pohodnikov od blizu in daleč povzpelo na 1200 m visoki hrib, ki ga Ajdovci štejejo za svojega. Prav zato je zanje najlepši, čeprav se pregrizejo čez marsikatero vzpetino v domačih in tujih gorah; zato jim pomeni veliko, vsakomur izmed njih nekaj svojega, nekaj, zaradi česar se večkrat na leto povzpe na njegov vrh. Nekateri pohodniki iščejo lepoto, drugi mir, tretji čudovit razgled; nekateri opazujejo živali, ljubitelji cvetja pa bodo v vseh letnih časih našli kaj za svoje oko in fotoaparata. 8. februarja, za Prešernov dan, pred kočjo ni manjkala topla beseda predsednika ajdovskega planinskega društva in tudi ne prijeten pozdrav ajdovskega župana.

Irena Šinkovec

Občni zbor PD Ajdovščina

Vsakoletni občni zbor ajdovskih planincev je obračun dela, pregled dobrega in kritika slabega. Poročila vodij različnih sekcij, ki delujejo v okviru Planinskega društva Ajdovščina, so bila obogatena s kulturnim programom, ki so ga prispevali osnovnošolci OŠ Danila Lokarja, učenci glasbene šole Vinka Vodopivca, pevci iz Sela in Blaž iz Kamenj. Planinska sekcija

iz Kamenj je zelo delovna; predsednikovo poročilo je izzvenelo z vabilom na njihovo Malo Goro, in sicer na velikonočni ponedeljek. Pohoda se že vrsto let udeležijo pohodniki od blizu in daleč. Kamenici so namreč v preteklosti kosili na Mali Gori in tam tudi živeli, še posebno kosci, dokler košnja ni bila pospravljena. Tudi v spomin na to preteklost, ki še ni tako daleč, so na Mali Gori postavili prijetno zavetišče. Besede predsednika Planinskega društva Ajdovščina Alojza Viteznika so bile pohvalne, vendar tudi kritične. V svojem poročilu je iskal vzroke za upadanje števila članov. Do ugodnosti se ni dokopal ne on ne drugi navzoči, ki so tudi v svojih društvih ugotavljali podobno stanje. Verjetno je vzrokov več, od visoke članarine do ugodnosti, ki jih članstvo prinaša. Markacist sicer ni pohvalil svojega dela, vendar nam lepo urejene poti po naših vrhovih dokazujejo nasprotno. Preveč kritike ni dobro, je učil že Levstik v 19. stoletju. Gostje z ajdovskim županom so pohvalili delo PD v preteklosti in izrazili prepričanje, da bo prav tako dobro tudi v prihodnosti. Na občnem zboru je dobil priznanje za svoje delo Vladimir Lemut, zahvale za prispevek pri obnovi obeh koč, to je koč pod Golaki in na Čavnu, pa Podjetje Skapin iz Vipave, Milivoj Bratina, Zoran Kete in Milan Kovšca. Občni zbor se je končal z novimi načrti za prihodnost.

Irena Šinkovec

Obnova Ribniške koč

Planinsko društvo Paloma iz Sladkega Vrha bo letošnji častitljivi jubilej – 30. obletnico ustanovitve – praz-

III. svetovno prvenstvo v tekmovalnem turnem smučanju

»Ne, turno smučanje ni isto kot ekstremno smučanje, pri katerem šteje samo spust, pomembna pa je predvsem estetika. Turno smučanje je športna zvrst, pri kateri za dobro uvrstitev potrebuješ predvsem zelo veliko vzdržljivosti in moči, da preмагаš od dva do štiri vzpone in prav toliko spustov; skupna višinska razlika vzponov je tudi do 2000 metrov.« To sem letos že neštetokrat pojasnjeval raznim novinarjem, prijateljem in vsem drugim, ki so se začeli zanimati za ta naporni, adrenalinski in včasih tudi nevarni šport. Spraševal sem se, kdaj mi tega ne bo treba več razlagati, in odgovor je jasen: ko bo ta šport postal olimpijska disciplina. To pa je tudi najbolj opevana tema v turnosmučarskih krogih ta hip, saj je bilo o temi »turno smučanje na olimpijskih igrah 2010« že veliko izrečenega. No, letos smo

bilo to, da je bila slovesnost ob odprtju pravi spektakel z velikanskim številom gledalcev.

Prva tekma je bila na sporedu v torek, 28. 2., v Crissolu. V disciplini »vertical race« proga poteka samo navzgor, ves čas po smučišču, z višinsko razliko 1000 m; pomembno je tudi to, da tekmovalci startajo posamezno z razmakom 30 sekund (kronometer). Sam sem letos prvič nastopil v konkurenci članov in kategoriji mlajših članov do 23 let. Prav zato letos nisem pričakoval najvišjih uvrstitev. Toda že med tekmo sem se počutil izredno dobro in sem prehitel veliko tekmovalcev, ki so startali pred menoj. Na koncu sem zasedel odlično 5. mesto med mlajšimi člani in 22. med člani. Tudi preostali Slovenci so se dobro odrezali. Nastopila sta še dva kadeta (Žan in Gašper Karničar), mlajši član Anže Šenk, članica Meta Meglič in dva člana (Tomaž Soklič in Marjan Zupančič).

V sredo so imeli člani »kraljevsko« tekmo v dvojicah. Tekmovali so v parih in so morali premagati 1900 metrov višinske razlike s tremi

vzponi. Zmagala sta Francoza, naša Jernej Karničar in Franc Zadnikar pa sta zasedla 29. mesto.

V petek, 3. 3., pa je bila na sporedu posamična klasična tekma v turnem smučanju s štirimi vzponi in 1700 metri višinske razlike. Toda tokrat je narava pokazala zobe. Na startu je bilo prav zoprno čakati ter opazovati, kako močno piha po grebenih; le upali smo lahko, da nam ne bo treba v take razmere. Sprva so organizatorji zaradi močnega vetra tekmo za eno uro prestavili, nato so nekoliko spremenili progo in potem smo lahko začeli. Toda po dobri uri so nas ustavili, kajti plaz snega je zasil 15 tekmovalcev in zato je bila tekma prekinjena. V zmedbi, ki je nastala, so orga-

nizatorji ob pomoči plazovnih žoln iskali zasute tekmovalce. Sam sem lahko le nemo opazoval in s čudnimi občutki ugotavljal, da bi bil lahko tudi sam tam spodaj. Na koncu se je vse lepo izteklo, vsi so preživeli, le nekaj so jih odpeljali v bolnišnico na preglede. V tej tekmi torej letos nismo dobili svetovnega prvaka, kajti organizatorji se niso odločili za ponovitev; tveganje bi bilo preveliko.

V soboto je bila nato na sporedu še zadnja tekma štafet. Vsako državo je lahko zastopala ena štafeta s štirimi tekmovalci. V slovenski štafeti smo nastopili Anže Šenk, Jernej Karničar, Tomaž Soklič in Nejc Kuhar. Vsak v štafeti je moral premagati dva vzpona in spusta s po 100 metri višinske razlike. Nastopilo je 15 štafet, Slovenci pa smo na koncu osvojili 7. mesto.

Za konec lahko povem, da se je na tem svetovnem prvenstvu prvič zgodilo, da je bila tekma prekinjena zaradi plazu. Organizatorji so imeli ves čas prvenstva zaposlene meteorologe, ki so se ukvarjali samo z napovedjo vremena in snežnih razmer na prizorišču tekme, pa vendar se je zgodila nesreča, ki je ni nihče pričakoval. Moram pa reči, da so se organizatorji odzvali zelo premišljeno in pametno, tako da se imamo le njim zahvaliti, da ni bilo tragedije.

Hvala za podporo vsem sponzorjem! To so bili: Cestno podjetje Kranj, LIMA, Iglu Šport, Scarpa, Sidarta, Camp, Lorpen, BVG, Murnik, Mlin, Kaercher, Gitas, Mapis, V-plus, Občina Bohinj, Avtošola BB, Občina Cerklje, Vrh, IT100, ADDCOM, ŠAO Velenje, AVIS, Občina Jezersko, Lux, Športna zveza Radovljica in Gostišče ob jezeru.

Nejc Kuhar

se jim že zelo približali. Svetovno prvenstvo je potekalo v Cuneu, le 80 kilometrov južno od Torina, slovesnost ob odprtju pa je bila 27. 2., le 24 ur po sklepni slovesnosti v Torinu.

Na letošnjem svetovnem prvenstvu je sodelovalo 305 tekmovalcev iz 34-ih držav, največ doslej. Med njimi je bilo tudi deset tekmovalcev iz Slovenije. Nastanjeni smo bili v mestu Cuneo v provinci Piemont. Tam sta potekala slovesnost ob odprtju in sklep. Tekme so bile v 60 km oddaljenem Crissolu in 40 km oddaljeni Artesini. To je bilo nekaj povsem novega, saj smo se morali vsako jutro dobro uro voziti do prizorišč tekmovalj. Pozitivno pa je

novalo 10. junija na Ribniški koči na Pohorju. Tam se bodo srečali slovenski in tudi obmejni avstrijski planinci, s katerimi ima PD Paloma stekane številne prijateljske vezi.

»Preteklo leto je naše društvo največ skrbi posvetilo izletom in pohodom. Organizirali smo 48 pohodov, ki se jih je udeležilo prek tisoč pohodnikov,« je povedal Franc Perko, predsednik društva. Število članov se je povečalo na 390. Tudi število mladih članov ni zanemarljivo, čeprav bi jih želeli več. 95 je predšolskih otrok in osnovnošolcev, 38 srednješolcev in študentov ter 34 »manj mladih«, nad 60 let. Mlade planince, 26 jih je na OŠ Sladki Vrh, v planinskem krožku vodi Marija Mirič. Poleg šestih pohodov s 108 udeleženci so mladi planinci lanske petdnevni planinski tabor preživeali v koči pri Krnskih jezerih. Od tam so opravili pohod na Bogatin, na 2245 metrov visoki Krn, četrti dan so uživali v čudovitem razgledu z Velike Babe. V planinski krožek na OŠ Šentilj pod vodstvom Alenke Paulič je vključenih 29 osnovnošolcev in lanskega junija so se udeležili planinske šole na Ruški koči. Delo z mladimi planinci pod vodstvom Bojana Kocbeka se je začelo tudi na OŠ Jakobski Dol.

Nadaljevala se je tudi obnova Ribniške koče na Pohorju. V prostovoljnih delovnih akcijah so člani v 472 urah opravili številna manjša popravila v apartmajih, napeljali elektriko v prizidku, prestavili peč za centralno kurjavo, položili laminat v vseh sobah in sobe tudi preplekali. Ob pomoči Smučarskega kluba Branik, Pohorske vzpenjače, Elektra Maribor in Cestnega podjetja Maribor so napeljali dodatni vodovod in tako delno odpravili težave s pitno vodo. Obnova Ribniške koče pa s tem še ni zaključena. Franc Perko: »Gospodar PD Ivan Velikogne je pripravil obširen načrt letošnje obnove Ribniške koče, ki pa bo uresničljiv samo, če bomo pridobili dovolj sponzorskih in donacijskih sredstev. Treba bo obnoviti kuhinjo ter točilni pult in tla v jedilnici, v sobah položiti nove stropce, obnoviti studenec in bazen za vodo, pripraviti idejne projekte za čistilno napravo ter pridobiti lastništvo za kočo.«

Društvo je poleg stalnega usposabljanja članstva za varno gibanje v gorah izšolalo Srečka Najmajstra in Franca Zemljiča za planinska vodnika B-kategorije, Niko Drečnik in njegovi markacisti so obnovili markacije na Šentiljski poti, pri čemer so nastajale težave z lastniki zemljišč, koder pote-

ka pot. Lastniki so se pred leti sicer strinjali s potekom poti čez svoja zemljišča, zdaj pa so si očitno premislili, kar izpovedujejo tako, da odstranjujejo in uničujejo usmerjevalne table. Sicer je lani Šentiljsko pot prehodilo 34, od odprtja pa že 374 pohodnikov. Poleg letošnjega junijskega pohoda na Ribniško kočo PD Paloma načrtuje 26 organiziranih pohodov in izletov po slovenskih planinskih poteh. Tako bo prvi malo »manj planinski« pohod desetega marca z Dolgih njiv na Vurberk. Vodil ga bo Franc Bašl z Dolgih njiv.

Zofka Krapš

Občni zbor PD Pošte in Telekom Ljubljana

52. leto uspešnega delovanja našega društva smo preživeli nadvse delovno, kar smo slišali iz poročil predsednika in obeh podpredsednikov društva ter načelnikov odsekov in predsednikov planinskih skupin. Pred občnim zborom so si navzoči ogledali diapozitive z lanskimi planinskimi potovanji članov društva po Maroku in Irski ter z udeležbe naše delegacije na mednarodnem planinskem srečanju Rugova 2005 na Kosovu. V poročilu je predsednik društva Stane Tomšič navedel podatke o članstvu: »Ob koncu leta 2005 je štelo društvo 1096 članic in članov in spadamo med največja slovenska planinska društva. Tako smo zabeležili v matičnem društvu v Ljubljani 661 članic in članov, v planinski skupini Nova Gorica 190, v Kranju 137, v Novem mestu pa 108. Upad članstva se počasi umirja,« in nadaljeval: »Zaradi večletnega osipa v celotni planinski organizaciji se je upravni odbor Planinske zveze Slovenije odločil, da nekaj let ne bomo zviševali članarine. Seveda pa to pomeni izpad sredstev tako za PZS kot tudi za naše društvo. Veliko stane vzdrževanje naših planinskih poti na območju Prisojnika in v okolici Ljubljane, ki vsako leto utrpijo poškodbe zaradi delovanja naravnih sil. Visoki so tudi stroški usposabljanja strokovnih planinskih kadrov, kot so vodniki PZS, markacisti in varuhi gorske narave, ki jih nujno potrebujemo za zagotavljanje varnosti na naših izletih in na planinskih poteh. Še posebej v preteklem letu smo vložili znatna sredstva v posodobitev

našega Poštarskega doma na Vršiču, kjer smo zgradili sodobno biološko napravo za čiščenje odpadnih vod. Dodobra smo uredili tudi dovozno cesto. Letos bodo stroški adaptacije notranjih prostorov še višji.» Kljub obsežnim gospodarskim nalogam smo bili zelo aktivni tudi v naši osnovni dejavnosti – izletništvu. Vodniki društva so skupaj z odseki in planinskimi skupinami pripravili in izvedli preko 170 različnih planinskih akcij. Pod vodstvom gorskih vodnikov smo opravili tudi zelo zahtevni ledeniški alpinistični turi v švicarskih Alpah. Izlete smo vodili registrirani vodniki PZS, ki nas je v društvu 28. Od tega nas ima 18 mednarodno licenco za vodenje zelo zahtevnih kopnih in lahkih snežnih tur. Na 52. občnem zboru društva so bila številnim marljivim članom podeljena častna planinska priznanja. Priznanja PZS so prejeli Darja Zupan Radešček (srebrni astni znak), Slavica Kranjc, Peter Maček, Slavko Marolt, Marina Pirš Matjaža Pogačnik, Irena Šantak in Katja Tršek (bronasti častni znak). Priznanja Meddruštvenega odbora PD Ljubljana so prejeli Stanislav Tomšič (priznanje z zlatim častnim znakom), Slavka Lazar, Marija Cvetka Murovec, Borut Paškulin in Nevenka Zorn (priznanje z bronastim častnim znakom). Zlati znak PD Pošte in Telekom Ljubljana je prejel Žarko Nikšič, predsednik PD HPT Sljeme Zagreb, pohvalo pa Marija Hladnik, Magda Jevnikar in Ana Marija Misar. Na različnih društvenih prireditvah in občnih zboreh planinskih skupin so priznanja PD Pošte in Telekom Ljubljana prejeli: zlati znak: Aleksander Jurejevčič, Martin Prevorčnik, Anton Tekavec, Ruža Tekavec; pohvalo: Anton Hostar, Maja Medič, Marija Ramšak, Rado Snedec, Majda Višekruna; listino zvestobe pa Jože Vogrin, Marko Zakrajšek, Anton Žagar in Marija Žagar.

Stane Tomšič

Negal - Spitzegel nad dolino Zilje

Rož, Podjuna, Zilja (nekdaj s Slovenici poseljene doline) nam vzbujajo skomine. Iz njih rastejo prelepi vrhovi. Vsako leto obiščemo katerega izmed njih. Letos je bil na vrsti po slovensko imenovani Negal, eden izmed vrhov Poti prijateljstva treh dežel. Bo ali ne bo – od začetka je kazalo bolj

slabo, a se je končalo lepo. V zgodnjih nedeljskih urah se nas je skoraj tri ducate ljubiteljev vsega lepega odpravilo raziskovat Ziljske Alpe. Z varuhi meja nismo imeli težav, ker smo bili vsi Slovenci! Opazovali smo Dobrač in urejene vasi pod njim. Lepa široka cesta nas je pripeljala v Zgornjo Belo – Obe-

rvellach. Čas za zajtrk. V trafiki smo dobili zemljevid in navodila: »Vrh je le za specialiste!« Ker nanj ne vodi cesta, je dostop izredno dolg, kar je pozneje potrdil tudi kmet na planini: »Vas je v enem dnevu več, kot bo Avstrijec v vsem letu.« Vijugali smo skozi naselje po stari rimski cesti, ob potoč-

ku nas je sprejel gozd. Na eni izmed teras smo se čudili majhnim pikicam – ko smo stali ob njih, pa so bile velike hiše. Vrata, za njimi pa starodavno korito. Zadnja tekoča voda; kapljalo je pa ves dan, od koder je pač lahko. Da, kar vroče je bilo! Planina. Gospodar je nekaterim prodal zeleni napitek.

Slavica Lesica-Koleša

1944–2005

Odsek za varstvo narave in gorsko stražo pri PD Ljubljana Matica je prežet z imenom Slavica Lesica-Koleša. Slavi smo jo imenovali. Ta odsek je vodila od njegove ustanovitve leta 1966 vse do leta 2004, v PD Ljubljana Matica pa je bila aktivna od leta 1962, to je polnih 43 let. Ko je kot načelnica mladinskega odseka prevzela vodstvo gorske straže, je nalogo izpolnjevala z vso resnostjo. V dejavnost gorske straže je spadalo varovanje cvetlic in živali, organizacija čistilnih akcij, študijski izleti. Najpomembnejša naloga, ki si jo je Slavi v tem smislu zadala, pa je bilo izobraževanje. Organizirala je vrsto tečajev z novimi člani – tudi iz okoliških društev. Vsak tečajnik je moral opraviti izpit. Statistika pove, da je pri Slavici delalo izpit iz varstva narave 428 članov iz 47 planinskih društev in šol. Slavi je bila zadolžena tudi za organizacijo ali udeležbo na letnih srečanjih Bratstvo in enotnost Jugoslavije, na katerih so sodelovala številna planinska društva iz nekdanje države.

Nekako ob istem času, ko je prevzela vodstvo odseka gorske straže, se je zaposlila na PD Ljubljana Matica kot računovodkinja društva in bila tako vsestransko seznanjena z vso problematiko v društvu. Slavica je bila čudovit človek. Svoje delo je opravljala nadvse vestno in natančno, društvo in posebno odsek gorske straže pa sta bila njeno življenje. Rekli smo, da je bila živ leksikon in je svoje znanje z

IN MEMORIAM

veseljem prenašala na druge. Da je bila popolnoma predana društvu in planinam, kažejo priznanja. Dobila je dva srebrna in en zlati znak PZS. Uživala je globoko zaupanje članov in tudi pripravnikov za gorske stražarje. Vedno je znala prisluhniti človeku v težavah, pri čemer je bil njen čut za človeka neizčrpen. Vsi, ki smo bili z njo kakor koli povezani, smo njeno globoko človečnost toplo občutili.

Kot bi čutila, da se bo poslovila, nas je februarja 2005 poklicala na srečanje v prostore društva. Prišli smo v izrednem številu. Vladalo je nepopisno dobro razpoloženje in nihče takrat sploh ni pomislil na to, da je zadnjič z njo. Čeprav je minilo že nekaj mesecev od njene smrti, bi člani gorske straže radi povedali, da smo ji za vse neizmerno hvaležni in da jo bomo obdržali v toplem spominu. Naj se ta sestavek konča tako, kakor je naša Slavi, ponavadi s citatom Jože Čopa, zaključevala svoje razgovore: »Pa boglonej, k' smo prijatli.«

Barbara Frlan

Štefan Bukovec

1948–2006

S petimi leti se je s starši in sestrami preselil iz rojstnega Prekmurja v Mošnje na Gorenjskem. Bil je zvedav otrok in gore so ga očarale že v zgodnji mladosti, sprva domače, nato gore sosednjih dežel in na koncu gore vsega sveta. Služboval je v Merkurju; veselje do gora je prenašal na svoje sodelavce in jih kot planinski vodnik vodil po domačih in tujih gorah, bil predsednik vodniškega odseka in član upravnega odbora pri PD Križe. Z leti je njegovo življenje postajalo vse tesneje povezano z gorami, tako da smo ga poznali kot marljivo-

ga markacista, oskrbnika v planinskih kočah na Golici in Kriški gori in planinskega vodnika. Skrbel je za smerokaze ter poti in se udeleževal mnogih akcij v Julijskih in Kamniških Alpah, Karavankah in na Kočevskem; na Friedrichstajnu je pomagal postaviti pravo pezalno smer. Kot inštruktor markacist in član tehnične komisije za pota pri Planinski zvezi Slovenije je sodeloval pri nadelavi najtežjih smeri v naših gorah. Kot planinski vodnik je tesno povezal Planinsko sekcijo Merkurja s Planinskim društvom Križe in nam je bil kot redoljuben mož jeklen vedno za vzor, vedno smo ga lahko poprosili za razlago ali nasvet in ga tudi dobili, ker zanj ni veljalo »ne vem« ali »ne morem«. Poleg planinskih aktivnosti so njegove dneve zapolnjevali tudi te-

kaški, smučarski in kolesarski maratoni. In je treščilo kot strela z jasnega, Štefan je zbolel ... Niti trdna volja in želja po življenju, niti zdravljenje, niti ljubljena življenjska sopolnica niso preprečili napredovanja boleznim in nazadnje ...

Planinsko društvo Križe

O, kako je prijalo tudi vse, kar je prišlo iz naših nahrbtnikov! Navzgor med ruševjem in kopico cvetic. Kmalu smo bili v skrotastem grabnu, ki je vodil na vrh. Nekateri so se malo bali, a je ob pomoči bolj izkušenih šlo. Na vrhu solze veselja, zmagali smo! Nagrada je bila za nas neizmerena, za tiste, ki jih gore ne zanimajo, pa bi bilo to le izgubljanje časa. Zaupali smo oznakam in zdaj smo veselo peli ob križu. Vsi smo bili prepričani, da se sreča ne skriva v naših željah, ampak v tem, kar imamo, da smo se dvignili nad dolinske težave, v te prelepe višave! Z Jožetom sva se sprehodila naprej, da bi videla nadaljevanje poti. Bilo je precej zahtevno – prijel me je krč. Bolečin in skrbi ne bi privoščil nikomur, zato smo se odpravili po že prehojeni poti, tokrat navzdol. Previdno po kamnitem žlebu in hitreje po stezi. Nekateri so postali pri kmetu in zlati tekočini, drugi pa pri napajalniku precej niže. V dolini smo bili vsi potrebni kopanja, nekaj pogumnih je sol spralo v potoku. Za podaljšan počitek pred gostilno je poskrbel šofer – nikjer ga ni bilo. Narobe je razumel Francija, pa je zapeljal v Spodnjo vas. Sprehodil sem se še kakšne tri kilometre po črni cesti in s skavtsko iznajdljivostjo našel furmana v klepetu z ostarelim Nem-

cem, ki ob ženi Slovenki ni imel toliko spoštovanja, da bi se naučil jezika njenih prednikov. Sodi to k pravemu ponosu, spoštovanju ali je le posledica odnosa močnejšega do manjšega? Kmalu sva naložila živahen tovor in z »zapravljivčkom« smo bili bogatejši za prijetno preživet dan. Zaupali smo zemljevidu in vodniku ter bili zato bogato nagrajani. Se hočete o tem prepričati tudi vi? Pridružite se nam ob naslednjem podvigu. Tisti, ki ne tožijo, ampak se nad hribovske »težave« spravijo sami ali s pomočjo drugih, so po opravljenem podvigu srečni. Bodi-te taki tudi vi! Raziskujte!

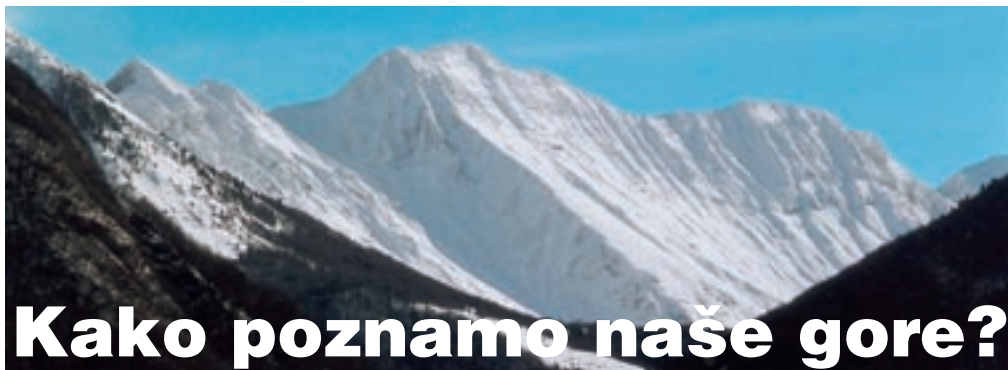
Peter Repovž

Rajko Slokar – sedemdeset let

Rajka Slokarja uvrščamo med tiste neutrudne društvene delavce, ki so s svojim delom pustili vidne sledove tudi v organih Planinske zveze Slovenije. Bil je dolgoletni predsednik planinskega društva Nova Gorica. Njegovo znanje in izkušnje so pomenili dragocen prispevek v vseh okoljih, v katerih je deloval. Marsikomu so ostali v spominu izleti v Makedonijo, na katerih smo se povzpeli na Titov

vrh in občudovali lepote Pelisterja. Nepozabni so ostali izleti na Olimp in v Apenine. Sledilo je spoznavanje Korzike in njenih gorskih in kulturnih lepot. Rajko nas je popeljal tudi v Španijo; pot smo začeli na vzhodu Pirenejev, z ogledom idilčne državnice Andre. Resno planinarjenje se je začelo s pohodi po Sierr de Gredos. Med nepreglednimi nasadi oljk smo potovali skozi osrednji del Španije proti jugu, tam pa nas je očarala Sierra Nevada. V tistem obdobju so se Španci pripravljali na zimsko svetovno prvenstvo. Po ogledu Granade smo se zadovoljni in polni novih vtisov odpravili domov. Rajko nas je vodil v gorski svet Slovenije, Italije, Avstrije. Njegovi izleti so bili dobro pripravljani in zato vselej dobro izvedeni. Kar nekaj dni smo hodili po Pohorju in drugih slovenskih vrhovih. Na enem izmed planinskih večerov je ob pesmi in veselju vzniknila misel ta: »Jolanda (Rajkova žena) naj se rajši Slokar piše, da še kakšen dober nam izlet nariše. Čeprav vsi smo skupaj zbrani, pa le nismo telebani. Že dolgo nam je dobro znano, da Rajko je na izletu take volje, kot Jolanda nudi mu okolje.« K njegovemu jubileju mu čestitamo.

Darko Skrt

Kako poznamo naše gore?

Joco Balant

Katera gora je na sliki?

Tokrat bo za nagrado termovka Trekmates 1L, ki jo ponuja spletna trgovina z gorniško opremo www.kibuba.com.

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. 4. 2006.

Rešitev iz prejšnje številke:

Na sliki je bila Mrzla gora. Posnetek je bil narejen s teleobjektivom z Velike planine čez Kamniško sedlo. Prejeli smo točno 50 pravih odgovorov, izžreban pa je bil Janez Šeme iz Kranja.

Spletna trgovina www.kibuba.com mu bo podarila nahrbtnik znamke Milo. Tisti, ki ste se zmotili, ste na sliki »prepoznali« Tursko goro, Kočno, Skuto, Ojstrico in Mangart.

Andrej Stritar